

Słowa z uśmiechem

Nauka o języku i ortografia

Zeszyt ćwiczeń

JĘZYK POLSKI • KLASA

5

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 2018

Wydanie VIII, 2/2025

ISBN 978-83-02-22410-2 (zeszyt ćwiczeń w wersji elektronicznej – flipbook)

ISBN 978-83-02-17472-8 (zeszyt ćwiczeń w wersji papierowej)

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Monika Szewczyk** (redaktor koordynator, redaktor merytoryczny),

Renata Krymska (redaktor merytoryczny)

Redakcja techniczna: **Iwona Białkowska**, **Agnieszka Przysańska**

Redakcja językowa: **Dominika Ostrowska**, **Anna Właźnik**

Projekt okładki: **Katarzyna Trzuszczowska**

Projekt graficzny: **Anna Wielbut**

Opracowanie graficzne: **Barbara Scharf**

Fotoedycja: **Natalia Marszałek**

Skład i łamanie: **Illustris-Fotoserwis**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna

00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96

KRS: 0000595068

www.wsip.pl

Wyprodukowano w Polsce

Spis treści

Zaczynij dzień od uśmiechu

Powtórzenie wiadomości o głoskach • 5

Tylko się nie nudź!... czyli jak ciekawie spędzić popołudnie

Spółgłoski miękkie i twarde • 6

Odgłosy, rozmowa – dźwięków pełna głowa

Spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne • 7

To, co się da, podziel na dwa...

Sylaba i dzielenie wyrazów • 8

Od beana do magistra

Powtórzenie wiadomości o czasowniku • 9

Poszedł po rozum do głowy...

Trudne formy czasu przeszłego • 10

Gdy się skończy nawet prac,
to poleniuchować czas

Czasowniki dokonane i niedokonane • 11

Pomysł przyszedł nam natchniony,
zestaw ćwiczeń jest zrobiony

Strona czynna i bierna czasowników • 13

Odegrał rolę brawurowo,
zagrał po prostu koncertowo

Przysłówki w związkach wyrazowych • 14

Gry i zabawy – nauki podstawy

Powtórzenie wiadomości o rzeczowniku • 15

Tydzień dzieci miał siedmioro...

Przypadki rzeczownika • 17

Gramatyczne witaminy dla chłopaka i dziewczyny

Temat i końcówka rzeczownika • 18

Kto zna zmiany, ten wygrany...

Oboczności w temacie rzeczownika • 19

W podróż za jeden uśmiech

Przymyki i wyrażenia przymikowe • 20

Ploteczki przy okazji kartkóweczki

Związek rzeczownika z przymiotnikiem • 21

Kolorowy zawrót głowy

Odmiana przymiotnika • 22

Nie musisz być orłem z matematyki,
żeby znać dobrze...

Liczebnik i jego znaczenia • 23

Ile to było? Kiedy się działo?

Porządkuj liczby i rób to śmiało

Liczebniki główne i porządkowe • 24

Wiedzieli już Rzymianie, co to jest zdanie

Powtórzenie wiadomości
o wypowiedzeniach • 26

Czynów wielkich dokonali i w mitach się zapisali

Podmiot i orzeczenie • 28

Jacy? Którzy? Czyi? Kto rąbka tajemnicy uchyli?

Przydawki • 30

Nie udawaj Greka

Dopełnienia • 31

Skarby gramatyki

Okoliczniki • 32

Podchody z Indianami i ze zdaniem

Analiza zdania pojedynczego • 33

Postacie znane, w legendach przedstawiane

Zdanie pojedyncze i złożone • 37

Od darów natury do świata kultury

Typy związków wyrazowych • 39

Łączą, przeczą, coś wynika... – taka zdań tych specyfika

Zdania złożone współrzędnie • 41

Spacerkiem wśród słowników

Słownik języka polskiego i wyrazów obcych • 43

Jak cię widzą, tak cię piszą

Frazeologizmy • 45

Pójdź po rozum do głowy, ze słownikiem zacznij rozmowy

Słownik frazeologiczny • 47

Kim jesteś? Gdzie się znajdujesz?

To o języku decyduje

Odmiany polszczyzny • 50

Czy przetoczy się życie w grze?

Pisownia wyrazów z **rz** i **ż** • 53

Podwój swój trud, a stanie się cud

Pisownia wyrazów z **ó** i **u** • 60

Bohaterowie i tchórze – znane literki odkurzę

Pisownia wyrazów z **ch** i **h** • 67

Od fiordów Norwegii po piaski Afryki, od wiśni w Japonii do snu Ameryki

Pisownia wyrazów wielką i małą literą • 73

Na cokole wśród gołębi przy fontannie straż swą pełni

Pisownia przymków i wyrazów przymkowych • 80

Nieszczęścia niedawnych bogów nie od dziś nie obchodzą nikogo

Pisownia **nie** z różnymi częściami mowy • 86

Zakupy ze słownikiem ortograficznym w ręku

Powtórzenie pisowni wyrazów z **rz**, **ż**, **ó**, **u**, **ch**, **h**,
nie oraz wielką i małą literą • 93

Głoski dobrze słyszę, litery trafnie piszę

Pisownia głosek dźwięcznych
i bezdźwięcznych • 99

W głośnej scenie ciche cienie

Oznaczanie spółgłosek miękkich • 105

Przeniesieni do krainy symetrii, proporcji i cieni

Pisownia zakończeń **-i**, **-ii**, **-ji** • 110

W pisowni nosówek nie błędzę, mały konkurs więc urządę

Pisownia końcówek **ę**, **q**, **en**, **om** w czasownikach,
rzeczownikach i przymiotnikach • 115

Tajemnice odkrywamy, interpunkcję powtarzamy

Zasady użycia znaków interpunkcyjnych • 121

To już znamy, powtarzamy

Kot poprawia błędy?

Idź do niego. W te pędy! • 126

Pół żartem, pół serio

Wyprawa po skarb • 132

Zacznij dzień od uśmiechu

Powtórzenie wiadomości o głoskach

1. Wypełnij stronę słownika. Wklej w kolejności alfabetycznej związki wyrazowe z wkładki nr 1.

WKLEJ	WKLEJ
WKLEJ	WKLEJ

2. Policz, z ilu liter i z ilu głosek składają się: tytuł zbioru utworów scenicznych i nazwisko ich autora. Pokoloruj dwuznaki na zielono.

Konstanty Ildefons Gałczyński, *Teatrzyk „Zielona Gęś”* ma zaszczyt przedstawić

3. Odgadnij, jakie są charakterystyczne elementy ubrania postaci filmowej odgrywanej przez Charliego Chaplina. Wykorzystaj podane spółgłoski. Pokoloruj spółgłoski, które są zapisywane inaczej, niż się je wymawia.

- przykrótki ___a___ f, k, r
- ___e___o___i___ k, l, m, nⁱ
- rozczłapane ___u___y t, b
- za duże ___o___e d, nⁱ, p, s
- ___a___e___a cz, k, l, s

4. Uzupełnij samogłoskami tytuły filmów. Ponumeruj je, zaczynając od tego, który zawiera najmniej głosek.

☐ Sz___l___ństw___ p___nn___ ___w___

☐ Mr___wk___ Z

☐ Str___żn___c___ m___rz___ń

☐ P___ngw___n___ z M___d___g___sk___r___

☐ J___k rozp___t___ł___m dr___g___ w___jn___ świ___t___w___

☐ Pszcz___łk___ M___j___

☐ Brzd___c

☐ Prosz___ sł___ni___

☐ C___sp___r prz___j___zn___ d___sz___k

Tylko się nie nudź!... czyli jak ciekawie spędzić popołudnie

Spółgłoski miękkie i twarde

1. Sprawdź, jaki sposób na nudę mają twoi rówieśnicy. Dopasuj wypowiedzi z wkładki nr 2 do podanych osób. W wypowiedzi każdej osoby jest tyle samo spółgłosek miękkich co w jej imieniu.

2. Ustal, w jakiej kolejności dzieci zapoznają się z poniższymi utworami. Podkreśl spółgłoski miękkie, a następnie wstaw przy tytułach odpowiednie cyfry według zasady: od najmniejszej do największej liczby spółgłosek miękkich w nazwie utworu.

3. Przekształć zdania z pierwszej kolumny w rady dla nudzącej się osoby.

• Odgoni złe myśli.	• _____ złe myśli.
• Zanuci pogodną melodię.	• _____ pogodną melodię.
• Zadzwonili do koleżanki.	• _____ do koleżanki.
• Podrzuci propozycję wycieczki do zoo.	• _____ propozycję wycieczki do zoo.

Odgłosy, rozmowa – dźwięków pełna głowa

Spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne

1. Uzupełnij wyrazy odpowiednimi spółgłoskami dźwięcznymi (pomarańczowe kratki) i bezdźwięcznymi (zielone kratki) wybranymi z podanych głosek, a dowiesz się, jaki był najgłośniejszy w historii dźwięk, który powstał na Ziemi.

y u b, ch, W u a u k, l, n, w

a a a a u K, k, r, t

w l o e i d, j, n, z, n

– ogłuszył ludzi oddalonych o 50 km, a był słyszany w promieniu ponad 3000 km.

2. Określ dźwięczność spółgłosek w podanych wyrazach. Uporządkuj instrumenty muzyczne od najcichszego (najwięcej spółgłosek bezdźwięcznych) do najgłośniejszego (najmniej spółgłosek bezdźwięcznych).

- _____ – 83 decybele*
- _____ – 92 decybele
- _____ – 102 decybele

3. Wpisz odpowiednie pary liter oznaczających spółgłoski dźwięczne i bezdźwięczne. Zapisz inne formy wyrazów lub wyrazy pokrewne, które uzasadnią pisownię uzupełnionych słów.

Który ko___ pamięta pocztowy ko___?

Wejść w sie___ i cicho sie___!

Dwa bukiety ba___ dla dwóch Ba___.

Przez wiele la___ nie zmieniono w sklepie la___.

Potężny ma___ siat na polu ma___.

_____, _____

_____, _____

_____, _____

_____, _____

_____, _____

- obój
- kontrabas
- wiolonczela

*decybel – jednostka, dzięki której można określić poziom głośności; im więcej decybeli, tym głośniejsze.

To, co się da, podziel na dwa...

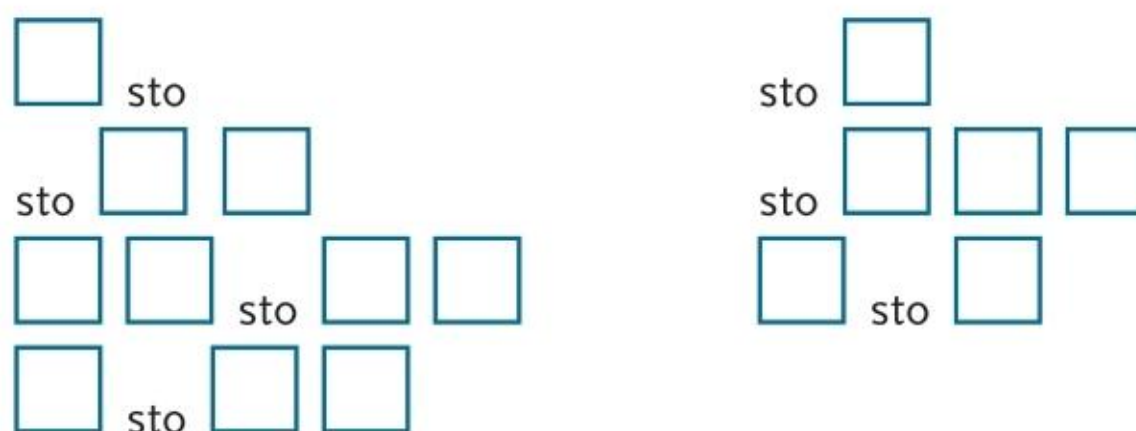
Sylaba i dzielenie wyrazów

1. Podziel podane wyrazy na sylaby i ułóż z nich nowe słowa.

Wzór: je|dzie – dzieje

- słoma – _____
- belka – _____
- fara – _____
- szelka – _____
- rano – _____
- lisia – _____

2. Dopisz w określonych miejscach sylaby, które z podaną częstką utworzą nowe słowa.

3. Rozwiąż krzyżówkę. Wpisz w każdą kratkę jedną sylabę odgadniętego wyrazu. Użyj wyrazów, które zawierają dwie jednakowe spółgłoski stojące obok siebie.

A.					
B.					
C.					
D.					
E.					
F.					
G.					
H.					
I.					
- A.** Rura na budynku odprowadzająca wodę deszczową.
B. Sznur z pętlą używany przez kowbojów do łapania zwierząt.
C. Pasja, zainteresowania.
D. Bieg dla zdrowia na świeżym powietrzu.
E. Zdarzenie budzące grozę lub gatunek filmu.
F. Ogół statków jednego typu.
G. Pomieszczenie ze skosem na ostatniej kondygnacji budynku.
H. Kukła symbolizująca zimę.
I. Dyscyplina – królowa sportu.

Od beana do magistra

Powtórzenie wiadomości o czasowniku

1. Podkreśl czasowniki i określ ich formę gramatyczną, a dowiesz się, który z uniwersytetów jest uważany za najstarszy w Europie.

Za datę powstania Uniwersytetu _____ przyjmuje się rok 1088. Początkowo zarządzali nim studenci, którzy sami określali program studiów i płacili swoim nauczycielom za naukę. Później najślawniejszych profesorów zaczęły opłacać władze miejskie. Bardzo szybko zaczęli się tu pojawiać studenci z Polski. To na tym uniwersytecie Mikołaj Kopernik rozpoczął obserwacje astronomiczne. Uniwersytet ten był również pierwszym, na którym wykładały kobiety. Już w XII wieku uczyły tu prawa, łaciny i greki.

2. Dopasuj wypowiedzi z wkładki nr 3 do postaci na rysunku. Zwróć uwagę na liczbę i rodzaj czasowników.

Klucz do odpowiedzi

Uniwersytet Paryski (Sorbona) we Francji – jedna forma czasownika w rodzaju niemęskoosobowym.

Uniwersytet Boloński we Włoszech – jedna forma czasownika w czasie teraźniejszym.

Uniwersytet Oksfordzki w Wielkiej Brytanii – jedna forma czasownika w liczbie pojedynczej.

3. Rozdziel kreskami czasowniki. Podkreśl te w 1. os. lp i w 3. os. lm. Ich pierwsze sylaby utworzą hasło, którym uzupełnisz definicję.

studiujesz tukujemyśliszkipiąwyktadawyniosapoznaciezwotujęlogujępiszenegują

_____ – to podstawa wykształcenia dawnych studentów; w ich skład wchodziły: gramatyka, dialektyka, retoryka oraz geometria, arytmetyka, astronomia i muzyka.

Poszedł po rozum do głowy...

Trudne formy czasu przeszłego

- odejść jak zmyty
- pójść w dobre ręce
- przejść się czymś
- wziąć pod swoją opiekę

1. Ułóż po jednym zdaniu w czasie przeszłym na temat przedstawionych sytuacji. W każdym zastosuj dwa związki wyrazowe wybrane spośród zapisanych w ramce.

2. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasu przeszłego podanych bezokoliczników.

Nauczyciel (rozejrzeć się) _____ po klasie. Strach (zdjąć) _____ wszystkich. (Zapaść) _____ cisza jak makiem zasiał.

– Rozumiem, że wszyscy są świetnie przygotowani – (wykrzyknąć) _____ z radością polonista, gdy usłyszał, że na końcu sali ktoś nerwowo chichocze. – Poproszę do tablicy Jurka. Która forma bezokolicznika jest poprawna: wziąć czy wziąć?

Jerzy (błysnąć) _____ wiedzą:

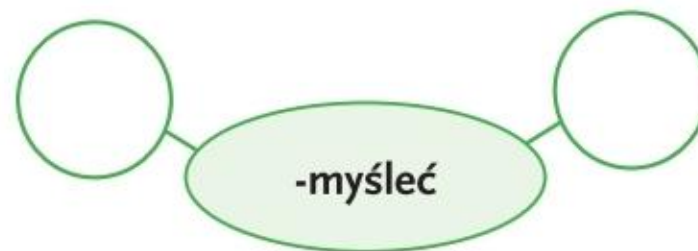
– Wziąć!

I (wykrzyknąć) _____ radośnie:

– Zawsze (lubić) _____ gramatykę.

Nauczyciel (wyjąć) _____ czerwony długopis, (wpisać) _____ ocenę i (zamknąć) _____ dziennik.

3. Dopisz części, które utworzą poprawne formy bezokoliczników.

Gdy się skończy nawet prac, to poleniuchować czas

Czasowniki dokonane i niedokonane

1. Uzupełnij zdania odpowiednimi formami czasowników z ramki.

- odebrać (dk) • odbierać (ndk) • wybierać (ndk) • wybrać (dk)
- nabierać (ndk) • nabrać (dk) • brać (ndk) • wziąć (dk)

Nie _____
ze mnie przykładu. Od razu
_____ się do nauki.

Ostatni raz mnie _____ .
Więcej mnie nie _____ .

Zawsze _____
odpowiedni moment. Jeszcze
nigdy nie _____ źle.

Wczoraj z dworca _____
mnie ciocia, choć zwykle
_____ mnie wujek.

- 2.** Podkreśl czasowniki w zdaniach i określ, czy są dokonane. Zaznacz dwoma różnymi kolorami trasy prowadzące do obiektów przedstawionych na fotografiach.

Do Teatru Groteska w Krakowie prowadzi trasa z czasownikami niedokonanymi.

Do Teatru Lalek Banialuka w Bielsku-Białej wiedzie droga z czasownikami dokonanymi.

Nadesłali propozycje.

Stoi na rogu ulicy.

Przygotowali „Calineczkę”.

prezydent nagroził artystów.

Zorganizuje warsztaty dla najmłodszych.

Kierownictwo obejmie artysta, który będzie realizował ideę teatru dla dzieci.

Odwiedził kilkadziesiąt krajów.

Patronowali mu wybitni twórcy.

Założyli go dwaj plastycy.

Teatr Banialuka

Teatr Groteska

- 3.** Przekształć wypowiedź, zmieniając czasowniki niedokonane na dokonane. Powiedz, jak zmienił się sens tej wypowiedzi.

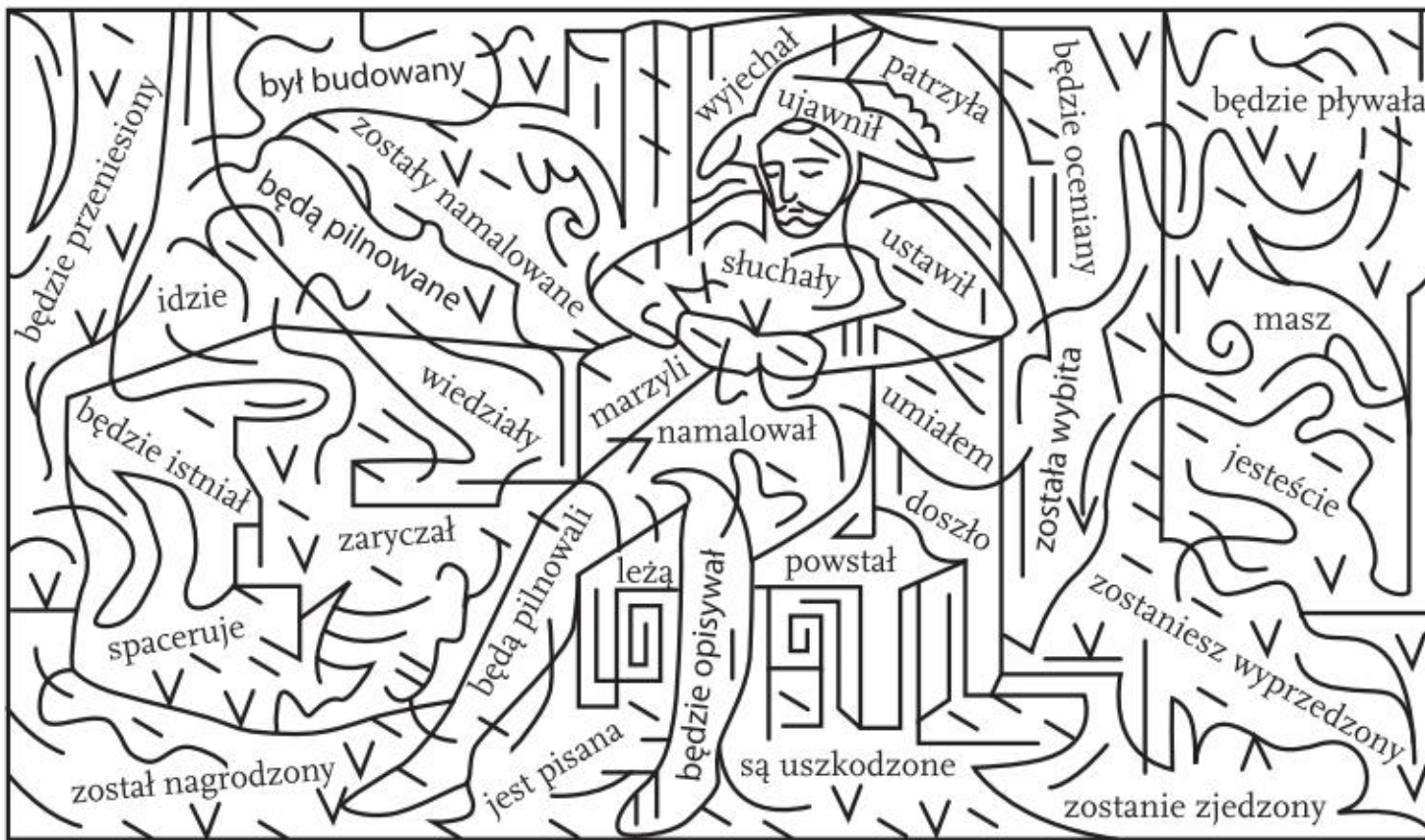
Obiecuję, że codziennie będę ćwiczył grę na fortepianie. Będę się starał każdą piosenkę grać kilka razy. O swoich postanowieniach opowiadałem wszystkim znajomym. Nie wierzyli.

Obiecuję, że codziennie _____
grę na fortepianie. _____
każdą piosenkę _____ kilka razy.
O swoich postanowieniach _____
wszystkim znajomym. Nie _____.

Pomysł przyszedł nam natchniony, zestaw ćwiczeń jest zrobiony

Strona czynna i bierna czasowników

1. Pokoloruj **na czerwono** czasowniki w stronie czynnej, przechodnie, na czarno – czasowniki w stronie biernej, **na brązowo** – czasowniki nieprzechodnie, a zobaczysz zarys obrazu Jana Matejki, twórcy słynnych płócien historycznych.

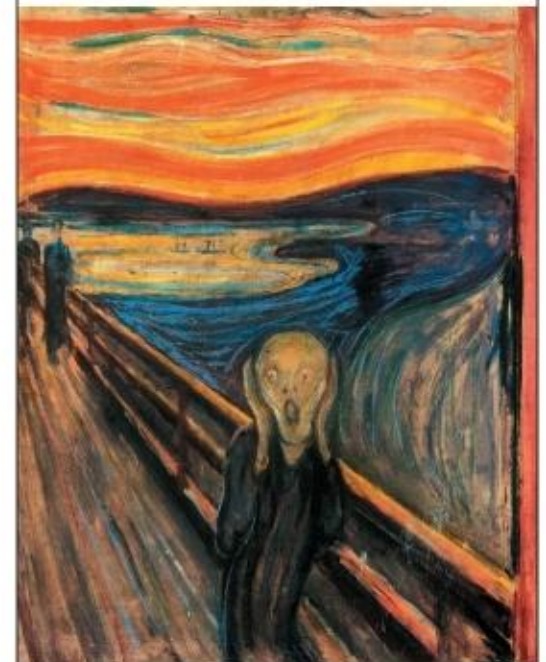

2. Przekształć podane wypowiedzenia na zdania z czasownikami w stronie biernej. Podkreśl w obu konstrukcjach podmioty.

- Złodzieje wykradli z galerii w Oslo obraz Edwarda Muncha *Krzyk*.
- Lech Majewski w swoim filmie *Młyn i krzyż* ożywił postacie z obrazów Pietera Bruegla.

3. Wykreśl zdanie, które nie informuje jednoznacznie o wykonawcy czynności. Zaproponuj zmiany, które uściślą tę informację.

Wolimy przeglądać strony internetowe ze słynnymi obrazami, niż udawać się w podróż do miejsc, gdzie znajdują się oryginały. Informacje internetowe wyparły wiadomości od przewodników.

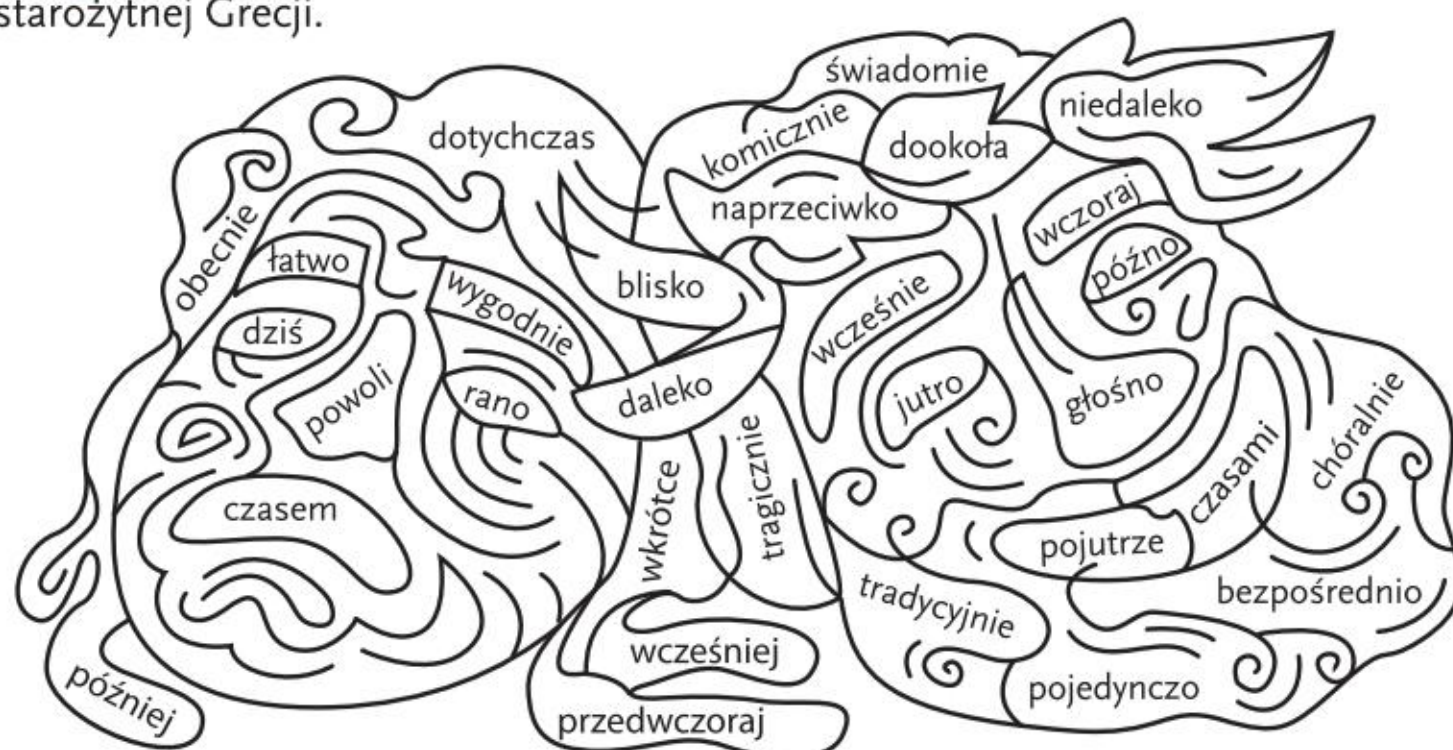

Edward Munch, *Krzyk*

Odegrał rolę brawurowo, zagrał po prostu koncertowo

Przysłówek w związkach wyrazowych

- 1.** Pokoloruj pola z przysłówkami odpowiadającymi na pytania: **jak?** – na brązowo, **gdzie?** – na zielono, **kiedy?** – na czarno, a zobaczysz maski aktorów z czasów starożytnej Grecji.

- 2.** Sprawdź, czyje słowa zostaną przeczytane na scenie. W tym celu pokoloruj przysłówki we wszystkich tekstach, a następnie połącz nazwiska autorów z ich wypowiedziami. Podkreśl wyrazy, które są określane przez przysłówki.

Johann Wolfgang Goethe
1 przysłówek

Winston Churchill
2 przysłówki

Ludwik van Beethoven
3 przysłówki

Najtrudniej nauczyć się tego, że nawet głupcy mają czasami rację.

Szanowny Panie, musi Pan jeszcze bardzo, bardzo długo grać na fortepianie, zanim Pan zrozumie, że nic Pan nie umie.

Szanowny Panie Hrabio, przepraszam za tak długi list, ale nie miałem czasu, żeby sformułować go krócej.

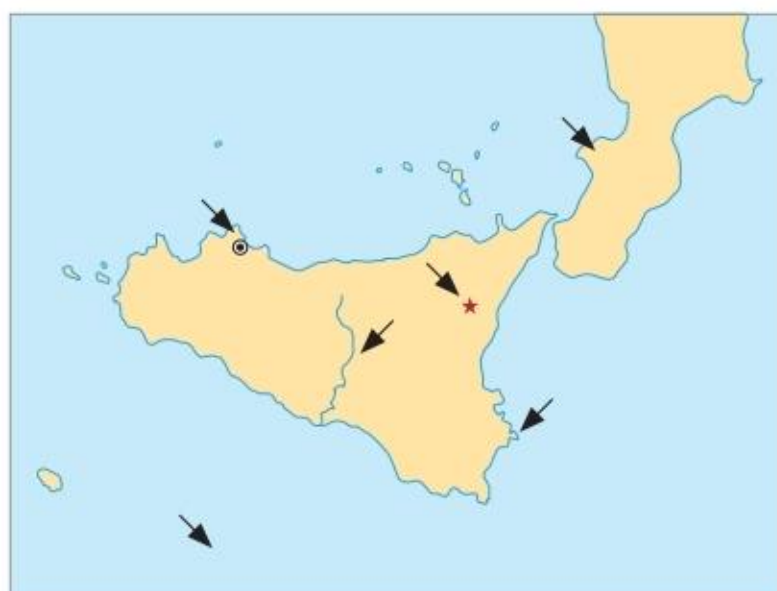
- 3.** Uzupełnij tekst odpowiednimi przysłówkami.

_____ odegrał swoją rolę, _____ improwizował, wypowiadał wszystkie kwestie _____ emocjonalnie. To był _____ udany debiut młodego aktora. Widzowie _____ go oklaskiwali.

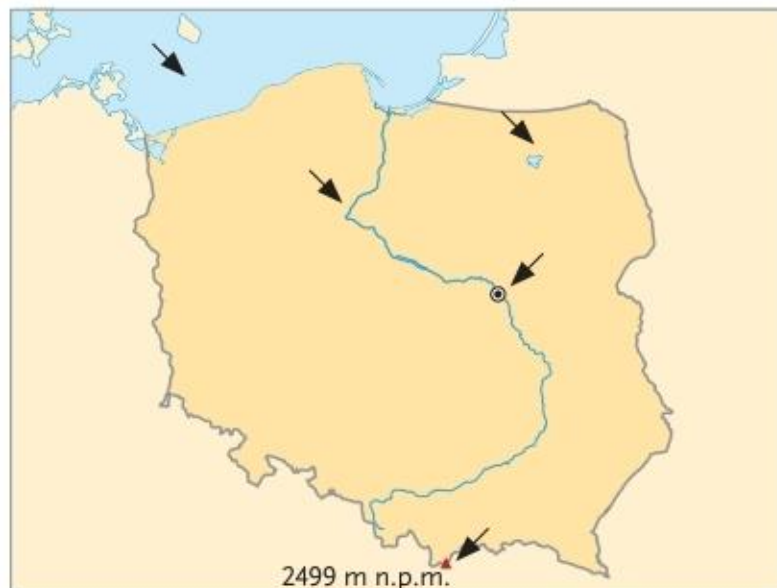
Gry i zabawy – nauki podstawy

Powtórzenie wiadomości o rzeczowniku

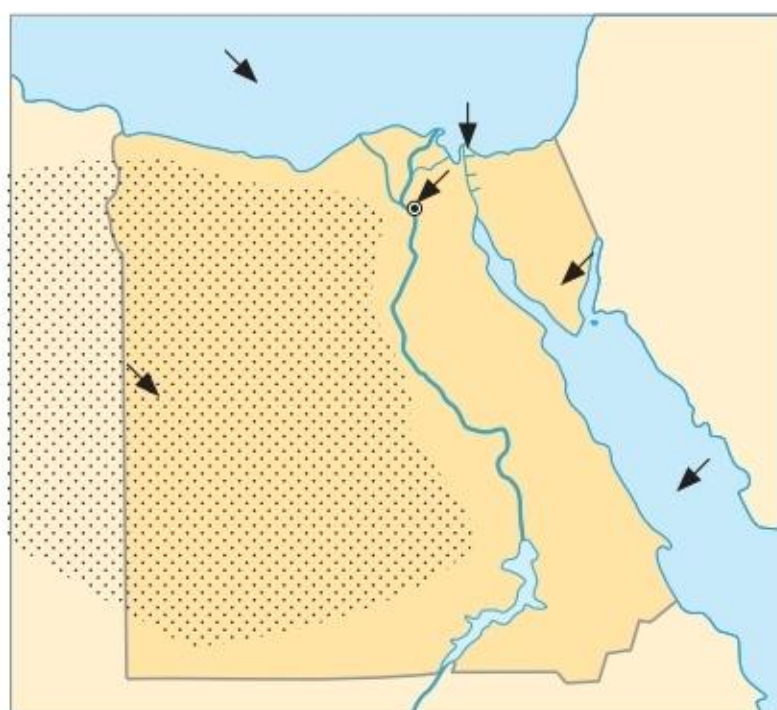
1. Pokoloruj pierwszą literę rzeczowników własnych **na czerwono**, a pospolitych – **na zielono**. Następnie podpisz wskazane obiekty, używając odpowiednich rzeczowników.

- państwo Włochy
- wyspa Sycylia
- wulkan Etna
- miasto Palermo
- rzeka Salso
- Morze Śródziemne

- państwo Polska
- morze Bałtyk
- miasto Warszawa
- rzeka Wisła
- jezioro Śniardwy
- góra Rysy

- państwo Egipt
- pustynia Sahara
- miasto Kair
- Morze Czerwone
- Morze Śródziemne
- rzeka Nil
- Kanał Sueski
- półwysep Synaj

2. Wykreśl z diagramu rzeczowniki, którymi uzupełnisz poniższe związki wyrazowe. Określ ich liczbę i rodzaj. Pozostałe litery utworzą hasło.

t	c	a	z	ł	o	ś	ć
k	h	a	z	a	s	a	d
a	ł	p	y	t	a	n	i
k	o	t	b	a	m	i	k
t	p	o	u	c	o	r	z
n	e	g	r	z	y	b	y
ó	c	z	z	o	w	n	i
ż	k	w	a	ł	a	d	a

- _____ jak dąb
(_____, _____)
- _____ w szklance wody
(_____, _____)
- _____ piękności szkodzi
(_____, _____)
- jak _____ po deszczu
(_____, _____)
- mieć _____ na gardle
(_____, _____)
- tyle co _____ napłakał
(_____, _____)

Hasło:

_____: _____?
_____.
_____.

3. Wklej w odpowiednie miejsca rysunki z wkładki nr 4. Podaj formy liczby mnogiej wszystkich rzeczowników.

WKLEJ

pilot

Im _____

WKLEJ

pilot

WKLEJ

Kozak

WKLEJ

kozak

WKLEJ

Arab

Im _____

WKLEJ

arab

WKLEJ

pekińczyk

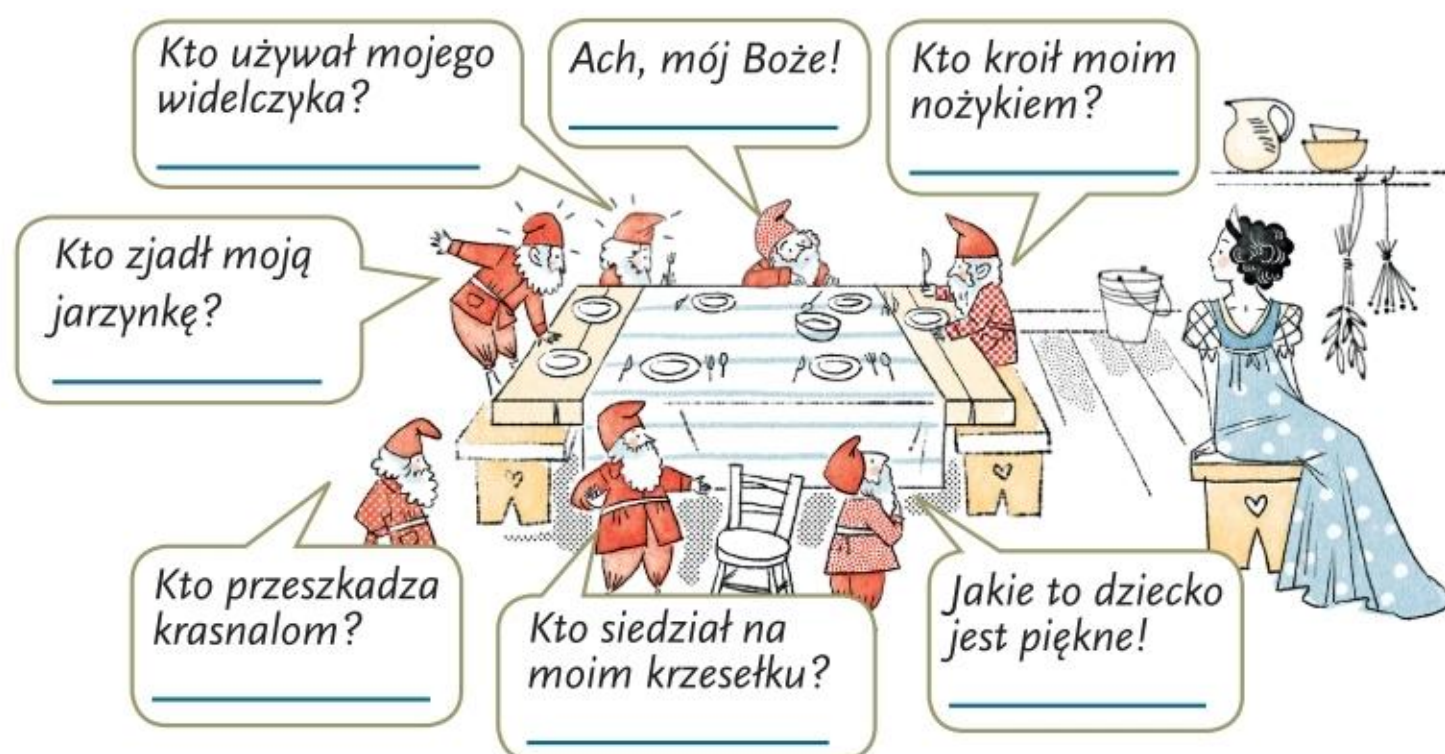
WKLEJ

pekińczyk

Tydzień dzieci miał siedmioro...

Przypadki rzeczownika

1. Dopasuj imiona krasnali do ich wypowiedzi. W tym celu podkreśl w wypowiedzeniach rzeczowniki i określ ich przypadki. Skorzystaj z klucza do odpowiedzi.

Klucz do odpowiedzi

Krasnale użyły rzeczowników w następujących przypadkach:

Wesołek – M.,
Gapcio – D.,
Gburek – C.,
Mędrek – B.,
Śpioszek – N.,
Apsik – Ms.,
Nieśmiatek – W.

2. Wpisz odpowiednią formę rzeczowników podanych w nawiasach.

Dawniej uważano 7 za (liczba) _____ doskonałą. Chętnie grupowano różne (element) _____ w (siódemka) _____. Wytypowano na przykład 7 (cud) _____ świata, Rzym powstał na 7 (wzgórze) _____, przeciw greckiemu (miasto) _____ Teby wyruszyła armia dowodzona przez 7 (wódz) _____. Wymyślono baśń o 7 (kruk) _____.

3. Uzupełnij związki wyrazowe rzeczownikami z ramki. Użyj ich w odpowiedniej formie. Obok zapisz skróconą nazwę przypadku.

• dać _____ na coś (—)	• doprowadzić do _____ (—)
• skakać z _____ (—)	• tryskać _____ (—)
• unieść się _____ (—)	• dać słowo _____ (—)
• mieć więcej szczęścia niż _____ (—)	• pójść po _____ do głowy (—)
• zawrzeć z kimś _____ (—)	• być z kimś w _____ (—)
• podziwiać _____ przyrody (—)	• mieć poczucie _____ (—)
• czuć się na _____ (—)	• wierzyć we własne _____ (—)

- rozum
- zgoda
- siła
- piękno
- radość
- honor
- przyjaźń

Temat i końcówka rzeczownika

- fasola
- koszycek
- ogrodniczka
- pan
- pomidor
- tyczka
- waszmość
- złość

1. Uzupełnij fragmenty wiersza Jana Brzechwy wyrazami w odpowiedniej formie, wybranymi z ramki na marginesie. Oddziel w nich tematy od końcówek.

Pan pomidor wlaź na _____
I przedrzeźnia _____.

Groch zzieleniał aż ze _____:
„Że też nie jest wstyd _____”

Oburzyło to _____.
„A ja _____ nie pozwolę!
Jak pan może,
panie _____?!”

Pan pomidor, zawstydzony,
Cały zrobił się czerwony.
I spadł wprost ze swojej _____
Do _____ ogrodniczki.

2. Uzupełnij podane związki wyrazowe. Podkreśl temat wpisanych rzeczowników. Połącz frazeologizmy z ich znaczeniami.

_____ w mundurkach

przypadkowa zbieranina różnych elementów

groch z _____

włożyć ubrania warstwami

każdy sobie

_____ skrobie

warzywa ugotowane w łupince

ubrać się na _____

dbać przede wszystkim o własne interesy

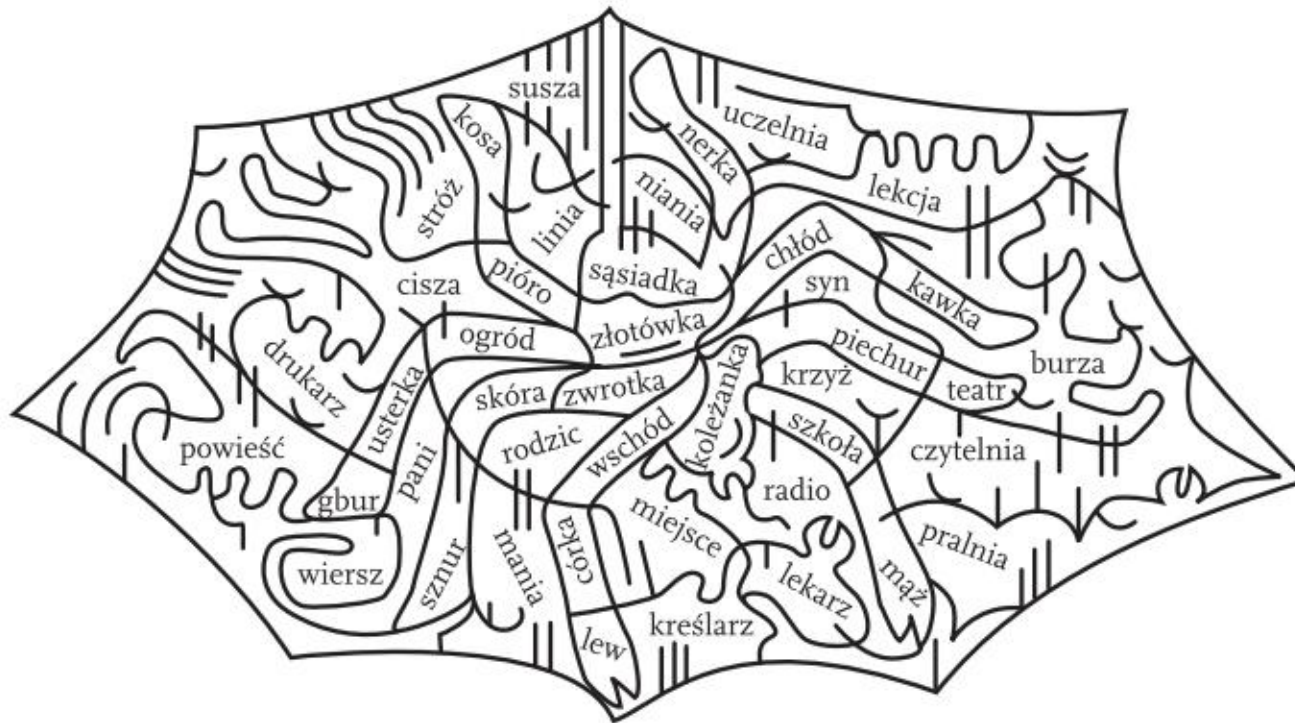
3. Dopisz właściwe końcówki do rzeczowników. Zapisz w nawiasie ich przypadek. Objasnij znaczenia podanych związków frazeologicznych.

- zadać komuś bob_____ (____) – _____
- rzucać groch_____ (____) o ścianę – _____
- wpaść jak śliwk_____ (____) w kompot – _____
- śnić o niebieskich migdał_____ (____) – _____

Kto zna zmiany, ten wygrany...

Oboczności w temacie rzeczownika

1. Pokoloruj na brązowo pola z rzeczownikami, w których zachodzą oboczności, a zobaczysz, w co została zamieniona mitologiczna księżniczka Arachne.

2. Zamaluj jednakowym kolorem rzeczowniki, które w temacie mają te same oboczności. Podaj przykłady form uzasadniających pisownię liter w tych rzeczownikach.

spór	głód	pies	miód	otucha
uciecha	gołąb	grucha	wzór	jastrząb
owies	matka	kartka	chód	dwór

3. Wstaw wyrazy, w których występują podane oboczności, tak aby utworzyć poprawne związki frazeologiczne. Połącz je z definicjami.

- włosy stanęły mu [q:ɛ] _____
- z olimpijskim [ó:o] _____
- być w czyjejs [r:rz] _____
- w _____ [ch:sz] wojennej
- podczas burzliwych wydarzeń dziejowych
- wczuć się w sytuację innej osoby
- włosy zjeżyły mu się ze strachu
- z powagą, bez nadmiernych emocji

4. Zapisz wyrazy rymujące się z podanymi i mające te same oboczności.

- wąż – _____
- noga – _____
- dąb – _____
- stół – _____

W podróż za jeden uśmiech

Przymyki i wyrażenia przymikowe

1. Przejdź wyznaczone trasy labiryntu, aby sprawdzić, dokąd dotarli wielcy podróżnicy.

2. Wpisz odpowiednią formę rzeczowników podanych w nawiasach.

Na (spotkanie) _____ przyszły także osoby spoza (koło) _____ podróżników. Zebranie, które odbywało się w (dom kultury) _____, trwało ponad (godzina) _____.
Pomiędzy (uczestnicy) _____ doszło do (dyskusja) _____ na (temat) _____ kosztów wypraw. Niektórzy ostro występowali przeciwko (biura) _____ podróży.

3. Dopisz do podanych związków odpowiednie przymyki z ramki. Określ przypadek każdego rzeczownika tworzącego wyrażenie przymikowe.

- po
- za
- pod
- w
- z

- to było jak podróż _____ czasie (—)
- apetyt rośnie _____ miarę jedzenia (—)
- szło jak _____ grudzie (—)
- miał wszystkiego _____ dziurki w nosie (—)
- powrócił _____ dalekiej podróży (—)
- wszedł w konflikt _____ prawem (—)
- grunt pali mu się _____ nogami (—)
- wychwalał go _____ niebios (—)
- mijał dzień _____ dniem (—)
- ta historia chwyta _____ serce (—)

Ploteczki przy okazji kartkóweczki

Związek rzeczownika z przymiotnikiem

1. Podkreśl przymiotniki i zaznacz rzeczowniki, które są przez nie określane. Ustal ich formę gramatyczną. Następnie skorzystaj z klucza do odpowiedzi i zapisz nazwiska autorów fraszek.

Mówiono o zarozumiałcu
nadętym i pyskatym:
„Ma całą wiedzę w małym palcu
– i nigdzie poza tym...”

W hokejowej stanie bramce,
jeśli mu do rączek
zamiast krążka gumowego
wpadnie świeży pączek.

Największym głupcem, jakiego znam,
Jestem ja sam.
Chcecie, ażeby dodał dlaczego?
Tak jestem głupi, że nie wiem tego.

Klucz do odpowiedzi

Utwór **Jana Sztaudyngera** –
2 przymiotniki,
w tym jeden nie
określa rzeczownika.
Utwór **Antoniego Marianowicza** –
4 przymiotniki.
Utwór **Igora Sikiryckiego** –
3 przymiotniki.

2. Chochlik drukarski zamienił przymiotniki w porównaniach na ich bliskoznaczne odpowiedniki. Popraw je.

- nieładny _____ jak noc • nieskazitelny _____ jak łza
- szczupły _____ jak patyk • chłodny _____ jak gład
- niesłyszący _____ jak pień • kulturalny _____ jak aniołek
- nużący _____ jak flaki z olejem • śmiały _____ jak lew

3. Opisz postać przedstawioną na obrazie. Użyj kilku związków rzeczownika z przymiotnikiem.

Władysław Podkowiński,
Dziewczynka w kapeluszu z kwiatami, 1894

Odmiana przymiotnika

- wielobarwny
- optyczny
- słoneczny
- starożytny
- mitologiczny
- antyczny
- niebiański
- hinduski
- ogromny
- irlandzki
- najbezpieczniejszy

Ms.	_____
C.	_____
D.	_____
N. lp	_____
W.	_____
B.	_____
N. lm	_____

1. Uzupełnij tekst kolejnymi przymiotnikami z ramki w odpowiedniej formie.

_____ łuk tęczy, który pojawia się na niebie, to zjawisko _____. Można je zaobserwować, kiedy światło _____ przenika przez kropelki wody. W _____ świecie próbowano wyjaśniać powstawanie tęczy w _____ opowieściach. _____ Grecy wierzyli, że to bogini Eris, która była _____ posłanką, tworzy kolory na swojej drodze. W mitologii _____ tęcza była _____ łukiem boga błyskawic. _____ skrzatom koniec tęczy wydawał się _____ miejscem do ukrycia złota.

2. Podkreśl w zdaniach związki przymiotnika z rzeczownikiem i określ przypadek obu wyrazów. Dopasuj je do odpowiednich miejsc na tęczy, a dowiesz się, jakiego koloru były opisane przedmioty.

W domu babci wszystko miało swój urok. Nie potrafił się oprzeć dorodnej pomarańczy. Leżała na lnianym obrusie obok glinianego dzbanka w geometryczne wzory, pomiędzy soczystym kiwi a dojrzałymi śliwkami. „Miły pokoiku, jesteś cudowny!” – pomyślał.

3. Uzupełnij podpisy pod obrazkami. Użyj przymiotników nazywających niektóre kolory tęczy.

Zapaliła mu się

lampa.

Burmistrz dostał
_____ kartkę za
brak chodników w mieście.

Przeszli przez

granicę.

Nie musisz być orłem z matematyki, żeby znać dobrze...

Liczebnik i jego znaczenia

1. Podkreśl liczebniki. Ustal, o kim mowa – skorzystaj z klucza do odpowiedzi. Zapisz słownie informacje o czasie życia tych osób.

Działał w Milecie. Należał do grupy siedmiu mędrców. Jako pierwszy zapytał o to, co było przyczyną powstania wszystkich rzeczy. Uważał, że świat powstał z wody i składa się z czterech żywiołów: powietrza, ognia, wody i ziemi. Jego twierdzenie stało się jedną z podstawowych zasad w geometrii.

_____ żył na przełomie VII i VI
(_____) w. p.n.e.

Matematyk uważany za pierwszego z wielkich filozofów greckich. To właśnie on wymyślił określenie: „miłośnicy mądrości”. Założył związek, który działał jeszcze siedem wieków po jego śmierci. Setki osób kojarzy go ze słynnym twierdzeniem o trzech bokach trójkąta.

_____ – urodził się ok. 572 r. p.n.e., zmarł ok. 497 r. p.n.e. – żył ok. 80 (_____) lat

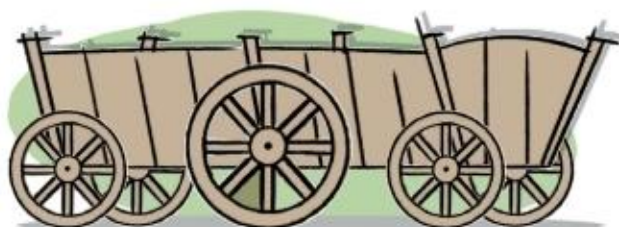
Klucz do odpowiedzi

Więcej liczebników jest w informacji o **Talesie** niż w notatce o **Pitagorasie**.

2. Dopisz do rysunków sformułowania o podanym znaczeniu. Pokoloruj **na zielono** liczebniki odpowiadające na pytania: ile? ilu?, a **na czerwono** te, które odpowiadają na pytania: który? która? które?

– analizować coś zbyt szczegółowo, przesadnie

– być zbędnym i przeszkadzać

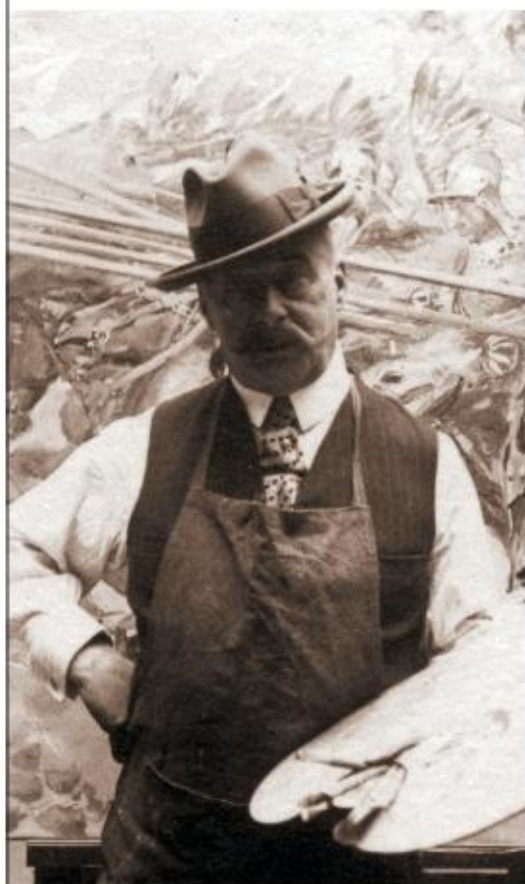
– przez krótki czas być w centrum uwagi

3. Uzupełnij liczebnikami luki w przysłowiach. Użyj jednego z nich do skomentowania wymyślonej przez siebie sytuacji.

- _____ razy daje, kto szybko daje.
- Pokorne ciele _____ matki ssie.
- Przyzwyczajenie jest _____ naturą człowieka.

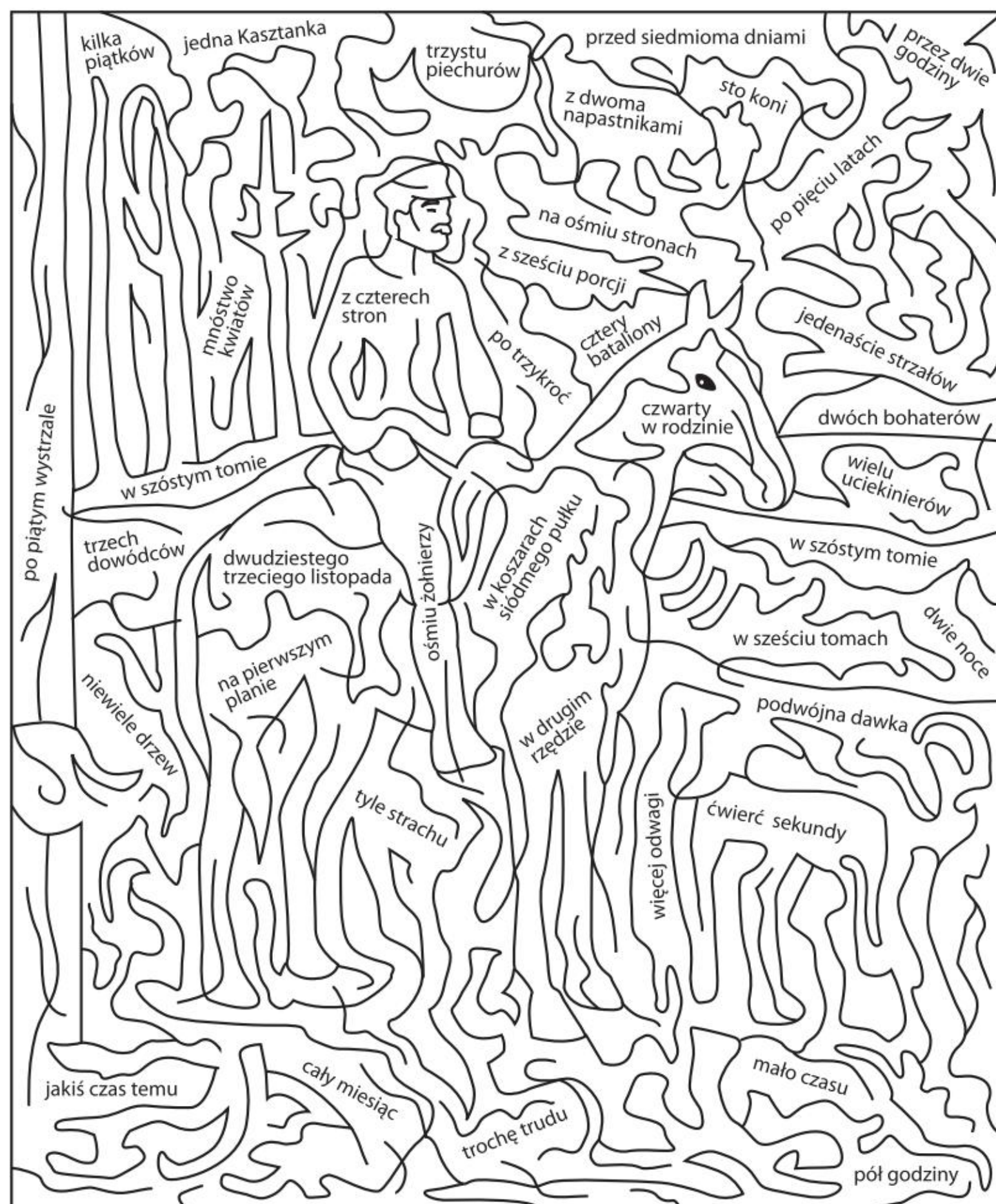
Ile to było? Kiedy się działo? Porządkuj liczby i rób to śmiało

Liczebniki główne i porządkowe

Wojciech Kossak
(1856–1942)

1. Pokoloruj pola z liczebnikami głównymi na szaro, z liczebnikami porządkowymi – na brązowo, z pozostałymi wyrazami – na zielono, a zobaczysz zarys jednego z obrazów Wojciecha Kossaka, *Józef Piłsudski na Kasztance* (1928). Potem odpowiedz na pytania znajdujące się na następnej stronie. Liczebniki zapisuj słownie.

- W którym wieku urodził się Wojciech Kossak? –

- Jak długo malarz żył? –

- Ile lat miał artysta, gdy namalował portret Józefa Piłsudskiego? –

- Ile lat minęło od chwili namalowania obrazu? –

2. Uzupełnij zdania liczebnikami we właściwej formie. Określ przypadek i rodzaj rzeczowników, do których się odnoszą.

Kiedy wrócił z wojny, powitali go (2) _____ (_____, _____) bracia i (2) _____ (_____, _____) siostry.
Zamieszkał w dworku z (5) _____ (_____, _____) pokojami. Przez (2) _____ (_____, _____) lata prowadził spokojne życie. Codziennie rano wypijał (1) _____ (_____, _____) kawę, zjadał (5) _____ (_____, _____) kromek chleba z szynką. Z rozrzewnieniem przyglądał się (3) _____ (_____, _____) psom łaszącym się do nóg. Rzucał im (1) _____ (_____, _____) kość i obserwował, jak o nią walczą. Po (4) _____ (_____, _____) minutach zwyciężał zwykle najmniejszy. Dla (2) _____ (_____, _____) przegranych zawsze miał przysmak.

3. Ułóż dwa zdania z rozsypanych wyrazów. Określ podane formy czasowników w roli orzeczenia oraz rzeczowników w roli podmiotu. Podkreśl liczebniki.

Czterej

salutowało

żołnierze

świętowali

żołnierzy

po wygranej
bitwie.

dowódcy.

Czterech

a _____

• przypadek, rodzaj i liczba rzeczownika: _____

• rodzaj i liczba czasownika: _____

b _____

• przypadek, rodzaj i liczba rzeczownika: _____

• rodzaj i liczba czasownika: _____

Wiedzieli już Rzymianie, co to jest zdanie

Powtórzenie wiadomości o wypowiedzeniach

***kwadryga** – w starożytnym Rzymie dwukołowy pojazd, do którego zaprzęgano cztery konie obok siebie.

1. Ułóż z puzzli zamieszczonych na wkładce nr 5 rzymską kwadrygę*. Skorzystaj z podanych podpowiedzi.

2. Popraw wypowiedzi, stawiając w odpowiednich miejscach właściwe znaki interpunkcyjne i wielkie litery.

czy wiesz kim były lary i penaty*

skądże nie mam zielonego pojęcia wyjaśnij mi

były to opiekuńcze duchy lary czuwały nad polem i chatą wieśniaka a penaty opiekowały się spiżarnią mieszkańcy Rzymu odwodzili się im zostawiając dla nich jadło spożywane podczas codziennych posiłków przy śpiewach i tańcach obchodzono ich święta

***lary i penaty** – dziś żartobliwe określenie czyjegoś domu i dobytku.

3. Ułóż trzy pytania, które będą się odnosić do najważniejszych treści poniższego tekstu.

Jowisz był ojcem bogów, najwyższym władcą nieba i ziemi. Utożsamiano go z greckim Zeusem i przedstawiano z piorunem i orłem. Rzymianie uważali go za największego sojusznika w prowadzonych przez siebie wojnach. Wodzowie modlili się w jego świątyniach przed wyprawami, a po powrocie składali obiecane wcześniej ofiary. Uroczystości ku czci Jowisza związane z triumfalnym wjazdem zwycięzcy stały się tradycją Rzymu.

- _____
- _____
- _____

4. Przekształć zdania oznajmujące w rozkazujące.

Informacje o kapłanach Jowisza

Nie dosiadali koni. Nie brali do rąk broni, a nawet nie patrzyli na uzbrojonych ludzi.

Nie nosili na rękach pierścieni.

Nie dotykali ani owcy, ani psa, ani bluszczu, ani bobu.

Nie wspominali nawet o tych rzeczach.

Zalecenia dla pełniącego tę funkcję kapłana

_____ konia. _____

do rąk broni, a nawet _____

na uzbrojonych ludzi. _____

na rękach pierścieni. _____

ani owcy, ani psa, ani bluszczu, ani bobu.

_____ nawet o tych rzeczach.

5. Do podanych informacji dotyczących przygód Eneasza dopisz nagłówki w formie równoważników zdań.

_____ Gniew Junony spowodował, że statki Eneasza zawinęły do portu w Afryce. Królowa Kartaginy Dydona urządziła ucztę. Z ciekawością wysłuchała opowieści o zburzeniu Troi. Władczyni, za sprawą Amora, zakochała się w Eneasz.

_____ Eneasza obiecywał Dydonie, że pozostanie w Kartaginie i ożeni się z nią, lecz potajemnie przygotowywał się do drogi i nocą odpłynął. Niewierność ukochanego odebrała królowej chęć do życia.

_____ Po kilku dniach żeglugi Eneasza wylądował w pobliżu wejścia do królestwa cieni. Postanowił tam się dostać. Prowadziła go dusza ojca. Zobaczył nie tylko zmarłych, lecz także tych, którzy mieli się narodzić i tworzyć historię Rzymu.

Dydona i Eneasza

Czynów wielkich dokonali i w mitach się zapisali

Podmiot i orzeczenie

- groźny
- szpetny
- tajemniczy
- waleczny

1. Podkreśl orzeczenia w podanych fragmentach zdań. Następnie wklej w odpowiednie miejsca rysunki z wkładki nr 6 przedstawiające wykonawców czynności. Dodaj do podmiotów przymiotniki z ramki. Zapisz je w odpowiedniej formie.

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

przepowiadała
przyszłość.

świetnie strzelały
z łuku.

strzegł wejścia do
świata zmarłych.

tańczyli z nimfami
w lasach.

2. Sprawdź w dostępnych źródłach i napisz, z czego zasłynęli bohaterowie mitów. Dopisz orzeczenia wraz z określeniami.

- Czarodziejka Kirke _____.
- Wieszczka Kasandra _____.
- Król Midas _____.
- Śpiewak Orfeusz _____.

3. Rozwiń związki główne, dodając odpowiednie określenie do podmiotu lub do orzeczenia.

Menelaos i Hektor uczują

Grecy atakują

Hektor żegna się

4. Przejdź wyznaczone trasy labiryntu, aby sprawdzić, jakie filmy obejrzeliby greccy herosi przeniesieni w czasy współczesne.

Tezeusz poszedłby ścieżką z podmiotami towarzyszącymi.

Król Hyperion wraz ze swoją armią wyrusza na podbój świata na książce.

Młody chłopak wyjeżdża z domu.

Perseusz rósł i męźniał.

Film jest oparty na książce.

Księżniczka i jej kuzyn władają tajemniczą bronią.

Pomogą mu bogowie z Olimpu.

Ares uczy odwagi.

Pod ostrym powiewem wiatru.

Ateński heros wraz z bogami.

Potomek Posejдона znajdzie broń.

Hera i Zeus są małżeństwem.

Ważną rolę odegra.

Walczy z strzałami.

Apollo z Ateną lubili go.

Wojownik i mieszkańcy walczyli z opryskami.

Perseusz wybrałby trasę z podmiotami gramatycznymi.

Herakles wyruszyłby drogą z podmiotami szeregowymi.

Percy Jackson i bogowie olimpijscy: złodziej pioruna

Xena: wojownicza księżniczka

Immortals. Bogowie i herosi

5. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

_____, że ten film dostanie Oscara.

_____ tę adaptację mitologicznej historii.

Musisz zdecydować, czy _____ 30 złotych.

6. Popraw błędy w zdaniach. Zwróć uwagę na liczbę i rodzaj gramatyczny wyrazów pełniących funkcję podmiotu i funkcję orzeczenia.

- Na twarzy wojownika malowała się nienawiść i gniew. _____
- Tarcza i miecz lśnił w słońcu. _____
- Heros wraz ze swoją boską opiekunką wygrała walkę. _____

- warto wydać
- wypada zobaczyć
- należy przypuszczać

Jacy? Którzy? Czyi? Kto rąbka tajemnicy uchyli?

Przydawki

Klucz do odpowiedzi

Pojedynek:

Posejdona z Ateną –
9 przydawek, w tym
jedna wyrażona
liczebnikiem;

Tezeusza z Minotaurem
– 9 przydawek,
w tym jedna
wyrażona wyrażeniem
przymikowym.

1. Pokoloruj przydawki i powiedz, na jakie pytania odpowiadają. Połącz je strzałkami z rzeczownikami, które są przez nie określane.

Mitologiczne centaury to istoty, których górna część ciała przypomina człowieka, dolna zaś ma kształt konia. Postać na rysunku to Chiron, nieśmiertelny król centaurów. Słynął z ogromnej wiedzy i biegłości w sztuce lekarskiej. Był wychowawcą wielu greckich herosów.

Cerber to groźna bestia strzegąca wejścia do świata zmarłych. Można go uśpić miodowym ciastkiem z makiem. W micie o dwunastu pracach Heraklesa jest przedstawiony jako trzygłowy pies pokryty węzową skórą.

2. Skorzystaj z klucza do odpowiedzi i odgadnij, kto stoczył opisany pojedynek. Wpisz imiona bohaterów mitu. W tym celu podkreśl przydawki i podaj, jaką częścią mowy są wyrażone.

Pojedynek odbył się na Krecie, we wspaniałym gmachu. W mrocznych korytarzach czyhała krwiożercza bestia, której corocznie składano w ofierze żywych ludzi. _____ postanowił położyć kres ohydny praktykom. Urodziwy heros zawrócił w głowie córce króla i ta podpowiedziała mu, jak zwyciężyć. Do pokonania _____ przydał się nie tylko miecz ze stali, lecz także kłębek nici.

3. Opisz atrybuty Temidy: wagę, miecz i przepaskę na oczach. W funkcji przydawki wykorzystaj różne części mowy.

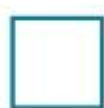
Nie udawaj Greka

Dopełnienia

1. Pokoloruj dopełnienia i powiedz, na jakie pytania odpowiadają. Połącz je strzałkami z czasownikami, które są przez nie określane. Odgadnij, kim jest twórca – skorzystaj z klucza do odpowiedzi.

_____ wyrzeźbił posąg Ateny do świątyni na Akropolu. Dwunastometrowy monument powstał w V wieku p.n.e. Wykonano go z kości słoniowej i ozdobiono złotem. Bogini w jednej ręce trzymała tarczę, a drugą opierała o kolumnę, na której stała prawie dwumetrowa Nike – bogini zwycięstwa. Posąg oddziaływał na wyobraźnię Greków ogromem, a jego miniaturki sprzedawano turystom. Do naszych czasów zachowały się tylko kopie.

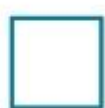
2. Określ, jakimi częściami mowy zostały wyrażone dopełnienia w poniższych zdaniach. Dopasuj do każdego z nich odpowiednią rzeźbę.

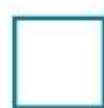
wyrażenie przyimkowe
i rzeczownik

dwa wyrażenia
przyimkowe

dwa
rzeczowniki

rzeczownik

1. Marmurowa rzeźba *Nike z Samotraki* zdobiła dziób okrętu.
2. Na postumencie rzeźby *Umierającego Gala* umieszczono trąbkę i miecz.
3. Posąg *Kolosa Rodyjskiego* został wykonany z brązu i z żelaza.
4. *Wenus z Milo* została znaleziona przez wieśniaka i ofiarowana królowi.

3. Uzupełnij tekst dopełnieniami z ramki. Określ ustnie formę gramatyczną wpisanych rzeczowników i powiedz, od czego ona zależy.

Rzeźba przedstawia trojańskiego _____ i jego synów ginących w uściskach węży. Dzieło to przypisuje się trzem _____ z Rodos. Według mitologii Laokoon ostrzegał swych rodaków _____, jakie stanowił drewniany koń pozostawiony na plaży. Ostrożność kapłana nie spodobała się bogom. Atena nasłała na Laokoona dwa morskie _____, które udusiły _____. Dzieło porusza swoim _____.

Klucz do odpowiedzi

9 dopełnień – Myron.
10 dopełnień – Fidiasz.
11 dopełnień – Lizyp.

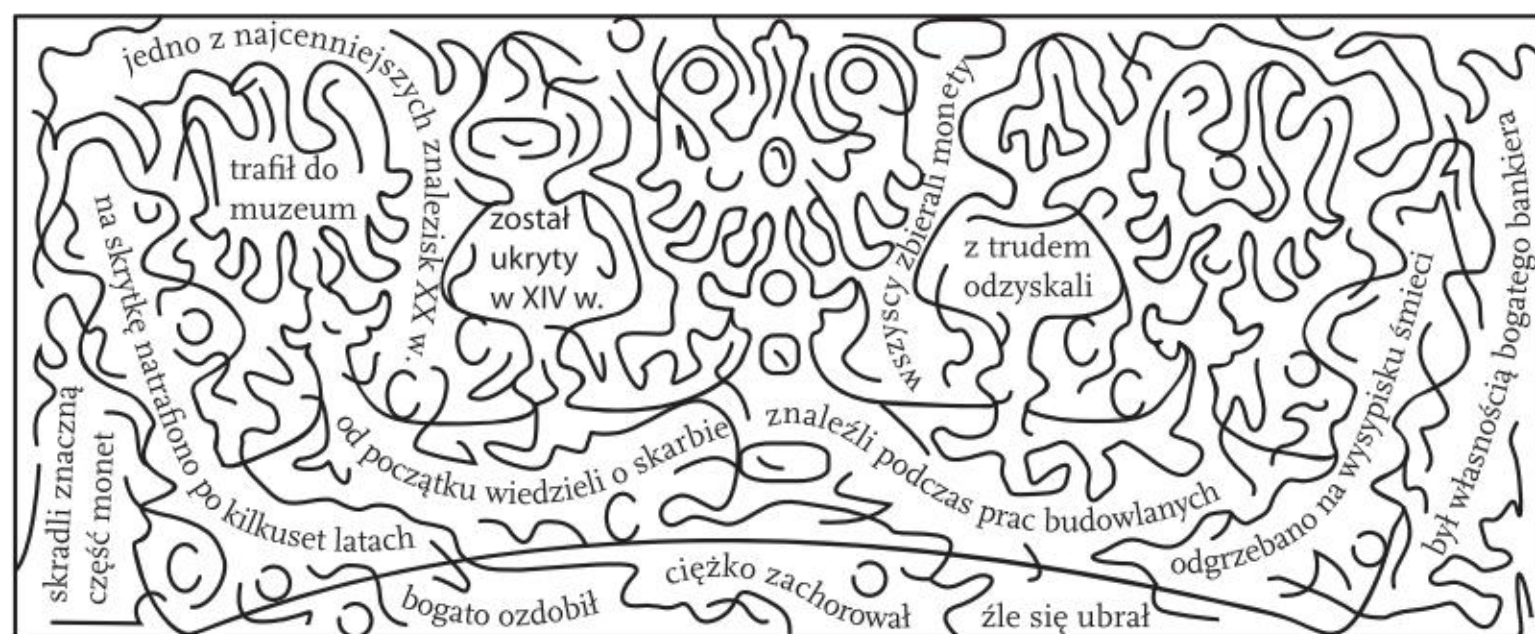

- artystom
- dramatyzmem
- kapłana
- nieszczęśników
- potwory
- przed niebezpieczeństwem

Skarby gramatyki

Okoliczniki

1. Pokoloruj **na niebiesko** związki wyrazowe zawierające okoliczniki wyrażone przysłówkiem, **na żółto** – wyrażeniem przyimkowym, a dowiesz się, co znaleziono wśród skarbów odkopanych w ubiegłym wieku w Środzie Śląskiej.

Klucz do odpowiedzi

Wśród okoliczników:

jest **1 okolicznik sposobu** – ponad 1 mld zł;

są **2 okoliczniki czasu** – około 10 mld zł;

są **3 okoliczniki miejsca** – prawie 100 mld zł.

- do miasta Inków
- głęboko
- mocno
- Od lat
- w dżungli
- w Paititi

2. Podkreśl w tekście okoliczniki i określ ich rodzaj, a dowiesz się, ile może być warta Bursztynowa Komnata.

Bursztynową Komnatę wykonano na początku XVIII w. Praca nad tym dziełem, zlecona przez króla pruskiego, trwała około dziesięciu lat. Ofiarowana rosyjskiemu carowi przez ponad dwieście lat zdobiła pałac, który znajdował się niedaleko Petersburga. Podczas II wojny światowej hitlerowcy zdemontowali komnatę i zawieźli do rosyjskiego Kaliningradu. W tym miejscu ślad po niej zaginął. Od lat bezskutecznie próbują ją znaleźć poszukiwacze skarbów. Przypuszcza się, że może leżeć na dnie Bałtyku lub że jest ukryta na Śląsku.

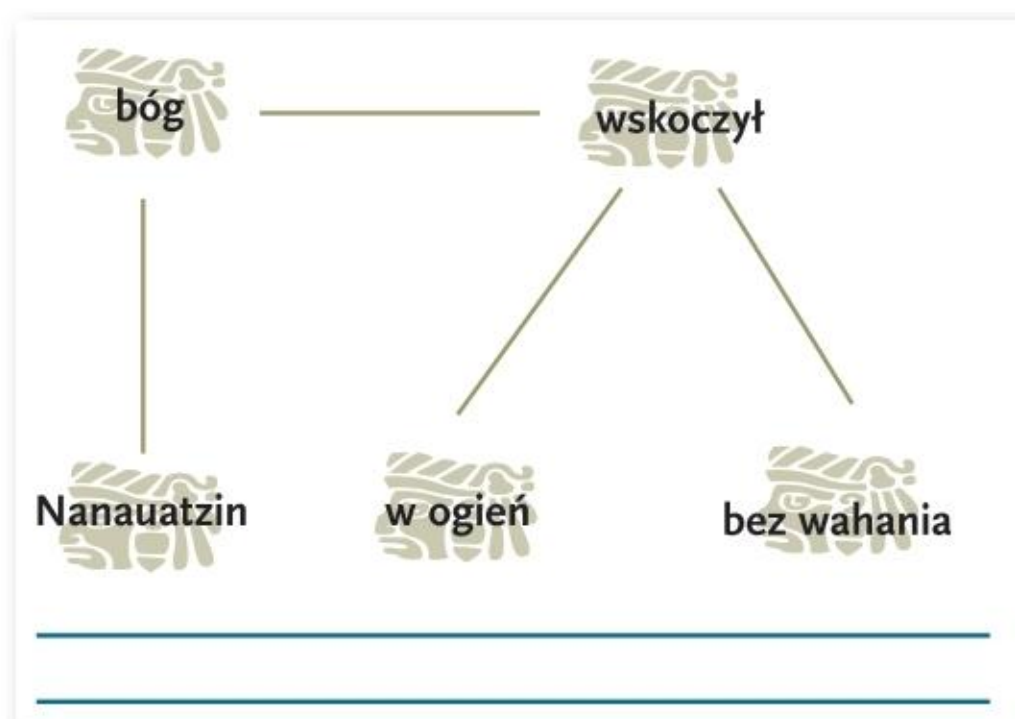
3. Uzupełnij tekst okolicznikami z ramki odpowiadającymi na pytania podane w nawiasach.

Historie zaginionych skarbów (jak bardzo?) _____ pobudzają wyobraźnię poszukiwaczy. (od jak dawna?) _____ przemierzają oni tereny Peru czy Brazylii, by dotrzeć (dokąd?) _____. Indianie mieli się schronić (gdzie?) _____ przed hiszpańskimi najeźdźcami. Podobno zakopali (jak?) _____ tony złota i złotej biżuterii. Bezcenny skarb wart ponad 30 mld dolarów nadal jest ukryty (gdzie?) _____.

Podchody z Indianami i ze zdaniami

Analiza zdania pojedynczego

1. Dopisz pytania, na które odpowiadają wyrazy określające. Zapisz zdania, zachowując w każdym odpowiednią kolejność słów, a poznasz ciąg dalszy indiańskiego mitu.

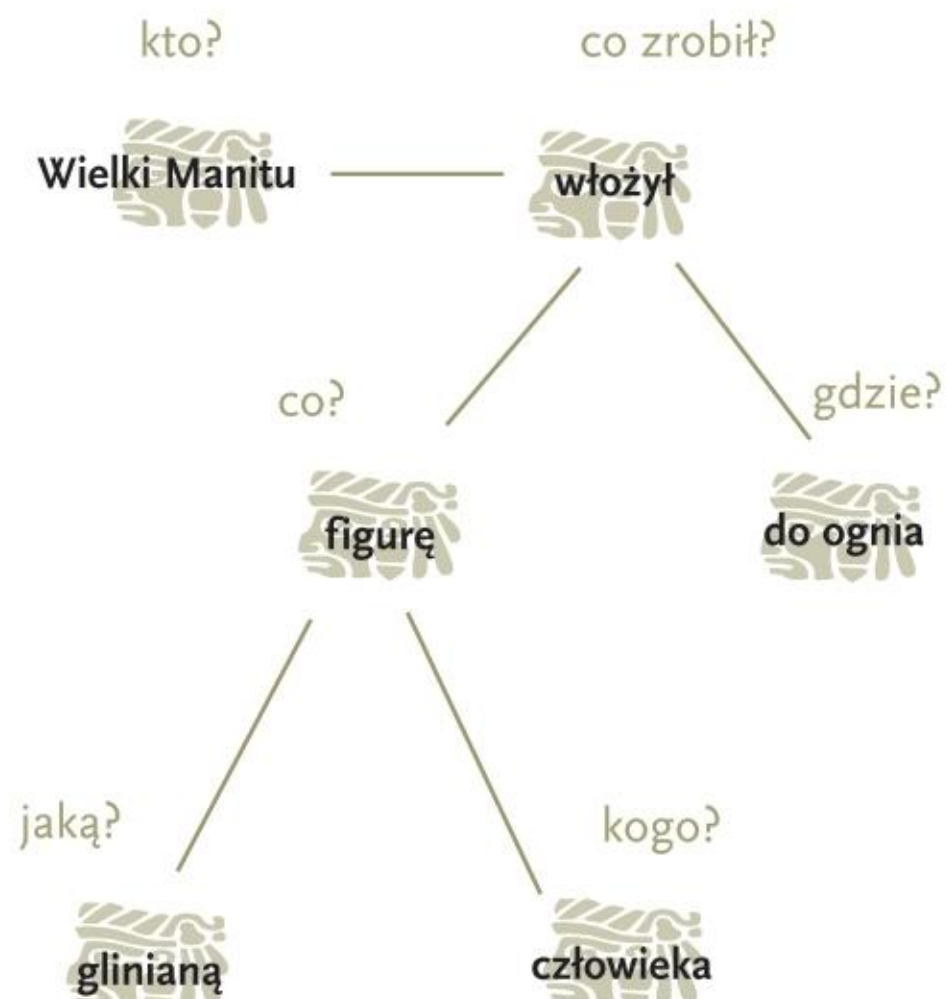
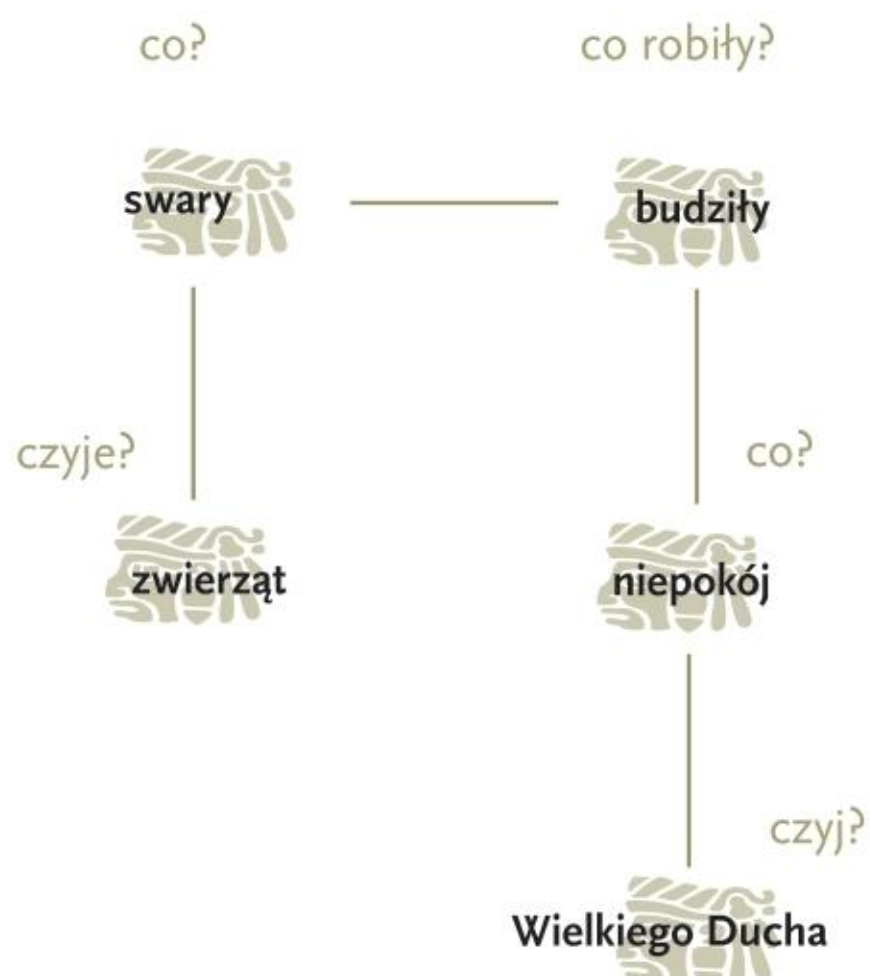
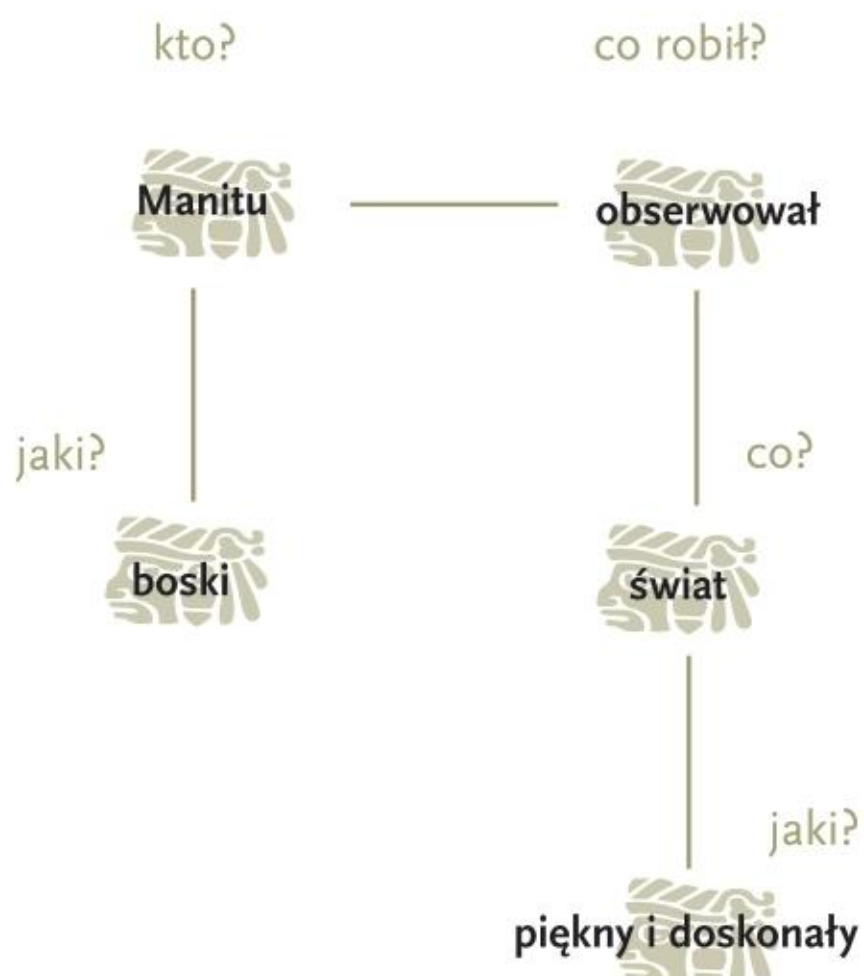
2. Odgadnij, kto co powiedział. Dopasuj imiona bogów z ramki do ich wypowiedzi. Skorzystaj z podpowiedzi podanych poniżej.

- Dymiące Zwierciadło
- Koliber z Południa
- Pierzasty Wąż

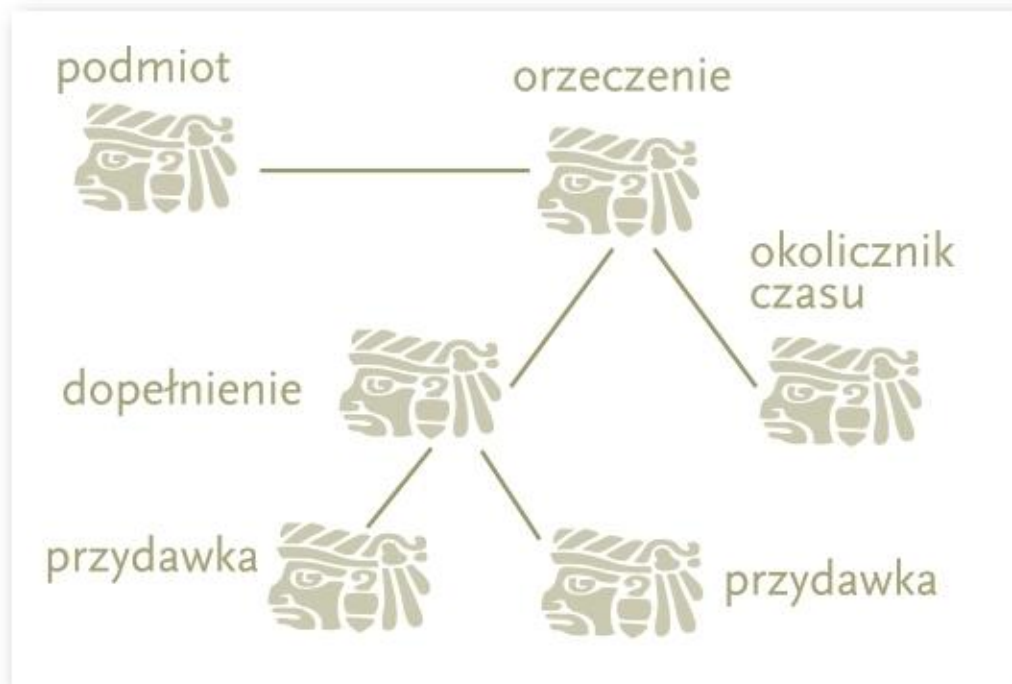
- Tylko w wypowiedzi Dymiącego Zwierciadła jest przydawka.
- Tylko w wypowiedzi Kolibra z Południa są dwa dopełnienia.
- Tylko w wypowiedzi Pierzastego Węża jest podmiot szeregowy.

3. Podpisz na wykresach wszystkie części zdania.

4. Dopasuj zdania do podanych schematów.

- Pierwszą bladą figurę Manitu wypalał za krótko.
- Czarna postać za długo przebywała w ogniu.
- Na końcu z ognia wyłonił się czerwonoskóry szlachetny Indianin.

5. Ułóż z wyrazów na marginesie zdania o podanych schematach, a dowiesz się, co powiedział Manitu stworzonemu przez siebie Indianinowi. Pamiętaj o odpowiednim zapisie.

- orzeczenie dopełnienie przydawka dopełnienia

_____, _____, _____.

- orzeczenie okolicznik sposobu przydawka dopełnienie

_____, _____, _____.

- okolicznik czasu orzeczenie dopełnienie dopełnienie

_____, _____, _____.

- **wszystkimi**
- **na brata**
- **ci**
- **rządź**
- **nigdy**
- **daję**
- **nie podnoś**
- **rzeki, jeziora, lasy, góry**
- **sprawiedliwie**
- **ręki**
- **wszystkie**
- **ludźmi**

6. Uzupełnij wykresy zdań i podpisz wszystkie części zdania.

- Dawno temu pewien szczep Indian zebrał obfite plony kukurydzy.

- Wszyscy objadali się bez umiaru kukurydzianymi potrawami.

- Nieroztropni mieszkańcy osady mocno rozgniewali bogów.

- Samotny starzec sprytnie uspokoił ducha kukurydzy.

Postacie znane, w legendach przedstawiane

Zdanie pojedyncze i złożone

1. Doklej z wkładki nr 7 zdania składowe, tak aby powstały zdania złożone, które opowiadają o wieżach kościoła Mariackiego w Krakowie.

Dwaj bracia budowniczywie przybyli do Krakowa

WKLEJ

Starszemu bratu biskup krakowski polecił wzniesienie wieży południowej,

WKLEJ

Na początku prace szły sprawnie i niemal równo,

WKLEJ

Zawistny brat zabił rywala

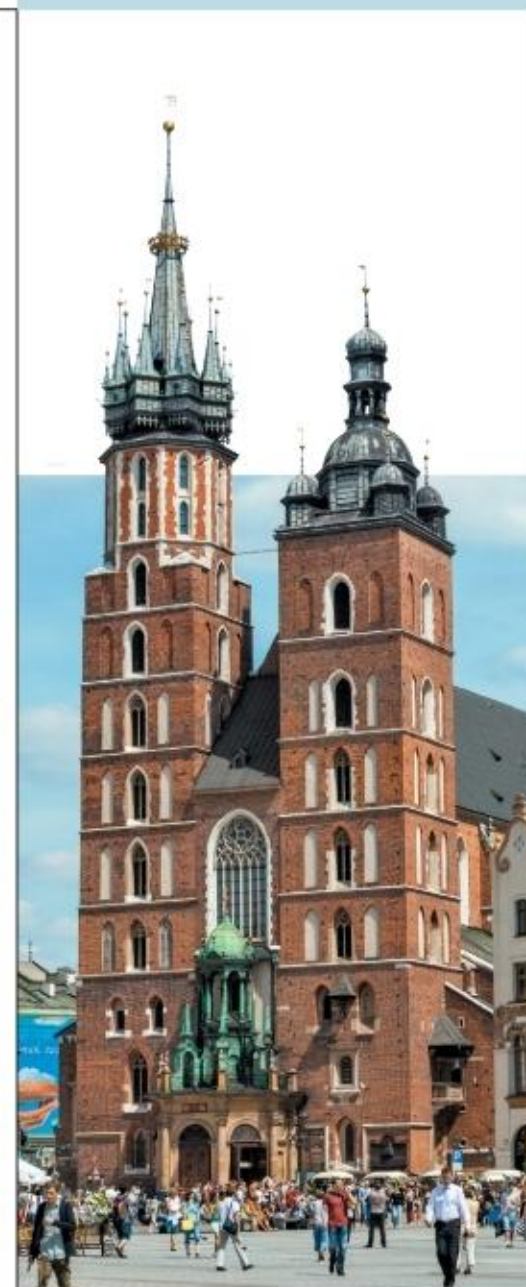
WKLEJ

Do tej pory wieże kościoła są nierówne,

WKLEJ

2. Podkreśl orzeczenia i określ typy zdań, a dowiesz się, o jakich postaciach z legend lub podań mówią podane fragmenty. Skorzystaj z klucza do odpowiedzi i uzupełnij opisy.

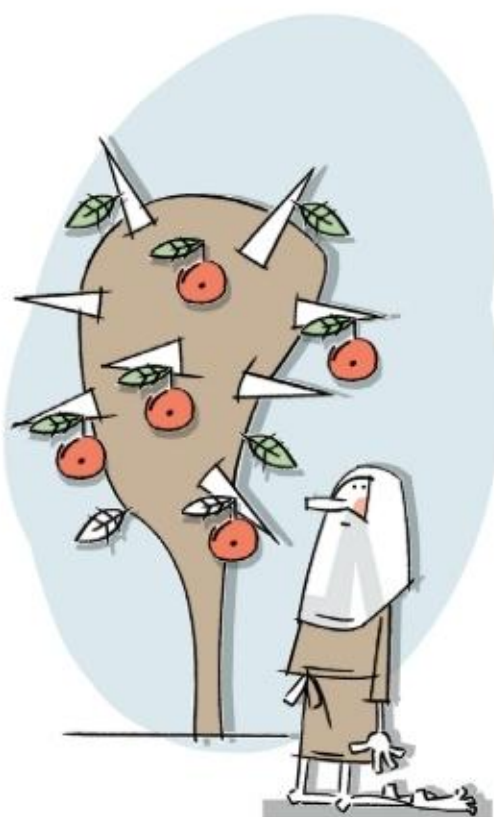
- _____ pochodził ze szlacheckiego rodu, ale przystał do zbójników, ponieważ odmówiono mu ręki dziewczyny, w której się zakochał. Uciekł więc w góry. Rabował bogatych, a ich majątek rozdawał biednym. Nie mógł zapomnieć o ukochanej. Porwał ją przed ślubem i uprowadził w góry. Od imienia zbójnika pochodzi nazwa szczytu górskiego.
- _____ błąkał się po polach oraz łąkach i straszył ludzi. Pojawiał się jako wysoki mężczyzna bez głowy, w miejscu której buchał ognisty płomień. Pokutował za to, że w ziemskim życiu krzywdził zwierzęta i nikomu za nic nie podziękował. Od kary uwolnił go jeden z gospodarzy, który wyraził wdzięczność zjawie za pomoc przy żniwach.

Klucz do odpowiedzi

Fajerman – tylko zdania złożone;

Klimczok – zdania złożone i pojedyncze.

Klucz do odpowiedzi

Liczyrzepa – 6 zdań składowych,

Bazyliszek – 7 zdań składowych.

3. Wykreśl zdania pojedyncze, a następnie przeczytaj na głos legendę z okolic Gór Świętokrzyskich.

Okrutny zbój Madej mieszkał w jaskini, do której trafił kiedyś chłopiec o imieniu Bolko. Codziennie wyprawiał uczyty dla zbłąkanych. Młodzieniec wyruszył w straszną podróż do piekieł, by odebrać diabłu cyrograf podpisany przez ojca. Wyprawił się wraz z matką.

Kiedy zbój dowiedział się o celu wyprawy, darował życie przybyszowi. Po prostu wzruszył się opowieścią o ojcu chłopca. Postawił jednak warunek: kazał Bolkowi dowiedzieć się, jaka kara czeka zbója po śmierci. Wędrowiec dotarł do piekła, odzyskał dokument i dowiedział się o łożu, które czeka na Madeja. Było ono najeżone kolcami, miało klamry do krępowania rąk i nóg, a z dołu buchały płomienie. Na dodatek w pościeli wiły się jadowite węże.

Kiedy Madej usłyszał o męczarniach, które go czekają, postanowił się zmienić. Chłopiec chciał pomóc nieszczęśnikowi, wbił więc maczugę zbója w ziemię i powiedział, że jeżeli kij zakwitnie, zbrodnie zostaną odpuszczone. Madej codziennie na kolanach schodził do pobliskiego strumienia i nabierał wody w usta, aby podlać maczugę. Męczył się bardzo z powodu podeszłego wieku. Kiedy po dwudziestu latach Bolko jako biskup jechał przez tę okolicę, zobaczył starca klęczącego obok jabłoni. Przypomniawszy sobie historię Madeja i postanowił go wyspowiadać. Kiedy zbójnik wyznał ostatni grzech, jego ciało zamieniło się w proch.

4. Oddziel przecinkami wypowiedzenia w zdaniach złożonych. Podkreśl orzeczenia i policz zdania składowe, a dowiesz się, jakie postacie są opisane we fragmentach wierszy Agnieszki Frączek.

Drżeli przed nim ludzie w mieście
bo słyszano opowieści
że kto bestii spojrzy w oczy
ten się w kamień przeistoczy.
Czy to prawda? Wręcz przeciwnie!
Stwór wyglądał wprawdzie dziwnie
jednak bardzo lubił ludzi
a poza tym sam się nudził.

Choć był możliwy i wszechwładny
to nie cieszył się uznaniem...
Był złośliwy niesłuchanie
oraz hardy i ponury
nie miał też za grosz kultury. [...]
Bardzo się nie lubił lenić
więc codziennie grzebał w ziemi:
w lepkiej glinie, w sypkim piasku
i w bagienku obok lasku.

Od darów natury do świata kultury

Typy związków wyrazowych

1. Wklej w odpowiednie miejsca rysunki zwierząt z wkładki nr 8. Zapisz ich nazwy, które z podanymi przymiotnikami stworzą związki zgody. Sprawdź w słowniku frazeologicznym znaczenie nieznanych wyrażeń i ułóż z nimi zdania.

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

salonowy

lądowy

francuski

niebieski

czarny

2. Uzupełnij podane przysłowia związkami zgody utworzonymi przez czasownik z rzeczownikiem. Podpowiedzi znajdziesz na rysunkach i w ramce.

• Każdy _____ swój czubek.

• Każda _____ swój ogonek _____.

• _____ krukowi oka _____.

- chwali
- ma
- nie wykole

3. Sprawdź, co mówią kwiaty. Połącz je z odpowiednimi wypowiedziami.

*Gratuluję sukcesu.
Jesteś wspaniały!
Pracuj tak dalej.*

*Daj mi trochę
czasu...*

*Doceniam twoją
pracę. Składam
wyrazy szacunku.*

sasanka
2 związki rzędu

gerbera
3 związki rzędu

lewkonia
1 związek rzędu

4. Zaznacz zdania, w których występują związki przynależności. Znajdziesz w nich informacje o tym, co symbolizują opisane rośliny.

- Egipcjanie uważali gałązkę oliwną za symbol wojny. / Współcześnie gałąź oliwna symbolizuje pokój.
- Lotos jest świętą rośliną w Indiach i znajduje się w godle tego państwa. / Kwiaty lotosu dawały bogom nieśmiertelność.
- W kulturze Bliskiego Wschodu cedr wyrażał dostojeństwo i siłę. / Libańczycy kojarzą to drzewo z biblijnym królem Dawidem.

5. Pokoloruj związki zgody na **szaro**, związki rzędu na **niebiesko**, związki przynależności na **zielono**, a zobaczysz, jakie drzewa występują tylko w Śródziemiu. Sprawdź, jak nazywają się te drzewa, i napisz o nich krótką notatkę.

6. Wypisz z podanych zdań związki wyrazowe i określ ich rodzaj.

W mitologii greckiej strażniczką porządku natury była Demeter. Z tą boginią starożytni Grecy wiązali następstwo pór roku. Jej córkę porwał bóg podziemnego świata. Matka niezmiennie co pół roku odzyskiwała Korę. Wtedy nastawała wiosna.

7. Podkreśl przydawki wyrażone rzeczownikiem w mianowniku. Napisz, jaki rodzaj związku tworzą.

• pszczołka Maja _____

• król lew _____

• kot Filemon _____

Łączą, przeczą, coś wynika... – taka zdań tych specyfika

Zdania złożone współrzędnie

1. Podkreśl w tekście zdania złożone współrzędnie. Policz je, a dowiesz się, w którym z zamków straszy opisana biała dama. Skorzystaj z klucza do odpowiedzi.

W starych zamkach często straszą białe damy – duchy pań z arystokratycznych rodów. Kobiety te zginęły w tragicznych okolicznościach lub zostały zamordowane. W jednym z polskich zamków pojawia się duch kobiety, która żyła w XVIII wieku. Nazywała się Umina. Matka dziewczyny pochodziła z arystokratycznego indiańskiego rodu, a jej ojcem był Polak. Kiedy w Peru wybuchło powstanie przeciw władzy Hiszpanów, Umina wraz z mężem wyjechała do Europy. Zabrała ze sobą część legendarnego skarbu Inków i ukryła go w nieznanym miejscu. Hiszpanie mścili się na buntownikach, więc zamordowali i kobietę, i jej męża. Umina zginęła przy wejściu do kaplicy zamkowej i do dziś jej duch błąka się tam nocą.

2. Pokoloruj pola według wskazówek, a zobaczysz, czego można się bać w Transylwanii*. Zdania łączne pomaluj **na niebiesko**, przeciwstawne – **na czerwono**, wynikowe – **na czarno**, rozłączne zaś pozostaw bez kolorowania.

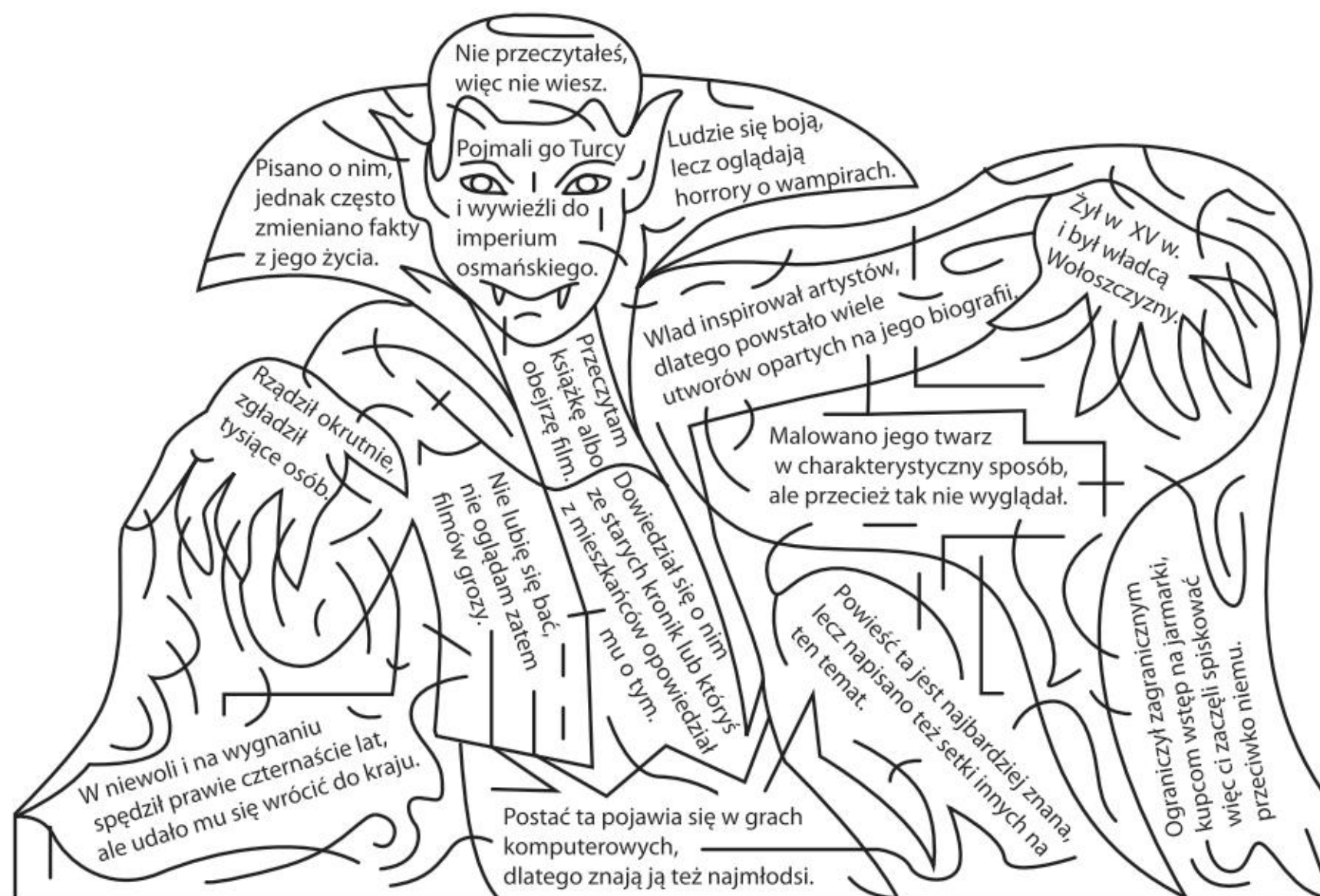
Klucz do odpowiedzi

Zamek w **Krasiczynie** – 3 zdania złożone współrzędnie.

Zamek w **Golubiu** – 4 zdania złożone współrzędnie.

Zamek w **Niedzicy** – 5 zdań złożonych współrzędnie.

***Transylwania** – historyczna kraina w Rumunii.

3. Uzupełnij zdania właściwymi spójnikami z ramki.

• a • ale • ale • lecz • lub • oraz • więc

Potwory od dawien dawna pojawiały się w ludowych opowieściach _____ gościły na kartach powieści grozy. Takie historie wyjaśniały w barwny sposób niezrozumiałe zjawiska _____ przestrzegały czytelników przed lekkomyślnością. Bardzo popularne były wilkołaki, _____ napisano o nich wiele utworów. O ludziach przemienionych w wilki czytamy już w mitach greckich, _____ współcześnie możemy ich spotkać na przykład w cyklu o Harrym Potterze. Wargowie z powieści J.R.R. Tolkiena są obdarzeni siłą i inteligencją, _____ nie są ludźmi. W sadze *Zmierzch* zmiennokształtni stają się wilkołakami, _____ dzieje się tak tylko wtedy, gdy w pobliżu znajdują się wampiry. Dawniej bano się tych bestii naprawdę, _____ dziś straszą już tylko z ekranów filmowych.

4. Rozwiń podane zdania, tak aby powstały różne typy wypowiedzi współrzędnie złożonych.

- Poczytam o smokach i _____ .
- Poczytam o smokach albo _____ .
- Poczytam o smokach, ale _____ .
- Poczytam o smokach, więc _____ .

5. Uzupełnij zdania przecinkami. Określ typy zdań współrzędnie złożonych i zapisz, których jest najwięcej w tym tekście.

Także współcześnie powstają opowieści o bestiach i jak kiedyś wzbudzają one silne emocje. Co roku w czasie wakacji można przeczytać o dzikich zwierzętach grasujących w mieście ale jak dotąd nikt ich nie widział na własne oczy. Potwora z Loch Ness podobno spostrzegło wielu ludzi więc do dziś są organizowane ekspedycje poszukiwawcze nad szkockie jezioro. Czytamy o aligatorach zamieszkujących miejskie ścieki i wyobrażamy sobie ich życie w kanałach. Parę lat temu w polskich gazetach wymyślano historie o grasującej pumie albo pisano o dzikim, bliżej nieokreślonym zwierzęciu. Podobno było bardzo duże i atakowało spacerujących w parkach. Jedni śmiali się z tego inni ze strachu nie wychodzili z domu.

Najwięcej jest zdań współrzędnie złożonych _____.

Spacerkiem wśród słowników

Słownik języka polskiego i wyrazów obcych

1. Dopasuj tytuł odpowiedniego słownika z wkładki nr 9 oraz typ informacji podanych w ramce na marginesie do definicji właściwego wyrazu.

WKLEJ

przekładać

1. odraczać, odkładać, odwlekać, przesuwając (*przekładać termin*);
2. przenosić, przestawiać (coś), przemieszczać (*przekładać przedmioty*);
3. dokonywać przekładu (czegoś), tłumaczyć (*przekładać literaturę piękną*).

WKLEJ

translator – 1. *inform.* program służący do tłumaczenia tekstów zapisanych w języku programowania na język nadający się do wykonania przez komputer.
2. *przestarz.* tłumacz <fr. *translateur*>

WKLEJ

tłumaczyć I cz. *ndk* VIb ~czę, ~czy, ~czony – przetłumaczyć; *dk* VIb 'przekładać tekst pisany lub wypowiedź ustną z jednego języka na inny język'; Tłumaczyć dzieła Puszkina. Tłumaczyć z angielskiego na polski. Przetłumaczyć tekst przemówienia. Przetłumacz, co mówi.

WKLEJ

tłumacz■ka ~cz■ce, ~cz■kę, ~czek

- pisownia
- synonimy
- znaczenia i pochodzenie
- znaczenia i użycia

- siodło
- linie
- traf
- nawiązka
- sedno
- krajobraz
- spazmy
- spytki

2. Sprawdź w słowniku języka polskiego znaczenie wyrazów z ramki. Następnie dopasuj je do podanych niżej przymiotników i czasowników, tak aby utworzyć poprawne związki wyrazowe.

• szczęśliwy _____	• wziąć kogoś na _____
• historyczne _____	• trafić w _____
• _____ księżycowy	• wysadzić kogoś z _____
• _____ papilarne	• oddać komuś z _____

3. Wklej wyrazy z wkładki nr 10 przy odpowiednich flagach, żeby poznać ich pochodzenie. Wyjaśnij ustnie znaczenie nieznanych ci słów i ułóż z jednym z nich zdanie.

		WKLEJ	WKLEJ
		WKLEJ	WKLEJ
		WKLEJ	WKLEJ
		WKLEJ	WKLEJ
		WKLEJ	WKLEJ

4. Uzupełnij zdania odpowiednimi wyrazami. W razie wątpliwości sprawdź znaczenie proponowanych słów w słowniku wyrazów obcych.

- Adoptował / Adaptował

_____ córkę z domu dziecka.

- Efektownie / Efektywnie

_____ wykorzystał czas.

- formować / formułować

Nie umiała poprawnie _____ myśli.

- prezencji / prezentacji

Organizator imprezy dokonał _____ najważniejszych gości.

Jak cię widzą, tak cię piszą

Frazeologizmy

1. Przeczytaj zdania. Zastanów się, co mówią one o opisanych osobach. Dobierz do podkreślonych frazeologizmów odpowiednie wyjaśnienia spośród podanych na marginesie i zapisz je pod zdaniami.

- Matka martwi się o niego, bo od rana do wieczora zbija bąki.

- Stracił pracę i teraz cienko przędzie.

- Nie upadł jednak na duchu i szuka pracy przez internet.

- Nad odmownymi listami przechodzi do porządku dziennego.

2. Odgadnij, jakie frazeologizmy zostały przedstawione na zdjęciach.

3. Dopisz do podanych objaśnień odpowiednie frazeologizmy wybrane z ramki.

- _____ – osoba, która ma bardzo dużą wiedzę.
- _____ – osoba udająca kogoś innego.
- _____ – osoba, która wstaje wcześnie rano.
- _____ – osoba, która odpowiada za utrzymanie rodziny, podejmuje ważne decyzje.

- próżnuje, leniuchuje
- ma kłopoty materialne, jest biedny
- nie zniechęcił się, nie popadł w przygnębienie
- ignoruje, pomija

- farbowany lis
- ranny ptaszek
- alfa i omega
- głowa domu

4. Przyporządkuj do postaci ze zdjęć frazeologizmy z ramki mające związek z określonymi dziedzinami życia. Ułóż zdania z wybranymi związkami frazeologicznymi i zapisz je w dymkach.

- 1. apetyt rośnie w miarę jedzenia • 2. dać komuś szkołę
- 3. deski teatralne • 4. jeść komuś z ręki • 5. poznać coś od kuchni
- 6. nauka nie poszła w las • 7. odegrać komedię • 8. przez żołądek do serca
- 9. robić komuś sceny • 10. szkoła życia • 11. teatralny szept
- 12. uczyć się na błędach • 13. wejść kuchennymi schodami
- 14. wyższa szkoła jazdy • 15. zgotować owacje

- nogi
- poniósł
- twardy
- wypadek

5. Przekreśl niewłaściwe słowa w poniższych zdaniach. Obok zapisz poprawny frazeologizm. Wykorzystaj odpowiednie wyrazy z ramki.

- To był ciężki orzech do zgryzienia. – _____
- Odniósł porażkę. – _____
- Nie chciał być nikomu kulą u szyi. – _____
- Na wszelki przypadek wyszedł z domu. – _____

6. Podkreśl w wierszu frazeologizmy i wyjaśnij ustnie ich znaczenie.

Marcin Brykczyński
Śmiać się czy płakać?

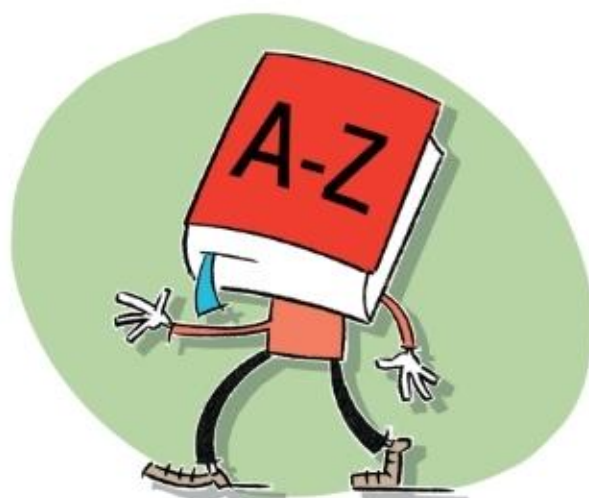
Od dziecka tak się ze mną dzieje:
Z radością wciąż do łez się śmieję,
A kiedy ból przeżywam szczerze,
To nagle śmiech przez łzy mnie bierze.
Gdy ciężka rozpacz mnie dogania,
To łzy połykam bez wahania
I zaraz mi się to opłaca,
Bo całą sprawę w śmiech obracam.

Zamiast się smucić, gdy mam pecha,
Do wszystkich wkoło się uśmiecham,
A takie są uśmiechu skutki,
Że mi bez łez przechodzą smutki.
W nieszczęściu moja dusza harda
Wybucha śmiechem jak petarda
I taka przyszłość mi sądzona:
Gdy przyjdzie czas, ze śmiechu skonom.

*Pójdź po rozum do głowy,
ze słownikiem zacznij rozmowy*

Słownik frazeologiczny

1. Wyszukaj w słowniku frazeologicznym związki wyrazowe, którymi można byłoby podpisać rysunki.

2. Wyjaśnij, co to za księgi.

3. Połącz frazeologizmy z ich znaczeniami.

chodzić jak błędna owca

chodzić jak w szwajcarskim zegarku

chodzić jak w kieracie

chodzić własnymi ścieżkami

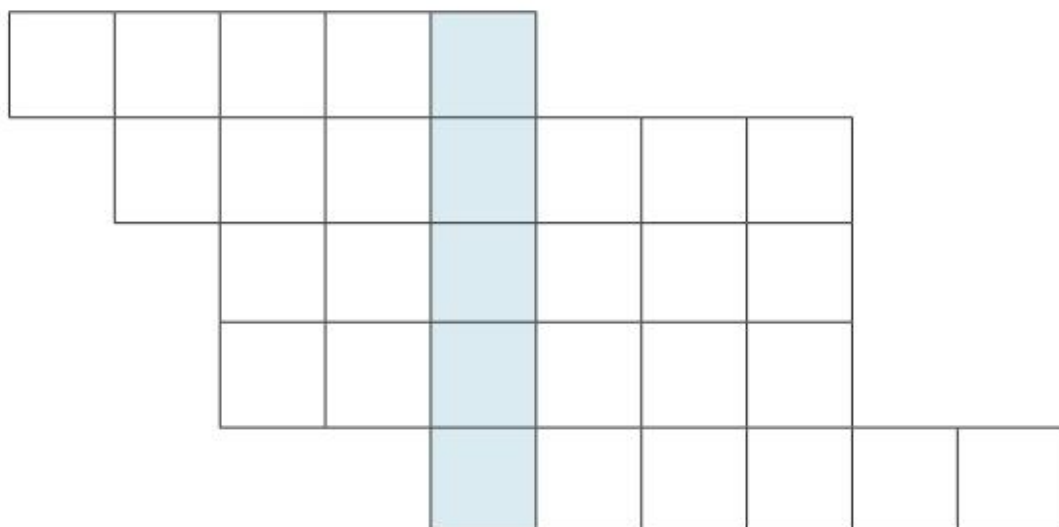
być niezależnym

być niezawodnym

chodzić bez celu

ciężko pracować

4. Uzupełnij frazeologizmy odpowiednimi słowami. Wpisz je kolejno do diagramu i odczytaj hasło.

- mieć czarne _____
- uczyć się na _____
- spuścić nos na _____
- postawić _____ nad i
- porywać się z _____ na słońce

_____ – wyraz, zwrot, wyrażenie właściwe danemu językowi, niedające się dosłownie przetłumaczyć na inny język.

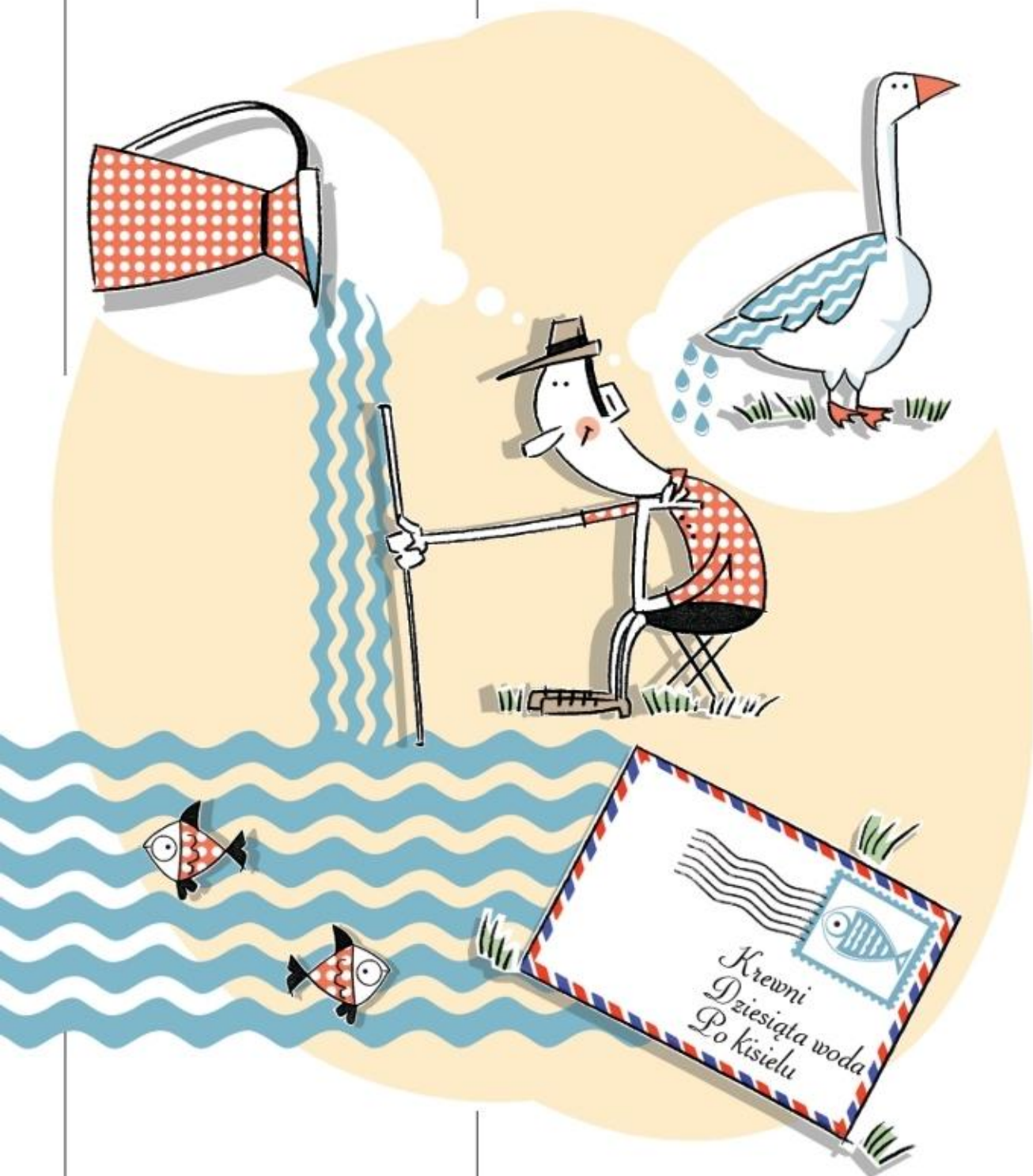
5. Podkreśl w wierszu frazeologizmy. Sprawdź w słowniku frazeologicznym ich podstawową formę. Wyjaśnij ich znaczenie.

Marcin Brykczyński

Patykiem na wodzie

Pewien pan, co miał krewnych niewielu,
Dziesiąta woda po kisielu,
Siadł w niedzielę nad stawem w ogrodzie,
Pisząc do nich patykiem na wodzie.

O tym, że lanie wody
Nie jest warte nagrody,
A burza w szklance wody
Nie przynosi szkody.
O tym, że kto mąci wodę,
Ten pragnie zasiać niezgodę,
I że nawet cicha woda
Bywa groźna na przeszkodach.
I byłby tak pisał do piątku,
Lecz naszła go myśl szczęśliwa,
Że po nich wszystko bez wyjątku
Jak woda po gęsi spływa.

6. Dokończ powiedzenia.

- Ktoś czyta w kimś jak w _____
- Nie umieć sklecić _____
- Jak się powiedziało A, to _____
- Gdy rozum śpi, _____

7. Popraw w poniższych wypowiedzeniach błędy frazeologiczne.

- Wrócił do domu *przemoczony do szpiku kości*. _____
- W ostatnim biegu nasz zawodnik *odniósł porażkę*. _____
- Zrobił zapasy *na czarną chwilę*. _____
- Wylano jej *kubel wody na głowę*. _____
- Postawił *przysłowiową kropkę nad i*. _____
- *Ściany mają ucho*. _____

8. Wybierz ze słownika frazeologicznego związki z podanymi poniżej wyrazami. Ułóż z nimi zdania.

szkoła

uczyć

*Kim jesteś? Gdzie się znajdujesz?
To o języku decyduje*

Odmiany polszczyzny

1. Zaznacz teksty, które mają charakter oficjalny. Przekształć wypowiedzi potoczne na formę dopuszczalną w przedstawionej sytuacji.

* **kolokwializm** – sformułowanie stosowane wyłącznie w języku potocznym.

2. Kto jest tak nazywany? Sprawdź w słowniku języka polskiego, co oznaczają poniższe kolokwializmy*. Zanotuj, które mają charakter żartobliwy (+), a które pogardliwy lub lekceważący (–).

chłystek – _____	☐	szantrapa – _____	☐
fagas – _____	☐	koza – _____	☐
goguś – _____	☐	mimoza – _____	☐
kajtek – _____	☐	podlotek – _____	☐

3. Wklej rysunki z wkładki nr 11 w odpowiednie miejsca.

• chabazie

WKLEJ

• bryka

WKLEJ

• manele

WKLEJ

4. Połącz określenia o charakterze oficjalnym z potocznymi synonimami.

bez pełnego zaangażowania

bezbłędnie, doskonale

powierzchownie, niedokładnie

uroczyście, okazale

w pośpiechu, chaotycznie

właśnie tak, w taki sposób

na blachę

na łapu-capu

na pół gwizdka

w ten deseń

z grubsza

z pompą

5. Napisz, w jakiej sytuacji mogłyby być wygłoszone poniższe kwestie.

Z prawdziwą przyjemnością witamy Jego Magnificencję Rektora Uniwersytetu Warszawskiego.

Bardzo nam przykro, ale zrobiliśmy wszystko, co w naszej mocy.

Przepraszam, czy nie będzie państwu przeszkadzać, jak otworzę okno?

Proszę przyjąć kondolencje.

6. Uzupełnij tabelę wyrazami bliskoznacznymi z ramki.

belfer • buda • lufa • ocena niedostateczna • placówka edukacyjna
• uczeń • wychowanek • pedagog

Słownictwo oficjalne		Słownictwo potoczne
	szkoła	
	nauczyciel	
	uczeń	
	dwójka	

7. Przekształć wypowiedzi potoczne na formę nieoficjalną, ale bardziej staranną.

- Ale patelnia! _____
- No to siema! _____
- Do kitu z taką robotą... _____
- Miej na niego oko. _____
- Pilnuj swojego nosa! _____

8. Napisz, jak mogłyby brzmieć poniższe kwestie wypowiedziane w sytuacji nieoficjalnej.

Uprzejmie proszę o pozytywne rozpatrzenie mojej prośby.

Przyjętą w polszczyźnie formą zwracania się do nieznajomych dorosłych jest używanie rzeczowników: pan, pani.

Pański syn nadużył mojego zaufania!

Należy uwzględnić stanowisko strony przeciwnej.

Czy przetoczy się życie w grze?

Pisownia wyrazów z *rz* i *ż*

1. Uzupełnij pola szachownicy odpowiednimi figurami i pionkami z wkładki nr 12, a zobaczysz, jak wyglądała rozgrywka tuż przed zadaniem mata w najlepszej partii Garriego Kasparowa – arcymistrza szachowego.

2. Wykreśl z ortograficznej planszy bingo rzeczowniki i przymiotniki zawierające **rz** oraz czasowniki i przysłówki z literą **ż**. Wyjaśnij zasady rządzące pisownią tych wyrazów. Pozostałe słowa czytane rzędami utworzą sentencję dotyczącą szachów.

szachy	parzyste	mają	korzyść	żałował
należeli	niespotykaną	rzecz	rzadkość	właściwość
dzieci	próżno	je	żyli	lubią
wrzesień	mimo że	porażała	szachy	przebojowe
są	olbrzymi	dla nich	mężnie	pożyteczne

3. Przygotuj się do gry w statki. Na kolorowych kwadratach zapisz sylaby tworzące opisane obok wyrazy. Zaproponuj:

- jeden czteromasztowiec – wyraz zawierający **rz** niewymienne;
- dwa trójmasztowce – wyrazy zawierające **rz** w zakończeniach;
- trzy dwumasztowce – wyrazy z **rz** wymiennym;
- cztery jednomasztowce – wyrazy z **rz** po spółgłoskach.

* **hacele** – gra polegająca na podrzucaniu i łapaniu śrub do podków.

4. Chłopcy postanowili zagrać w **hacele***. Każdy z nich przyniósł swoje śruby. Połącz je z właścicielami tak, aby utworzyć grupy wyrazów o podobnej formie i bliskim znaczeniu. Wskaż, czyj zestaw został wybrany do gry (zawiera on słowo z największą liczbą sylab).

🔦 powiększenie

🔦 ogólnokształcący

🔦 większościowy

🔦 niewykształcony

🔦 bezkształtny

🔦 większość

🔦 odkształcić

🔦 podkształcić się

🔦 przede wszystkim

🔦 wszystkowiedzący

🔦 nade wszystko

🔦 wszyściutko

🔦 kształtny

🔦 całokształt

🔦 wykształcenie

🔦 zwiększyć

🔦 większy

🔦 kształt

🔦 wszystek

🔦 kształcić się

Hobby córki Andżeliki,
nazywanej przez rodzinę
Żywym Srebrem – ścieżka
z wyrazami zawierającymi
ż w dwuznaku dż.

6. Zaprojektuj parę do każdej karty. Na pustej karcie zapisz wyraz pokrewny, który uzasadnia pisownię podanego słowa, a następnie narysuj pasujący do niego obrazek.

orzeł

wydłużyć

mierzyć

powyższy

zanurzony

zagrożenie

7. Zagraj w koło fortuny. Uzupełnij spółgłoskami powiedzenia, których znaczenie zostało podane. Podkreśl niewymienne **ż** na zielono, a niewymienne **rz** – na czerwono.

- coś —e—y mu na —e—u – jest mocno czymś zatroskany, zainteresowany [c, l, r, s, ż]

- na dwoje _a_ _a_ _ó_ _y_ _a_ – trudno przewidzieć wynik [b, b, k, ł, r, w, ż]
- mieć _ó_ na _a_ _e_ – być w sytuacji podbramkowej, wymagającej niezwłocznego działania [d, g, l, n, r, ż]
- _urza_ w sz _a_ _e_ _o_ _y_ – awantura z błałego powodu, niepotrzebnie rozdmuchana sprawa [b, c, d, k, l, n, w]
- t _y_ _a_ nerwy na _o_ _y_ – hamować się, nie okazywać emocji [ć, dz, m, rz, w]
- _u_ _a_ _owa_ _yst_ _a_ – najbardziej atrakcyjna osoba w danym gronie, umiejąca zabawić innych [d, rz, sz, t, w]

8. Wróżka przepowiedziała, że wysoką nagrodę w przyszłorocznej loterii zdobędzie osoba, w której wypowiedzi znalazła się taka sama liczba wyrazów z **rz** i **ż** po spółgłoskach. Sprawdź, kogo zobaczyła w szklanej kuli. Zaznacz właściwy dymek.

Mój wujek inżynier trzynastę razy trafił trójkę w lotka. Kolana mu drżały, kiedy odbierał ostatnią wygraną. Za każdym razem kupował coś, co kojarzyło mu się ze skreślonymi liczbami. Ma już miód wrzosowy, złotego chrząszcza, a nawet grzebień z posrebrzanych ości ryb... W tym roku ja liczę na wygraną.

Krzysztof

W mojej rodzinie to babcia ma szczęście. Ciągłe powtarza: „tombola* to moja życiowa rola”. Babcia wygrywa w każdej loterii i znosi do domu różne fanty. Na półce stoją jej ulubiona grzechotka z górskiego kryształu i stary drzeworyt. Ostatnio przyniosła oranżadę w butelce z poprzedniego stulecia i żywego małża w słoiku. Babcia zawsze trzyma w ręce czterolistną koniczynkę. Powiedziała, że kiedyś przekaze mi swój talizman.

Bożena

Nie zamierzam grać w żadne lotto, ale i tak zostanę milionerem. Mam mnóstwo pomysłów. Mogę być sierżantem, ponadprzeciętnym koszykarzem, mogę aranżować wnętrza domów, pracować w branży komputerowej. Jestem przecież mądrym, dojrzałym człowiekiem.

Jakub

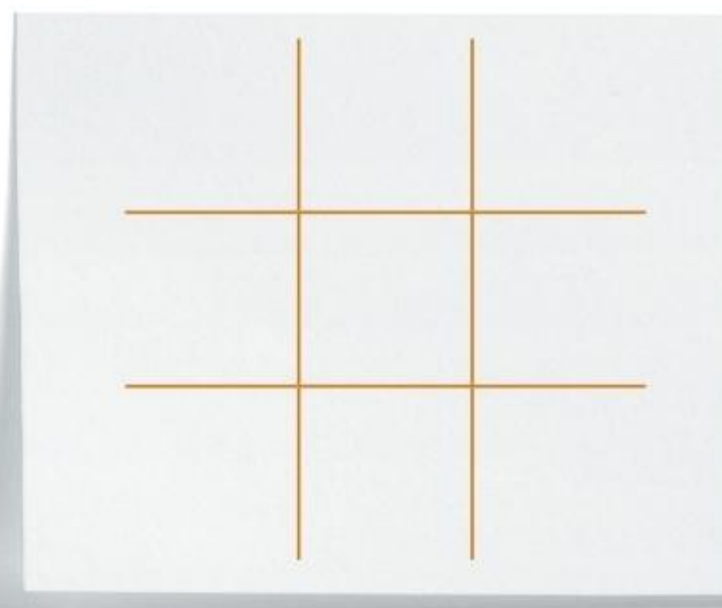
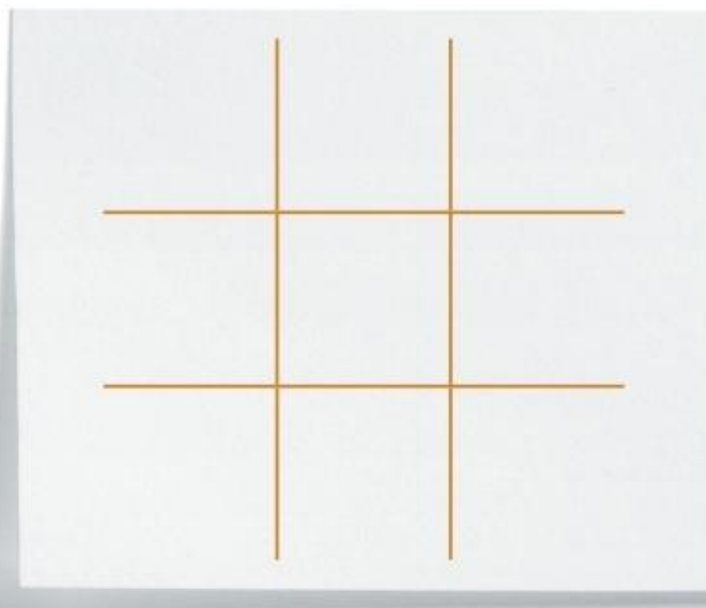
*tombola – loteria fantowa.

X wyrazy
dwusylabowe

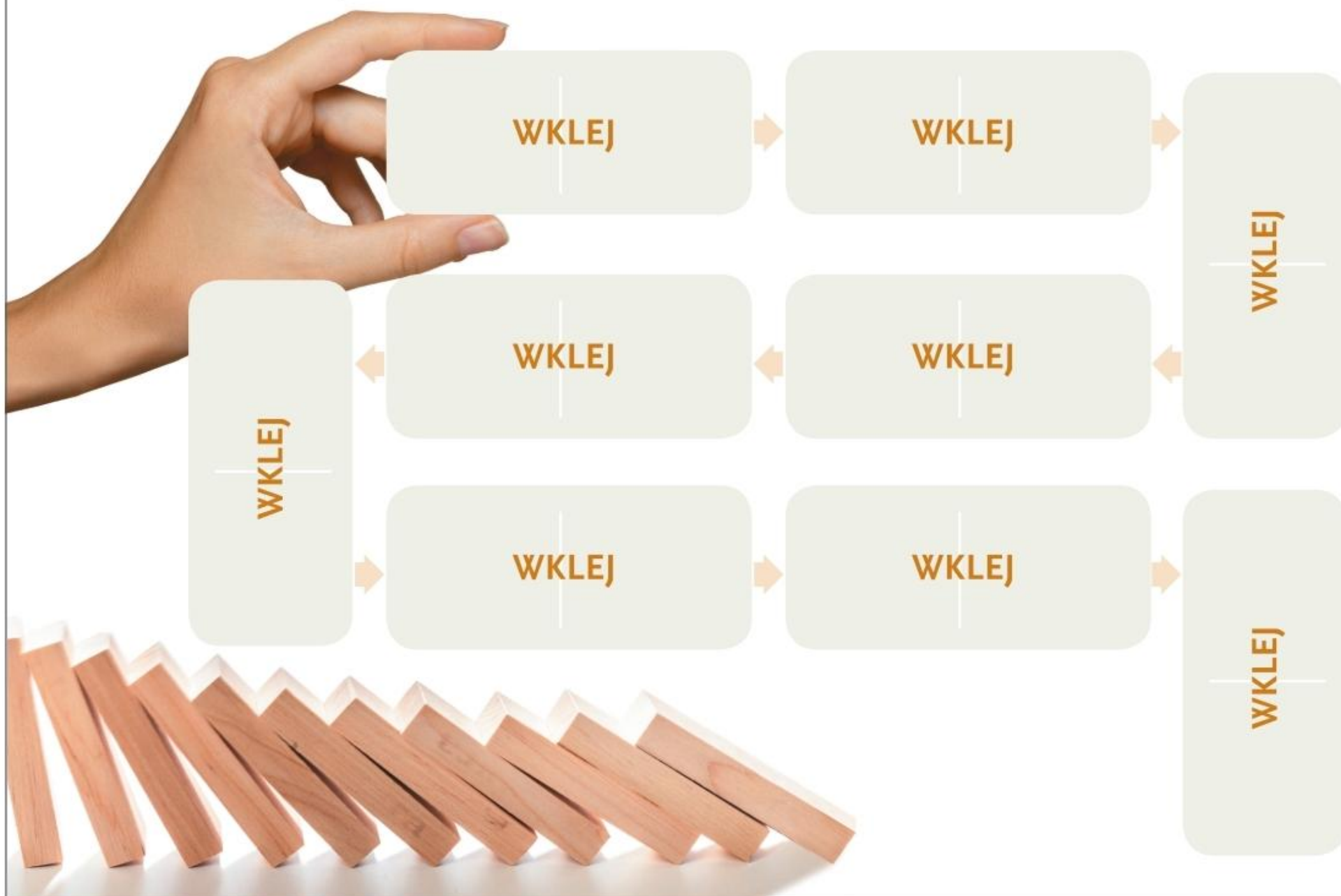
O wyrazy
trzsylabowe

9. Zagrajcie wyrazami z dwuznakiem **dz** w kółko i krzyżyk. Wykorzystajcie określenia zapisane w ramce.

• brydżysta • dżemik • dżentelmen • drożdżowy • dżoker
• dżdżownica • dżudo • gwizdzący • menedżer • mózdzek • zmiażdżony
• dżokejka • dżungla • dżokej • dżinsy • dżojstik • dżdżysty • wyjeżdża

10. Ułóż kostki domina z wkładki nr 13.

11. Podczas gry w scrabble zawodnicy pomylili słowa. Ułóż zdania z podanymi wyrazami w taki sposób, aby wyjaśnić różnice w ich znaczeniu.

- żądać i rządzić

- znużony i zanurzony

- mżawka i mrzonka

12. Napisz krótki scenariusz gry komputerowej, w którym użyjesz wyrazów z **rz** i **ż** poznanych podczas tej lekcji.

Podwój swój trud, a stanie się cud

Pisownia wyrazów z ó i u

1. Producent wykonał przedmioty zamówione przez klientów. Odgadnij, co do kogo wyśle. Dopasuj odpowiednie elementy z wkładki nr 14. Wskazówka: w nazwiskach osób i nazwach przedmiotów przez nie zamówionych są litery **ó** oraz **u** pisane według tych samych zasad.

ó wymieniające się na o, e, a	ó niewymienne	ó w zakończeniach -ów, -ówka, -ówna	ó w końcówce dopełniacza lm rzeczowników rodzaju męskiego	ó wyjątkowo na początku wyrazu
WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ
WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ
u w większości polskich wyrazów, w których nie ma uzasadnienia pisownia ó	u na początku wyrazu	u zawsze na końcu wyrazu	u w wielu częstkach kończących wyrazy, takich jak -un, -unia, -unek, -uszek, -uś, -utki, -us	u wyjątkowo w zakończeniach kilku wyrazów
WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ
WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ	WKLEJ

2. Dokończ zdania, podkreśl zakończenia czasowników. Podaj ich formy bezokolicznika i uzupełnij poniższą zasadę ortograficzną.

- Podpisuję _____
- Rysuje _____
- Zapamiętujemy _____
- Stosujecie _____
- Wykorzystują _____

W formach czasu teraźniejszego czasowników zakończonych w bezokoliczniku na: _____ piszemy .

3. Taksówkarze jadą do klientów. Zaznacz ich trasy. W nazwach firm, czynności wykonywanych przez kierowców i adresach są litery **ó** oraz **u** pisane według tych samych zasad.

W PÓŁ DROGI
ó wymieniające się na o, e, a

UCIECHA
u zazwyczaj na początku wyrazu

WSTĄPIĆ DO SĄDU
wstąpił do sądu

UL. OBFITEGO DESZCZU 8

UL. PAGÓRKOWA 2

OBSUWKA
u wyjątkowo w zakończeniach kilku wyrazów

USŁAŃ Szybko
usnął szybko

UL. UŚMIECHNIĘTYCH Twarzy 7

BEZ KŁOPOTÓW
ó w końcówce dopełniacza lm rzeczowników rodzaju męskiego

KULTURA JAZDY
u w większości polskich wyrazów, w których nie ma uzasadnienia pisowni ó

RÓWNOWAGA
ó niewymienne

TYLKO ZŁOTÓWKA
ó w zakończeniach -ów, -ówka, -ówna

UL. KACZEŃCÓW 4

UL. ZŁOŻ ZŁOTA 1

UL. ZAKUWKI 10

UL. PAPIERÓWEK 3

UL. MALUTKICH Radości 9

UL. ÓWCZESNA 5

UL. PLUSZOWYCH Zabawek 6

BEZ NACISKU
u zawsze na końcu wyrazu

NISKIE RACHUNKI
u w wielu częstkach kończących wyrazy, np. -un, -unia, -uszek, -uś, -utki, -us, -unek, -ulec, -uleńki

namówił kolegę do jazdy

umożliwił przejście

znalazł krótszą trasę

jechał do domu

wiózł dzieci

do celu dotarł prawie na czas

na dworzec podjechał bagażówką

znalazł skuwkę mazaka

nie znalazł zderzaków

przejechał jeszcze pięć kilometrów

wstał o ósmej

kupi bułkę

z trudem jechał po koleinach

grał po asfalcie

tam i ów

wiezie staruszka

zobaczył znak na Tarnów

zabierze pakunki

wymienił hamulce

***lead** [czytaj: lid] – pierwszy fragment artykułu następujący bezpośrednio po tytule, podający w skrócie najistotniejsze informacje tekstu.

- **Bezpieczniej milczeć, niż mówić...**
- **Błędów nie popełnia ten, kto nic nie robi**
- **Kto późno przychodzi, sam sobie szkodzi**
- **Żywa gotówka**

4. Redakcja czasopisma młodzieżowego przygotowuje numer specjalny. Pomóż dziennikarzom. Do podanych fragmentów leadów* dopasuj tytuły z ramki na marginesie. Wyjaśnij zasady pisowni wyrazów z **ó**. Dopisz do każdego tekstu kolejne zdanie, które będzie zawierało wyraz z **ó** pisany według tej samej zasady.

Z pracowni biologicznej zniknęły dwie tresowane mrówki. Nikt nie chce się przyznać do kradzieży.

Zbierali borówki, żeby zdobyć pieniądze na wyjazd narciarski. Ich znalezisko zaskoczyło wszystkich.

Obniżenie ocen z zachowania? To propozycja nauczycieli po kolejnym spóźnieniu uczniów na sprawdzian z równań.

Wybuch w szkolnej pracowni okazał się niegroźny. Członkowie Koła Młodych Chemików po opatrzeniu ran wracają do domów.

5. Wydawca opracowuje słownik języka polskiego. Uzupełnij kolejne hasła.

1. nazwa cyfry 8
2. kształt cyfry 8
3. grupa 8 osób
4. dźwięk o czasie trwania równym $\frac{1}{8}$ całej nuty
5. rodzaj węzła żeglarskiego
6. ostatni ząb trzonowy u człowieka

1. ten, o którym już była mowa
2. oznacza bliżej nieokreśloną osobę lub rzecz rodzaju męskiego

1. wyraz oznaczający, że coś jest w innym miejscu; nie tutaj

6. Bibliotekarz przygotowuje wezwania dla czytelników przetrzymujących książki. Uzupełnij ponaglenia określeniami z ramki. Użyj ich we właściwej formie. W opisach uczniów znajdują się słowa pisane według tej samej zasady ortograficznej co wyrazy z **u** w tytułach książek.

Bura dla

Bardzo proszę o oddanie powieści:

*Duch starej kamienicy,
W pustyni i w puszczy.*

Upomnienie dla

Bardzo proszę o oddanie powieści:

*Ucho od śledzia,
Uroczysko.*

masz tylko jeden dzień
na oddanie książek:

*Chłopcy z Placu Broni,
Dziewczynka z Przewozu.*

proszę o oddanie książek:

*Piotruś Pan,
Żyjątko naprawdę malutkie.*

- Justyna lubiąca lody
- milutki Jacuś
- uroczą Ula
- Wojciech bez telefonu

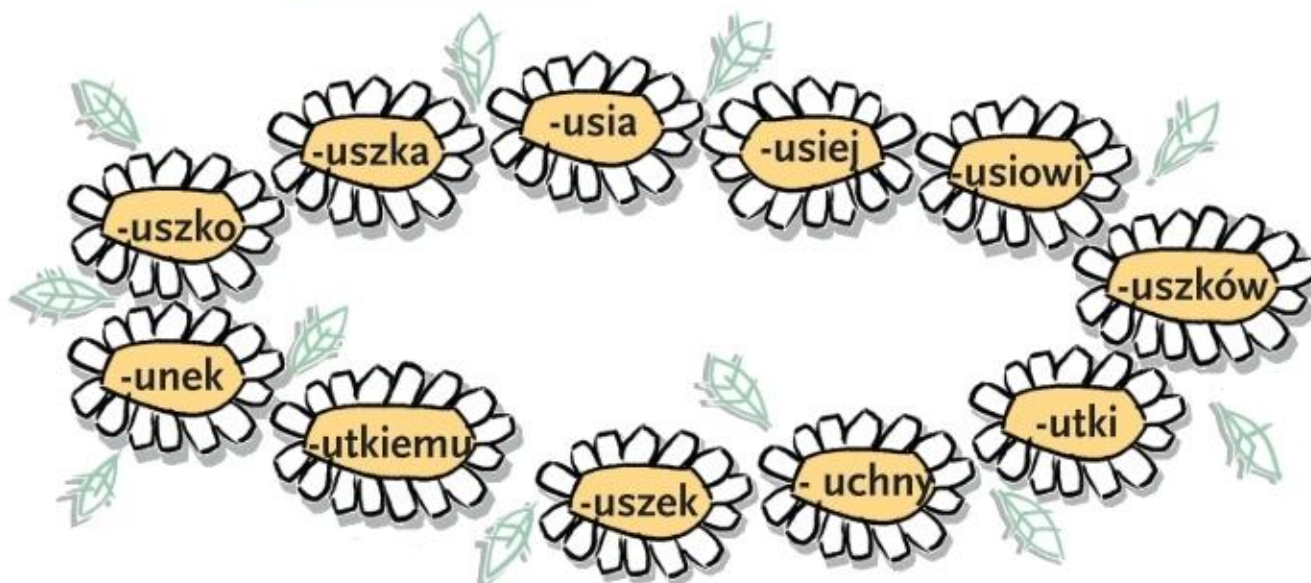

*matryca – forma do odlewania np. liter.

7. Drukarz źle przygotował matrycę* opowiadania dla maluszków. Pomóż mu uzupełnić brakujące części. Wybierz odpowiednie zakończenia spośród podanych.

Działo się to dawno, dawno temu...

- Mam _____ przygotowała dla swojej mił _____
cór _____ kwiatowy wian _____.
- Dzien _____ bardzo się ucieszyła, gdy ujrzała
takie cac _____.
- Nowi _____ podar _____ spodobał się także
mal _____ dzidzi _____ z sąsiedztwa.
- Zerwał kilka kwiat _____.

8. Wyobraź sobie, że przenosisz się wehikułem czasu dwa wieki wstecz i obserwujesz pracę ludzi. Uzupełnij podpisy pod rysunkami. Użyj czasowników w czasie teraźniejszym. Nazwy zawodów ułóż z liter podanych w nawiasach.

(u, d, n, z) _____

mur _____ e piec.

(i, u, y, c, k, l, r) _____

wyrówn _____ e zarost.

(a, a, e, u, g, k, n, n, r, t, w) _____

przygotow _____ e dzieci do egzaminu.

(a, a, e, u, k, r, sz, k) _____

przyjm _____ e poród.

Klucz do odpowiedzi

W wypowiedzi **farmaceuty** nie ma wyrazów z **u** ani z **ó**.

W wypowiedzi **konserwatora zabytków** są wyrazy tylko z **u**.

W wypowiedzi **prokuratora** są wyrazy tylko z **ó**.

W wypowiedzi **głównego księgowego** są wyrazy zarówno z **u**, jak i z **ó**.

***panaceum** – uniwersalny lek na wszelkie choroby; środek zaradczy na wszystkie kłopoty.

9. Czworo przyjaciół po pracy spotkało się w restauracji. Podkreśl wyrazy z **ó** na czerwono, a z **u** – na zielono, a dowiesz się, kto wypowiedział poniższe kwestie. Skorzystaj z klucza do odpowiedzi.

Czy mógłbyś mi pożyczyć ten dokument ze zmienioną ustawą, o którym mówiłeś wczoraj?

Nie pytaj o nic, co wiąże się z pracą. Ból rozsada mi głowę. Masz może przy sobie jakąś tabletkę przeciwbólową?

*Panaceum** na wszystkie tortury związane z rozmowami o pracy po pracy jest filiżanka dobrej herbaty, a do tego – rurka z kremem.

Takimi rozmowami tylko sobie szkodzicie. Kto to widział zadreć się sprawami zawodowymi po pracy?!

10. Nauczyciel przygotował kartkówkę z odmiany rzeczowników. Poćwicz swoje umiejętności i wykonaj zadania. W razie potrzeby skorzystaj ze słownika poprawnej polszczyzny.

Grupa A

Liczba punktów – _____

Ocena – _____

I. Uzupełnij końcówki rzeczowników występujących w liczbie pojedynczej i określ ich przypadek.

- Na pol _____ (____) polskiego rolnika nie uświadczysz już woł _____ (____) ani koni _____ (____). Współczesny rolnik nie obejdzie się natomiast bez traktor _____ (____). Ja też korzystam tylko z ciągnik _____ (____). W domu z istot żywych mam jedynie ps _____ (____). Dziś z uwag _____ (____) przyglądam się swemu ps _____ (____). Według planów znajomego grafik _____ (____) w kwietni _____ (____) mój pupil ma trafić na okładk _____ (____) kalendarz _____ (____). Drogi Burk _____ (____), mam nadzieję _____ (____), że będziesz świetny w roli model _____ (____).

II. Dopisz zakończenia dopełniacza w liczbie mnogiej.

- Od kilku miesiąc _____ nie używam żadnych pojazd _____. Wszędzie chodzę piechotą, więc oszczędzam mnóstwo pieniądz _____. Sztuki szybkiego chodzenia nauczyłem się od mistrz _____ lekkoatletyki. Według badacz _____ styl _____ życia szybki marsz to najzdrowsza forma przemieszczania się.

11. Szaradzista próbuje swych sił w opracowywaniu diagramów. Oceń, czy dobrze przygotował zadanie. Wykreśl wyrazy zawierające zarówno **ó**, jak i **u**. Słowa utworzone z pozostałych liter wpisz w odpowiednie miejsca, tak aby utworzyć poprawne związki wyrazowe.

U	T	W	Ó	R	U
O	G	Ó	U	U	S
R	K	U	P	G	T
O	U	B	I	Ó	R
W	P	Ó	Ó	R	Ó
Y	Ó	S	R	S	J
T	R	T	R	U	M
I	E	W	Ń	R	Ó
Ż	N	O	I	C	A

- _____ zdań – odmiennosc poglądów, rozbieżność opinii
- sezon _____ – czas, w którym nie ma zbyt wielu interesujących zdarzeń, zwykle czas wakacyjny
- _____ pieniędzy – duża ilość pieniędzy, przeznaczonych zazwyczaj na jakiś konkretny cel

Bohaterowie i tchórze – znane literki odkurzę

Pisownia wyrazów z *ch* i *h*

1. Zapoznaj się z fragmentem komiksu i uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Przedstaw ustnie zasady pisowni tych słów.

- sztolniach • chcesz • błahego • hipotezę • druhowie • harował
- kopalnianych • strach • bohaterami • przyschniętej

Henryk Jerzy Chmielewski, Tytus, Romek i A'Tomek. Księga XV
© Prószyński Media Sp. z o.o. 2000

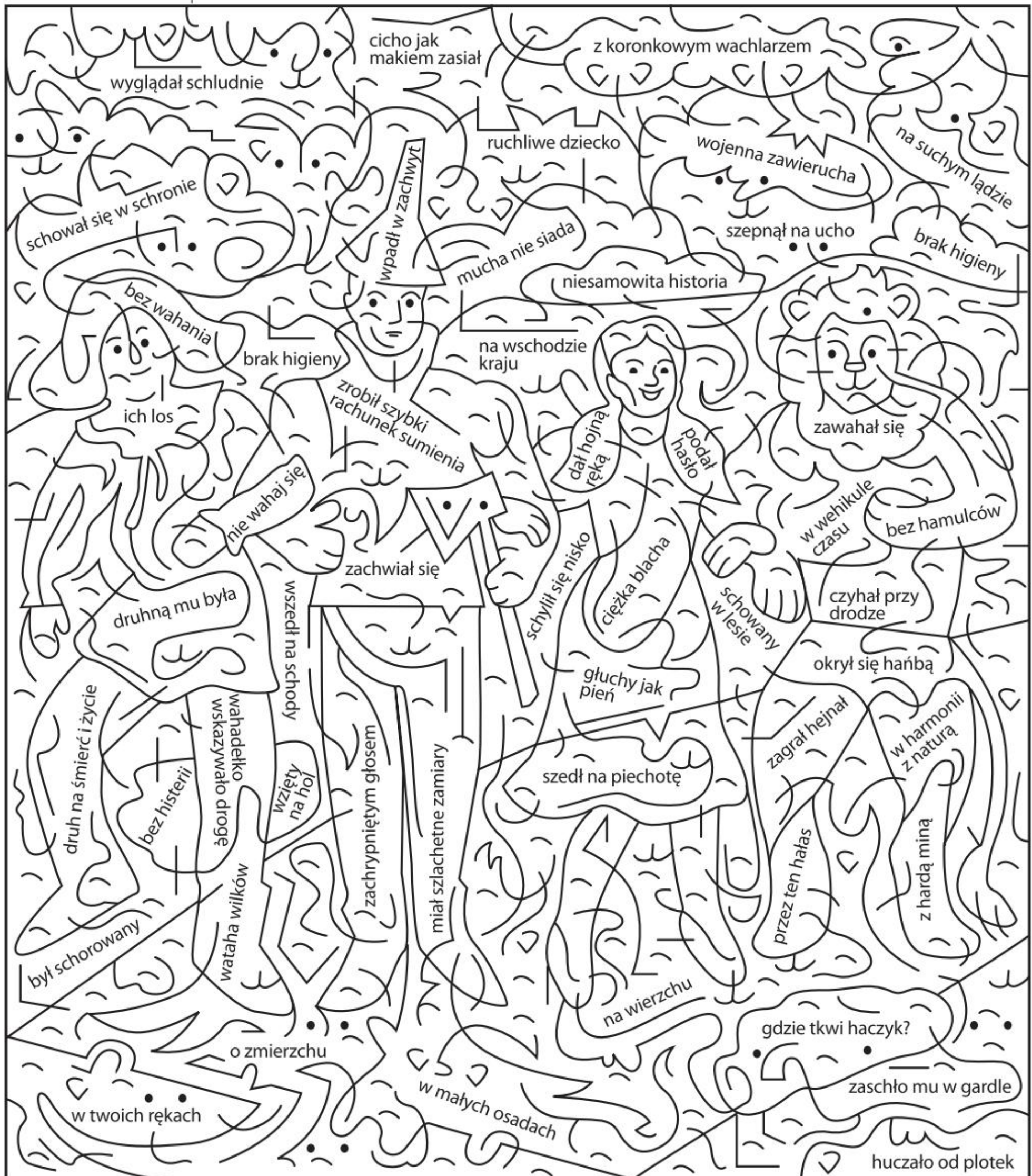
- _____ komiksu są trzej _____: Tytus, Romek i A'Tomek.
- Jeden z nich wpadł w panikę z _____ powodu.
- Na widok szkieletu konia ogarnął go _____.
- A'Tomek postawił _____, że są to szczątki konia, który _____ przy wydobywaniu węgla.
- Kiedyś w _____ konie pracowały ponad siły.
- Romek i Tytus pokłócili się o kawałek paproci _____ na kamieniu.

Jeżeli _____ się zrelaksować, sięgnij po książkę i przeczytaj kolejne strony komiksu.

sztolnia – poziomy korytarz prowadzący w głąb góry, wykonany w celu eksploatacji złoża.

hipoteza – przypuszczenie.

2. Pokoloruj pola z **h** niewymiennym na pomarańczowo, z **ch** w zakończeniach wyrazów na żółto, z **h** wymiennym na brązowo, z **ch** niewymiennym na szaro, z **ch** wymiennym na niebiesko, z **ch** po spółgłosce **s** na zielono, a poznasz czwórkę bohaterów udających się do czarnoksiężnika z Oz. O odwagę chce prosić ta postać, w której konturach jest najwięcej wyrazów z **h** niewymiennym – ich pisownię trzeba zapamiętać.

3. Podkreśl wyrazy zawierające **h** i skorzystaj z klucza do odpowiedzi, a dowiesz się, kim były mitologiczne postacie. Podpisz ilustracje przedstawiające te istoty.

- Żyły w harmonii z naturą, strzegły ładu w przyrodzie. Uważano je za personifikację* trzech pór roku. Pomagały niektórym bóstwom olimpijskim, między innymi Herze, Afrodycie, Hermesowi.
- Wyobrażano je sobie jako ohydne potwory o kobiecych głowach i ptasich ciałach. Były uosobieniem gwałtownych huraganów. Czyhały na dzieci, aby porwać je do Hadesu.
- Były córkami Atlasa. Strzegły ogrodu na zachodnich krańcach świata, w którym rosły złote jabłka należące do Hery, żony Zeusa. Nie wahały się atakować śmiałków, którzy próbowali wkroczyć do ogrodu.

* **personifikacja** – nadanie przedmiotom, roślinom, zwierzętom lub pojęciom cech ludzkich.

Klucz do odpowiedzi

Tylko w wypowiedzi na temat **Hesperyd** znajdziesz wyraz z **h** wymiennym.

W informacji o **horach** jest tylko jeden wyraz pospolity z **h** niewymiennym.

W wypowiedzi dotyczącej **harpii** znajduje się najwięcej wyrazów z **h**.

4. Uzupełnij wypowiedzi postaci mitologicznych. Dopisz w odpowiednich miejscach części wyrazów podane na marginesie. Sprawdź w słowniku wyrazów obcych, co znaczą utworzone słowa.

- hipo-
- helio-
- hiper-

Od mojego imienia
wzięła nazwę teoria
_____centryczna, mówiąca
o tym, że Ziemia obraca się
wokół Słońca.

Helios

Mówię wprost: sen to
brat śmierci. Nie jestem
_____krytą, mimo że ten
wyraz zaczyna się podobnie
jak moje imię.

Hypnos

Byłam najmłodszą z córek
Danaosa. Moje siostry
nazwano zbrodniarkami
i to nie jest, niestety, żadna
_____bola.

Hypermestra

5. Przejdź wyznaczone trasy labiryntu, aby sprawdzić, w jakich utworach można znaleźć literackich tchórzy.

Trasa z wyrazami zawierającymi *ch* wymienne prowadzi do bohatera wymyślonego przez Henryka Sienkiewicza w Trylogii.

Szlak z wyrazami z *ch* występującym po spółgłosce *s* prowadzi do bohatera występującego w *Przyjaciółtach* Adama Mickiewicza.

Ścieżka z wyrazami zawierającymi na końcu *ch* biegnie do bohatera opisanego przez Henryka Sienkiewicza w *Quo vadis*.

Droga z wyrazami zawierającymi *ch* niewymienne wiedzie do bohatera pochodzącego z *Zemsty* Aleksandra Fredry.

jego cechą jest niezwykła pomysłowość

schematycznie przedstawiony

zagubiony w myślach o własnych podłościach

uczestniczy w tajemnych spotkaniach o zmierzchu

wywodził się ze stanu szlacheckiego

zawsze podziwiał tchórzem

schował się przed niedźwiedziem

duch walki nie jest mu obcy

nie schodzi z drzewa, aby pomóc przyjacielowi

nie był dobrym piechurem

podkocha się w Klarze

w nędznych szatach

nie zaprzestaje niegodziwych działań

Józef Papkin

Chilon Chilonides

Onufry Zagłoba

Leszek

6. Odgadnij, do którego bohatera komiksu należą podane rekwizyty. W opisach postaci i w nazwach rekwizytów znajdują się wyrazy z **ch** lub **h** pisane według tych samych zasad.

Batman to współczesny amerykański heros.

Spiderman jest postacią z komiksowych opowieści.

Superman chce walczyć z chaosem zła.

Kapitan Ameryka nigdy nie był hipokrytą.

Występuje w charakterystycznej pelerynie z literą S.

Korzysta z sieci pajęczych.

Używa tarczy wykonanej z hiperwytrzymałego materiału.

Ukrywa swoją twarz w specjalnym hełmofonie.

Do Batmana należy _____, do Kapitana Ameryki –

_____, do Supermana – _____, a do Spidermana –

_____.

7. Popraw tytuły książek. Wpisz właściwe wyrazy z **ch** lub **h** zamiast słów objaśniających ich pisownię.

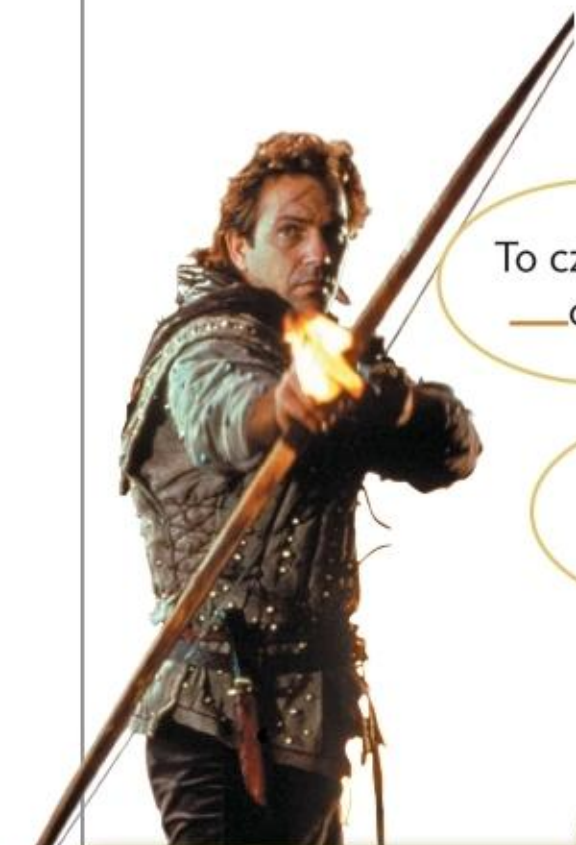
8. Wykreśl z lewego diagramu wyrazy z **ch** po spółgłosce **s**, a z prawego – wyrazy z **h** po spółgłosce **z**. Pozostałe litery utworzą nazwiska tragediopisarza i lekarza psychiatry.

A	S	C	H	R	O
N	I	S	K	O	J
S	C	H	S	C	H
L	A	P	A	Ć	Y
L	S	C	H	Ł	O
D	Z	I	Ć	O	S

A	Z	H	A	R	D
Z	I	E	Ć	L	Z
H	Z	H	E	B	L
O	W	A	Ć	E	I
M	Z	H	A	N	D
L	U	J	E	E	R

_____ – uwiecznił na scenie greckich herosów.

_____ – zdiagnozował „chorobę zapominania”.

Drużyna Robin Hooda:
w określeniach jego
kompanów znajdziesz
wyrazy z *h*.

9. Uzupełnij charakterystyki zbójników literami *ch* lub *h* i przyporządkuj postaci do odpowiednich drużyn.

To człowiek
_____onoru.

Łupi bogaty____,
chroni biedny_____.

Na widok
krwi nie wpada
w _____isterię.

Jest _____ytry
na pieniądze.

Woli dmu_____ać
na zimne.

Dobry _____umor nigdy
go nie opuszcza.

Z _____igieną
bywa na bakier.

Zawsze _____ętnie
walczy.

Jest _____ojny
dla biednego.

To _____łop
na s_____wał.

_____ardo odpowiada
ludziom szeryfa.

Czasem stosuje
_____wyty poniżej pasa.

Drużyna Janosika:
w określeniach jego
towarzyszy poszukaj
wyrazów z *ch*.

10. Dopisz do podanych znaczeń hasła słownikowe.

_____ – lekceważące określe-
nie osoby lubiącej się przechwalać.

_____ – chwalić kogoś lub coś
ponad miarę.

_____ – poczucie wstydu wy-
wołanego powszechnym potępieniem.

_____ – okryć się hańbą przez
postępowanie w niegodny sposób.

11. Przedstaw zarys opowiadania, w którym wystąpią między innymi: strachaj-
ło o tchórzliwym sercu, lekkoduch myślący o niebieskich migdałach, hetman o har-
dym spojrzeniu i haker o histerycznym usposobieniu.

Od fiordów Norwegii po piaski Afryki, od wiśni w Japonii do snu Ameryki

Pisownia wyrazów wielką i małą literą

1. Zapisz na mapie świata nazwy kontynentów i połącz je z charakterystycznymi obiektami ze zdjęć. Sformułuj wniosek dotyczący zasad pisowni wielką i małą literą.

Wielki Kanion
– przełom
rzeki Kolorado
w amerykańskim
stanie Arizona

wulkan Wezuwiusz
we Włoszech
górujący nad Zatoką
Neapolitańską

jezioro Bajkał na
terenie południowo-
wschodniej Syberii
w azjatyckiej części
Rosji

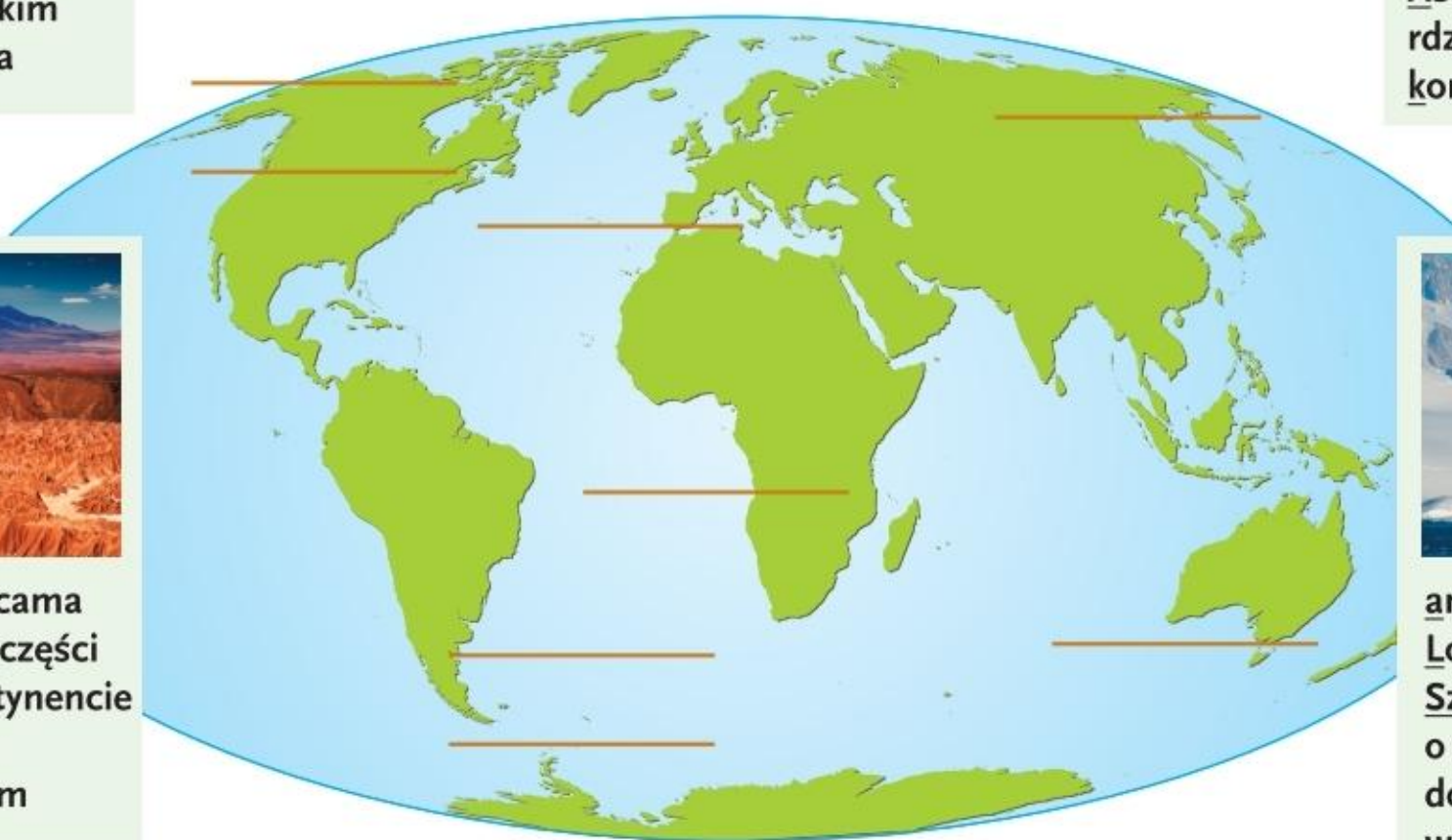
Wodospady Wiktorii
– wodospady
na afrykańskiej rzece
Zambezi, na granicy
dwóch państw:
Zimbabwe i Zambii

australijska
Ayers Rock –
święte miejsce
Aborygenów,
rdzennej ludności
kontynentu

pustynia Atacama
w północnej części
Chile na kontynencie
południowo-
amerykańskim

antarktydzki
Lodowiec
Szelfowy Rossa,
o powierzchni
dorównującej
wielkością Hispanii

Wielką literą piszemy _____

Małą literą piszemy _____

2. Sprawdź w dostępnych źródłach i zapisz, na jakich kontynentach i w której ich części znajdują się:

- Alaska – _____
- Amazonia – _____
- Bałkany – _____
- Maghreb – _____
- Kapadocja – _____
- Syberia – _____

3. Podaj nazwy mieszkańców wskazanych krajów i regionów.

mieszkaniec Armenii – _____

mieszkaniec Łotwy – _____

mieszkanka Flandrii – _____

mieszkanka Bretanii – _____

4. Ułóż z podanych sylab nazwy obiektów przedstawionych na fotografiach. Sprawdź, gdzie się znajdują te obiekty.

lej, sy, Ko, Trans, ska, ryj, be

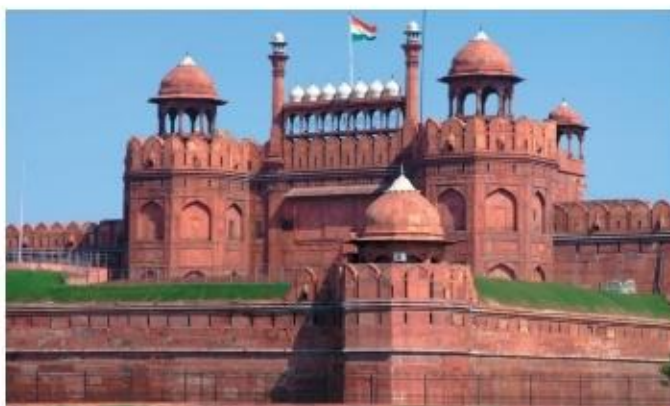
Ta, ka, so, A, su, ma, ań, Wy, ska

U, Zło, licz, ta, ka

Błę, Me, ny, kit, czet

wo, Czer, Fort, ny

to, Za, za, Mias, ka, ne

5. Uzupełnij związki wyrazowe przymiotnikami pochodzącymi od nazw państw, których flagi umieszczono obok. Połącz frazeologizmy z ich znaczeniami.

_____ buty

– żartobliwe określenie sytuacji, w której nie wiadomo, o co chodzi

_____ film

– ryzykowne postępowanie, w którym stawką jest życie lub majątek, a o sukcesie decyduje przypadek

_____ piesek

– wystawienie wielu różnych potraw, którymi można się częstować do woli

_____ ruletka

– dawne narzędzie tortur

_____ stół

– forma protestu polegająca na skrupulatnym wykonywaniu obowiązków przez pracowników

strajk _____

– człowiek grymaśny, kapryśny

6. Uzupełnij litery w nazwach regionów, województw, powiatów, miast i wsi. Połącz strzałkami nazwy z odpowiednimi miejscami na mapie Polski.

województwo _____ wietokrzyskie

województwo _____ ubelskie

_____ eszów

_____ czecin

powiat _____ ieszyński

powiat _____ owosądecki

_____ ielkopolska

_____ armia

_____ runwald

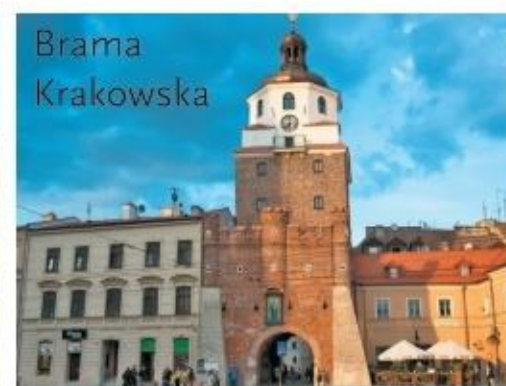
7. Sprawdź, kto mieszka w miastach, w których znajdują się obiekty przedstawione na fotografiach.

W _____
mieszkają

W _____
mieszkają

W _____
mieszkają

We _____
mieszkają

W _____
mieszkają

W _____
mieszkają

8. Zapisz wskazówki dla zwiedzających Warszawę, jak dojść z ulicy Miodowej do obiektów przedstawionych na fotografiach na planie.

- Aby dojść do Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, należy _____
- Aby dojść do Barbakanu, należy _____
- Aby dojść do kolumny Zygmunta III Wazy, należy _____
- Aby dojść do pomnika Małego Powstańca, należy _____

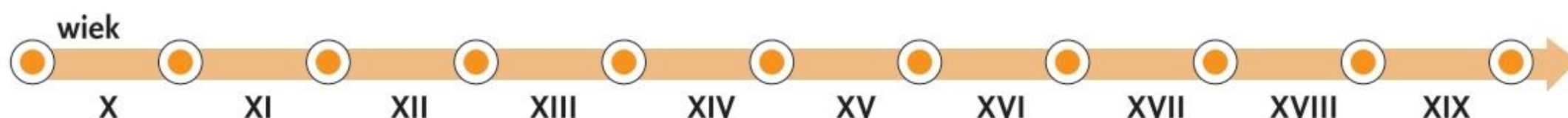
9. Uzupełnij tytuły książek podróżniczych. Zaznacz, które kupiła Ewa, a które Leszek. Ewa wybrała książki, które w tytule mają wielką tylko pierwszą literę.

		
Z/z K/k	D/d I/i	W/w P/p
		
W/w I/i	P/p A/a	G/g D/d

10. Wybierasz się w podróż do przeszłości. Uzupełnij wyrażeniami z ramki podpisy do obrazków i zaznacz na osi czasu, kiedy miały miejsce namalowane wydarzenia historyczne.

- wojny polsko-szwedzkiej • chrztu Polski • odsieczy wiedeńskiej
- sejmu rozbiorowego • hołd lenny • powstania listopadowego

Jan Matejko, *Zaprowadzenie chrześcijaństwa*

Obraz olejny ukazujący okoliczności

_____ z 966 r. otwierał
cykl *Dzieje cywilizacji w Polsce*.

Jan Matejko, *Hołd pruski*

Po przekształceniu zakonnego państwa krzyżackiego
w państwo świeckie Albrecht Hohenzollern złożył w 1525 r.

_____ królowi Polski
Zygmuntowi I Staremu.

Wojciech Kossak, *Bitwa pod Kircholmem*

Ukazaną na obrazie bitwę z czasów

_____ o Inflanty stoczono w 1605 r.

Juliusz Kossak, *Jan III Sobieski pod Wiedniem*

Malarz zaprezentował scenę

z _____ z 1683 r.

Jan Matejko, *Rejtan*

Artysta namalował scenę z obrad

Haniebnym uchwałom z 1773 r. przeciwstawia się poseł ziemi nowogrodzkiej.

Wojciech Kossak, *Olszynka Grochowska*

Na obrazie została przedstawiona najbardziej krwawa bitwa

z roku 1831.

11. Dopisz wielką lub małą literę do wyrazów w środkowej kolumnie tabeli. Pokoloruj sylabę, która znajduje się obok wybranej przez siebie litery. Przepisz zaznaczone sylaby, a poznasz nazwę wydarzenia, które tradycyjnie piszemy wielką literą.

Bit	P	w Ameryce ...ótnocnej	p	pow
sta	P	na ...ótnocy Ameryki	p	wa
War	A	w ...lejach Jerozolimskich	a	mie
śląs	A	w ...lei Róż	a	szaw
kie	P	w <i>Słowniku języka ...olskiego</i>	p	ska

12. Napisz, dokąd i w jakie czasy chciałbyś / chciałybyś się przenieść oraz w jakich wydarzeniach chciałbyś / chciałybyś tam uczestniczyć.

Na cokole wśród gołębi przy fontannie straż swą pełni

Pisownia przyimków i wyrażen przyimkowych

1. Podkreśl rzeczowniki wraz z towarzyszącymi im przyimkami. Dokończ wniosek dotyczący pisowni wyrażen przyimkowych.

W Tarnowie przy ulicy Wałowej odsłonięto niezwykły pomnik. Na kamiennym murku z trzech stron przysiadło troje poetów: Agnieszka Osiecka, Zbigniew Herbert i Jan Brzechwa z Kaczką Dziwaczką u boku. W skrzynkach przy ławce znajdują się książki. Można usiąść obok poetów i poczytać ich wiersze. O klucz do skrzynki podobno trzeba poprosić w pobliskiej pizzerii.

Wyrażenia przyimkowe, czyli połączenia przyimków z rzeczownikami i innymi częściami mowy, piszemy _____.

2. Przejdź wyznaczone trasy labiryntu, aby sprawdzić, gdzie znajdują się „ławecz-kowe” pomniki innych twórców.

Trasa związków przyimka z przymiotnikiem lub liczebnikiem prowadzi do Ustki.

Droga związków przyimka z rzeczownikiem kieruje do Łodzi.

Ścieżka związków przyimka z innymi częściami mowy wiedzie do Świebodzina.

3. Dopasuj elementy z wkładki nr 15 do postaci wrocławskich krasnali. Utwórz z przyimków prostych, zapisanych na zdjęciach, przyimki złożone. Uwaga! Sprawdź ich pisownię w słowniku ortograficznym. Dokończ wniosek dotyczący ich pisowni.

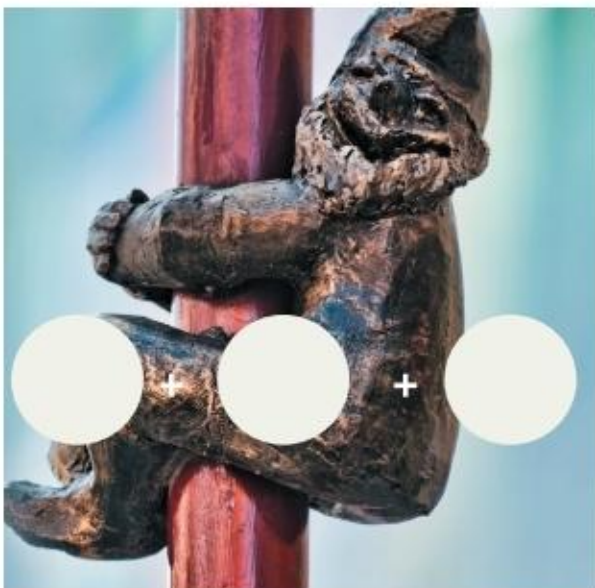
_____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

_____ + _____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

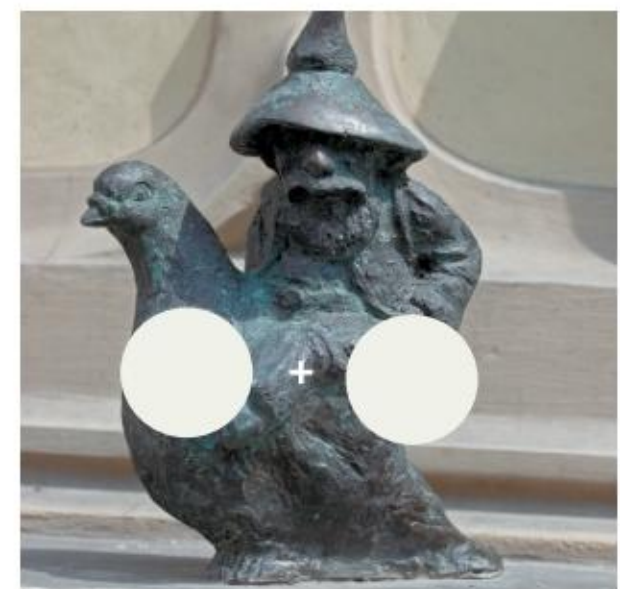
_____ + _____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

Przyimki złożone z przyimków prostych piszemy _____.

4. Połącz przyimki z częstkami rzeczownikowymi w przyimki pisane łącznie. Zapisz nowe wyrazy na liniach, które połączą twórców ze stworzonymi przez nich postaciami.

za-

Hans Christian Andersen

o-

Walt Disney

we-

Arthur Conan Doyle

pod-

Jaroslav Hašek

-dług

Sherlock Holmes

-miast

Mała Syrenka

-czas

Józef Szwejk

-koło

Myszka Miki

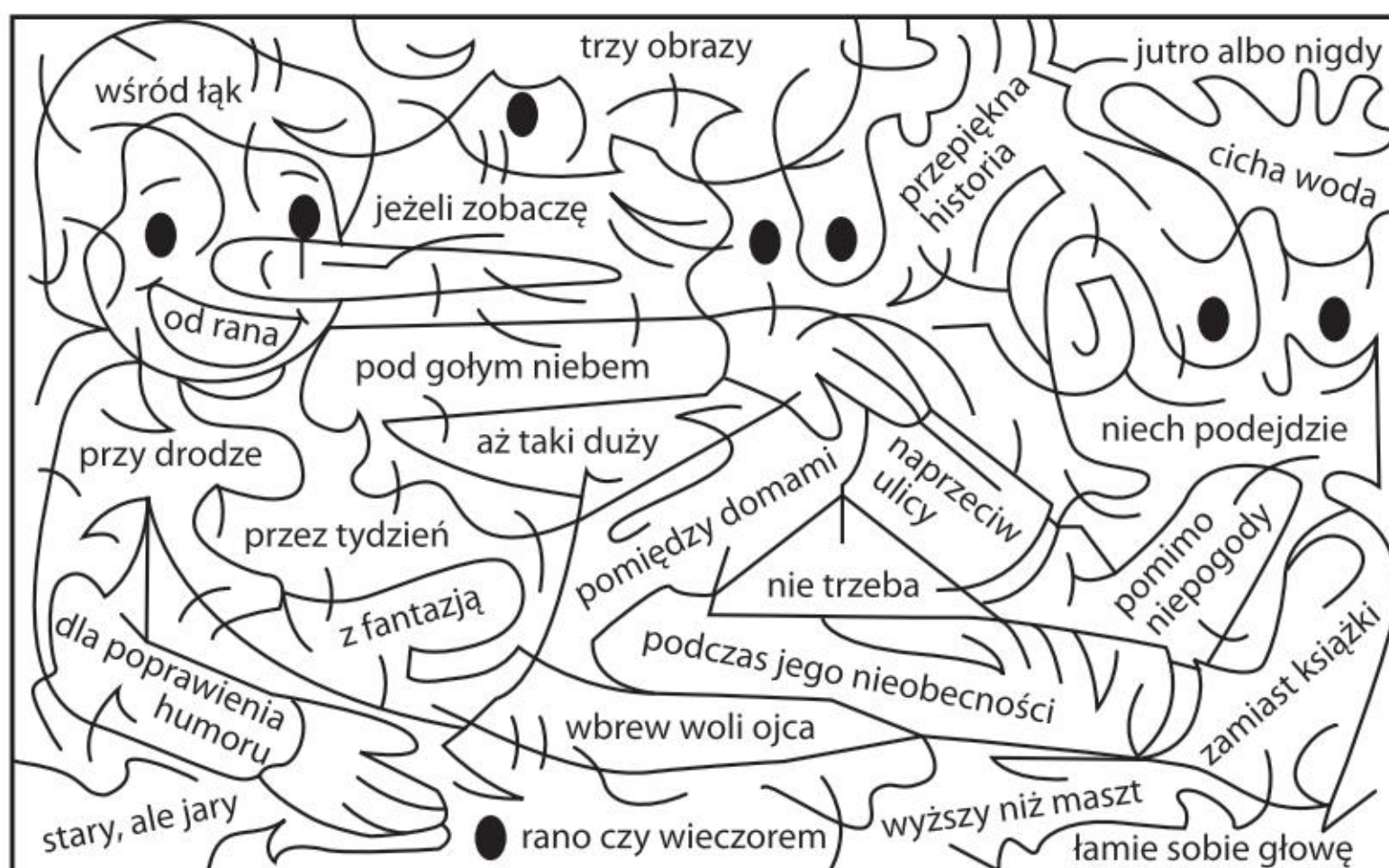
- na
- obok
- przed
- w
- wśród
- z
- zza

5. Uzupełnij przyimkami z ramki tekst dotyczący nietypowego projektu artystycznego w Łodzi, w ramach którego postawiono kilka rzeźb postaci bajkowych.

Miś Uszatek _____ plecakiem wyrusza _____ zwiedzanie Łodzi, trzymając _____ ręką plan miasta. Pingwin Pik-Pok znajduje się _____ siedzibą Aquaparku. Kot Bonifacy stoi _____ kłębka wełny. _____ bajkowych postaci znajdziemy też Maurycego. _____ jego ramienia wychyla się Hawranek.

6. Pokoloruj **na czerwono** wyrażenia z przyimkami prostymi, na czarno – wyrażenia z przyimkami złożonymi, **na zielono** – związki wyrazowe bez przyimków, a zobaczysz, czy pomnik został niedawno postawiony we Włoszech.

Klucz do odpowiedzi

Singapur – w opisie znajdują się tylko przyimki proste.

Stany Zjednoczone – w opisie znajdują się tylko przyimki złożone.

Tajwan – w opisie znajdują się przyimki proste i złożone.

7. Odgadnij, gdzie znajdują się rzeźby przedstawione poniżej, i uzupełnij opisy. W tym celu podkreśl przyimki i skorzystaj z klucza do odpowiedzi.

Rzeźba nawiązuje do początków _____.
Rzeka płynąca przez miasto nie tylko była źródłem życia, lecz także dawała ochłodę dzieciom cieszącym się skokami z drzewa do wody.

Rzeźby hipopotamów wśród brukowanych kostek uliczki w ogrodzie zoologicznym to jedna z większych atrakcji _____.
Kompozycję uznano za jedną z najoryginalniejszych na świecie.

Ten pomnik cieszy oczy mieszkańców _____.
Pośród tryskających fontann biegnie stado koni. Dookoła pusto, słońce nagrzewa asfaltowy plac. Zza drzew wyłaniają się okna wieżowca.

8. Wybierz właściwe przyimki spośród zapisanych na fotografii i uzupełnij nimi poniższe związki wyrazowe.

- wychodzić komuś _____ – podchodzić do kogoś z życzliwością i zrozumieniem
- _____ nami mówiąc – zwrot oznaczający, że coś ma charakter poufny
- praca _____ siły – praca ogromnie wyczerpująca, z uszczerbkiem dla zdrowia
- człowiek _____ układu – osoba niepowiązana w żaden sposób z innymi członkami grupy sprawującej władzę

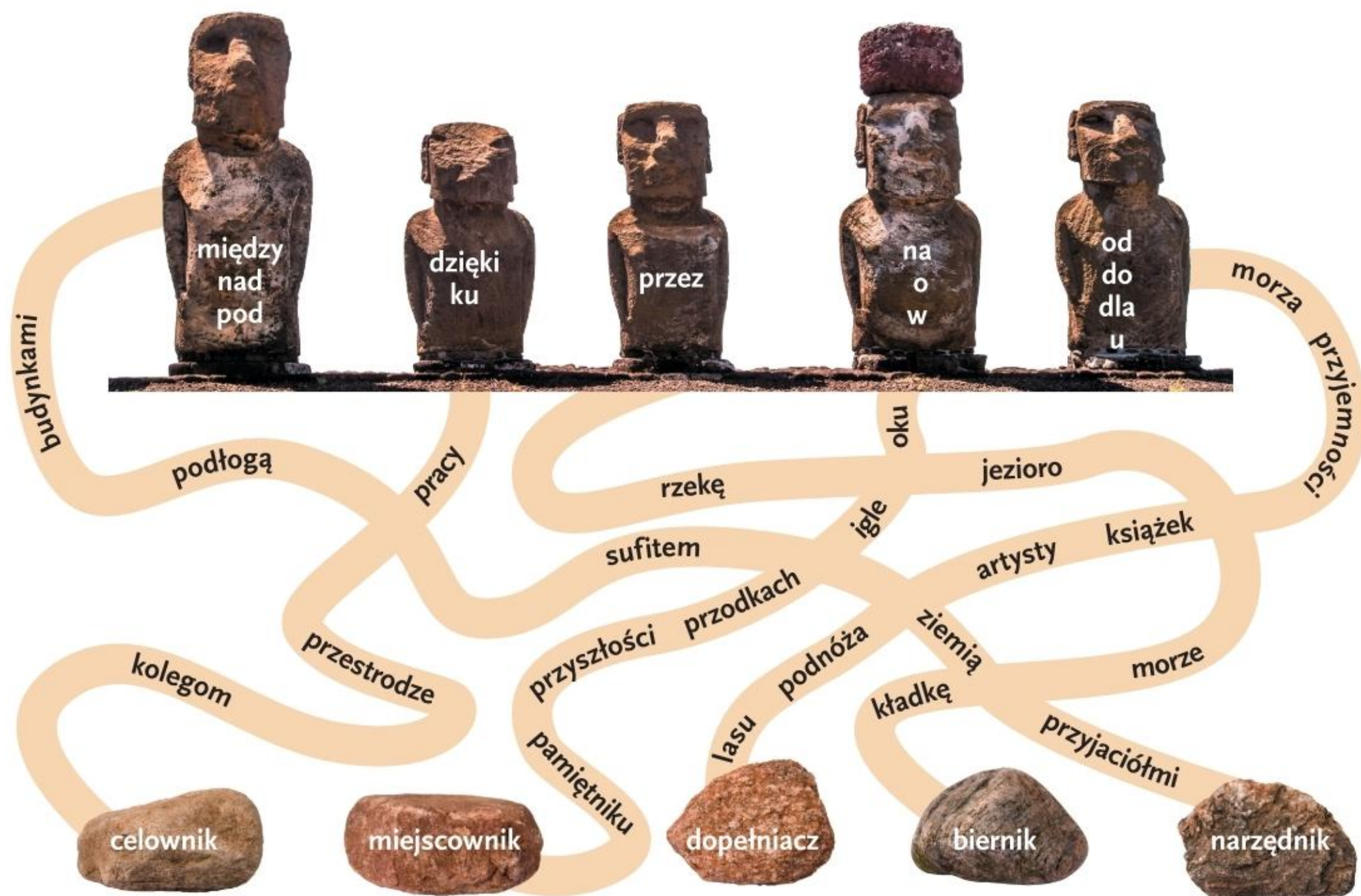
9. Uzupełnij zdania właściwymi formami rzeczowników i przymiotników.

Piętnastocentymetrowa figurka siedzącego chłopca, który patrzy na (księżyc) _____, jest chyba najmniejszym pomnikiem na świecie. Odnajdziesz ją na (Stare Miasto) _____ w (Sztokholm) _____, kiedy pójdziesz od (Zamek Królewski) _____ w (kierunek) _____ kościoła fińskiego. W (głębia) _____ niewielkiego dziedzińca zobaczysz maleńką postać z (twarz) _____ zwróconą ku (niebo) _____.

Rzeźba wzbudza sympatię wśród (oglądający) _____, którzy przychodzą tu nawet w (chłodny dzień) _____ i otulają chłopca szalikiem.

10. Sprawdź, jakich przypadków wymagają przyimki zapisane na posągach z Wy-
spy Wielkanocnej.

11. Opisz pomnik Alicji z Krainy Czarów znajdujący się w Nowym Jorku. Przedstawiając wygląd pomnika i jego położenie, użyj różnorodnych przymiłek.

[illegible]

Nieszczęścia niedawnych bogów nie od dziś nie obchodzą nikogo

Pisownia *nie* z różnymi częściami mowy

1. Dopasuj do wypowiedzi mitologicznych bogów greckich przykłady z wkładki nr 16 ilustrujące podawane przez nich reguły pisowni.

Mam stałe zasady.
Z czasownikami piszę
„nie” rozdzielnie.

WKLEJ

A ja widziałem, jak
zapisywałeś niektóre
czasowniki z „nie”
jako jeden wyraz.

WKLEJ

Zawsze skleję „nie”
z rzeczownikiem.
Nawet jeżeli pochodzi on
od innych części mowy.

WKLEJ

Ja postępuję tak
samo z przymiotnikami.
Zawsze łączę je z „nie”.

WKLEJ

Czy wszystkie przysłówki
piszesz z „nie” łącznie?

WKLEJ

Przysłówków, które nie
pochodzą od przymiotnika,
nigdy nie łączę z „nie”.

WKLEJ

Ale pamiętajcie,
żeby „nie” pisać
rozłącznie zarówno
z przymiotnikami,
jak i przysłówkami,
jeżeli występują
w stopniu wyższym
lub najwyższym.

WKLEJ

Widzę, że oddzielasz
„nie” od liczebników.
Nie spałeś na lekcjach
ortografii.

WKLEJ

Tylko raz zdarzyło
mi się zapisać „nie”
z liczebnikiem łącznie.
Ale był to wyjątek.

WKLEJ

Jeśli nie wiem, jak
zapisać jakiś wyraz,
sięgam do zwoju
ze słownikiem
ortograficznym.

2. Odszyfruj słowa i uzupełnij podpisy.

v	l	ε	♣	l	ε	Q	π	λ	l	&	o	§	♠

Orfeusza

v	l	ε	ϕ	γ	l	♣	τ	o	§	♠

Cerbera

v	l	ε	π	o	Q	o	ζ	ϕ	μ	l	ε	v	l	ε

w Hadesie

v	l	ε	π	o	π	ϕ	λ	α	Q	v	o	§	♠

Tanatosa

v	l	ε	o	δ	π	o	&	l	ε	δ	ζ	l	α	λ	v	o	§	♠

Eris

v	l	ε	δ	o	§	&	l	α	δ	♣	ζ	ε	v	l	ε

Parysa

α	ε	l	o	ϕ	♣	γ	♣	♠	δ	γ	+	κ	λ	μ	v	π	Q	ς	§	τ	&	ζ
a	e	i	o	u	ę	y	c	ć	d	g	j	k	l	m	n	p	r	s	ś	t	w	z

- niefrasobliwy
- niegodziwy
- nielitościwy
- nieprzejednany
- niesprawiedliwy
- nieuczciwy
- nieugięty
- niezłomny

3. Dopasuj do opisów greckich bogów przymiotniki podane na marginesie. Znaczenie nieznanych słów wyjaśnij na podstawie słownika języka polskiego.

Atena, która wyzwalała na pojedynek Ariadnę, a po ujrzeniu pracy greckiej księżniczki z zazdrości podarła wyhaftowane płótno i przyczyniła się do śmierci dziewczyny, była boginią _____,

_____.

Herę, która na małego Heraklesa nasłała węże mające go zadusić, a gdy to się nie udało, próbowała szkodzić herosowi w każdym momencie jego dalszego życia, możemy nazwać boginią _____,

_____.

Prometeusza, który wykradł ogień dla ludzi, choć naraził się przez to na gniew najwyższego z bogów i potem musiał cierpieć straszliwe męki, nazwiemy tytanem _____, _____.

Hermesa, który płał figle wszystkim na Olimpie i jeszcze jako dziecko okradł niektórych bogów, określimy mianem _____, _____.

4. Odgadnij, nad czym sprawowali pieczę bogowie egipscy. Do podanych przymiotników dopasuj utworzone od nich zaprzeczone przysłówki.

Wzór:

 Izyda <i>nieruchomo</i>	<i>nieruchomo</i> bogini płodności, opiekunka rodzin		
 Ozyrys <i>nieuchronny</i>	 Horus <i>niespokojny</i>	 Anubis <i>niesamowity</i>	 Amon <i>nietypowy</i>
<i>niesamowicie</i> opiekun zmarłych w ich podróży w zaświaty	<i>nieuchronnie</i> bóg śmierci i odrodzonego życia	<i>nietypowo</i> uosobienie elementów natury: powietrza i wiatru	<i>niespokojnie</i> bóg nieba, opiekun monarchii egipskiej

5. Uzupełnij zdania – dopisz razem lub osobno cząstkę **nie** do podanych przysłówków.

Set – pan burz i pustyń, _____ zawsze był uosobieniem sił ciemności i chaosu.

_____ tylko Re był czczony jako bóg słońca, taką rolę odgrywał również Chepri, ukazywany pod postacią skarabeusza.

_____ wszędzie wierzono, że Sobek – opiekun jezior i wody w Nilu – uchroni przed atakiem krokodyla.

6. Wpisz w luki zaprzeczone formy przymiotników i przysłówków z ramki.

• głębiej • łatwo • najokrutniej • najpiękniejsza • wyższa • zamożniejsi

- Kleopatra _____ spośród egipskich władczyń.
- Rządziła _____.
- Piramida _____ niż wieżowce Nowego Jorku.
- Egipscy faraonowie _____ niż kapłani.
- _____ odczytać hieroglify.
- Schowany _____ niż metr pod ziemią.

7. Uzupełnij tekst czasownikami z ramki w odpowiedniej formie. Zapisz je z częstką **nie**.

Faraonów _____ jak zwykłych ludzi. Uważano ich za bogów lub tych, którzy z bogami mogą się porozumiewać. Nikt

_____ spojrzeć im w twarz, nikomu _____ ich dotknąć.

Najbardziej znanym faraonem jest niewątpliwie Tutanchamon, gdyż to jego grobowiec odnaleziono prawie nienaruszony. _____ on jednak najpotężniejszy ani _____ najdłużej. To Ramzes II zapisał się w historii jako władca wszech czasów.

Kleopatra _____ najpotężniejszą Egipcjanką. Większą władzę dysponowała Hatszepsut – pierwsza kobieta faraon. Kleopatrze _____ też tytuł najpiękniejszej. Za taką uważano Nefretete, żonę Amenhotepa IV.

8. Wykreśl wszystkie czasowniki, w których **nie** wyjątkowo piszemy łącznie, a dowiesz się, jak się nazywa egipski symbol życia naszkicowany z boku.

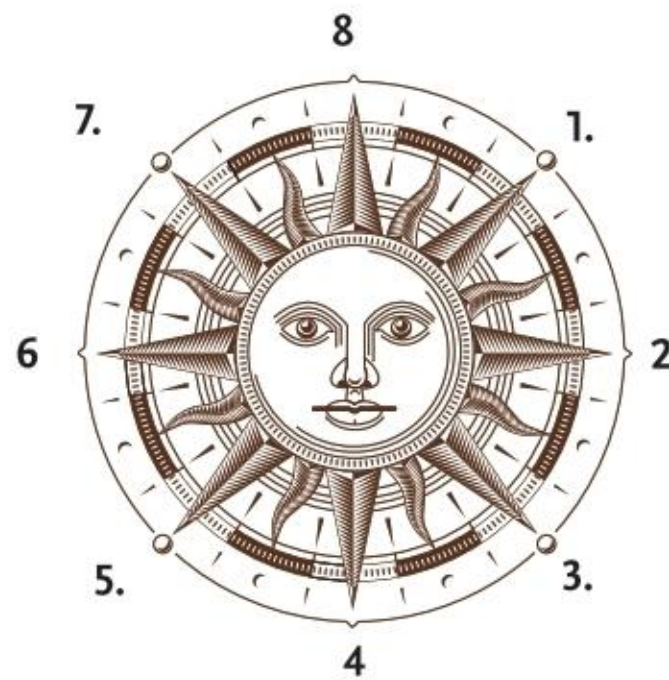
niedomagataaniedowidzinniepokoitcnienawidzilih

- być
- być
- móc
- pozwalać
- przysługiwać
- rządzić
- traktować

9. Zapisz zaprzeczone liczebniki główne i porządkowe zgodnie z odpowiedziami na róży wiatrów.

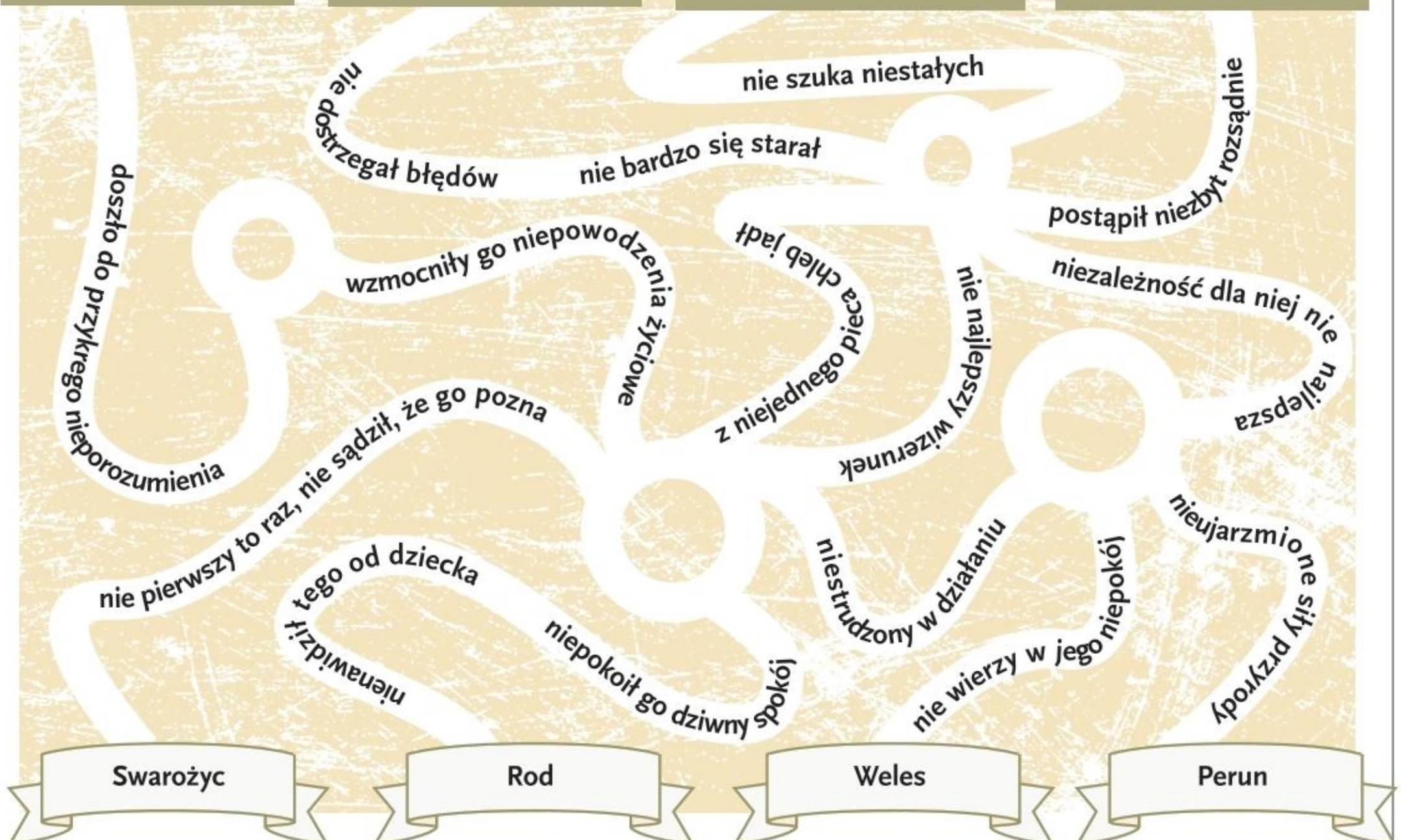
10. Przejdź trasy labiryntu, a poznasz niektóre bóstwa słowiańskie.

Droga z wyrazami
pisanymi z częstką
nie łącznie prowadzi
do boga niebios,
gromów i piorunów.

Trasa z wyrazami pisanymi
z częstką *nie* rozdzielnie
wiedzie do boga ognia
ofiarnego i domowego.

Szlak zarówno z wyrazami
pisanymi łącznie,
jak i z wyrazami pisanymi
rozdzielnie z częstką
nie biegnie do boga przysięgi,
sztuki i rzemiosła.

Ścieżka z wyjątkami
kieruje do opiekuna
społeczności plemiennych.

11. Popraw tekst. Połącz cząstkę **nie** z tymi wyrazami, z którymi powinna być pisana łącznie, a rozdziel wyraźnie tam, gdzie należy pisać ją rozłącznie.

Wampiry to podobno wymysł Słowian. Wierzyli oni, że niepogrzebane zwłoki ożywają i zaczynają dręczyć tych, którzy nie•dopełnili _____ obowiązku pochówku. Demony te były istotami o ludzkiej postaci, prawie nie•śmiertelnymi _____, z nie•typowymi _____, wydłużonymi zębami. Nie•zwykle _____ szybko się poruszały i były nie•wyobrażalnie _____ silne. Stawali się nimi ci, których za życia ktoś nie•znosił _____ i przeklął, lub osoby, które nie•zmarły _____ śmiercią naturalną. Wampiry nie•lubiły _____ czosnku i cebuli, dlatego w domach wisały warkocze tych warzyw i nie•stroniono _____ od ich spożywania. Demony nie•znosiły _____ też srebra, które je odstraszało, ale nie•unicestwiało _____. Nie•wykluczone _____, że do kultury zachodniej motyw wampirów został wprowadzony przez opowieści słowiańskich nianiek opiekujących się dziećmi na dworach wielmożów. Nie•pierwszym _____, ale najbardziej znanym wampirem jest nie•wątpliwie _____ Drakula, nie•mniej _____ słynny to Nosferatu – filmowe wcielenie transylwańskiego potwora. Historie o wampirach najprawdopodobniej są wynikiem ludzkich marzeń o nie•śmiertelności _____.

Kadr z filmu *Wampiry bez zębów*

Zakupy ze słownikiem ortograficznym w ręku

Powtórzenie pisowni wyrazów z *rz*, *ź*, *ó*, *u*, *ch*, *h*, *nie* oraz wielką i małą literą

1. Opisz, co robią osoby przedstawione na rysunku. Wykorzystaj związki wyrazowe z ramki.

- chce dowieźć ciężarówką mrożonki
- kłóć się o spódnice
- nie może dosięgnąć
- nie wie, co wybrać
- niemiłosiernie krzyczy na pracownika
- przymierza sukienkę
- waha się
- waży mięso z kurczaka
- wyrównuje towar
- żąda wymiany towaru

2. Podpisz towary ustawione w sklepie. Dopisz własne przykłady wyrazów sprawiających ci trudności ortograficzne i zilustruj je.

- 1 euro – 4,4 zł
- 1 dolar – 3,9 zł

3. Oblicz, ile kosztują poszczególne produkty, i zapisz ich nazwy w kolejności od najtańszego do najdroższego. Przeliczniki dolarowe i euro zostały podane na marginesie.

1,2 zł

15 zł

2 dol.

2,3 zł

4,5 euro

0,5 dol.

6 dol.

4 euro

4. Babcia ma do wydania na zabawki dla trojga wnuków 30 zł. Pomóż jej wybrać zestawy i podkreśl odpowiednie nazwy.

Klucz do odpowiedzi

Koszt zabawek wyznaczają litery: ó – 1 zł, u – 2 zł, ż – 3 zł, rz – 4 zł, h – 5 zł, ch – 6 zł, nie z różnymi częściami mowy – 7 zł, wielka litera – 8 zł. Powtarzające się litery sumują się.

- drewniana tabliczka mnożenia _____
- gra planszowa „Grzybiarz” _____
- gumowa kacuszka _____
- gwizdząca grzechotka _____
- hantle dla niejadków _____
- harmonijka ustna _____
- hełm rycerza _____
- komplet ołowianych żołnierzyków _____
- kostium pszczołki Mai _____
- kufer z ciuszkami dla Myski Miki _____
- małe skrzypce _____
- nakręcane zwierzątko _____
- nieślukająca się szklana kula _____
- nietypowy helikopter _____
- niezwykła hulajnoga _____
- pluszowy hipopotam _____
- różdżka wróżki _____
- skrzynka narzędziowa „Mały technik” _____
- strój królewski _____
- tunel-kryjówka _____
- wóz strażacki _____
- zestaw klocków konstrukcyjnych „Arka Noego” _____
- zestaw muzyczny „Żabka” _____

5. Utwórz związki wyrazowe. Połącz przymiotniki z rzeczownikami.

6. Pomóż załadować samochody sprzętem AGD, tak aby nie przekroczyć ładowności pojazdów. Przypisz nazwy przedmiotów do odpowiednich aut.

- lodówka – 120 kg • pralkosuszarka – 78 kg • chłodziarka – 74 kg
- zamrażarka – 67 kg • ekspres do zabudowy – 16 kg
- drukarka laserowa – 9 kg • okap kuchenny – 8 kg • kuchenka mikrofalowa – 6 kg
- sokowirówka – 4 kg • odkurzacz – 3,5 kg • żelazko – 3 kg
- miniwieża z kolumnami – 2 kg • klawiatura komputerowa – 1,2 kg

100 kg

200 kg

300 kg

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

7. Sprawdź, jakie nagrody wygrali członkowie rodziny Kupczyńskich na loterii zorganizowanej przez supermarket.

tablica szyfru

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	ł	m
n	ń	o	ó	p	r	s	t	u	w	y	z	ż	ź

babcia Róża

dziadek Jakub

mama Halina

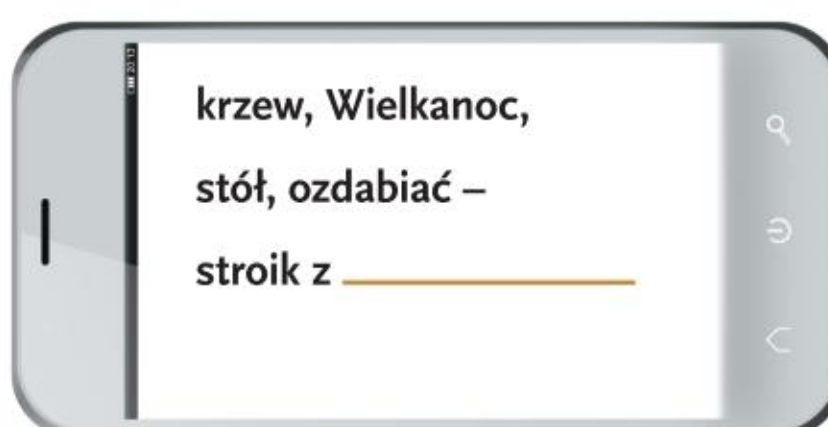
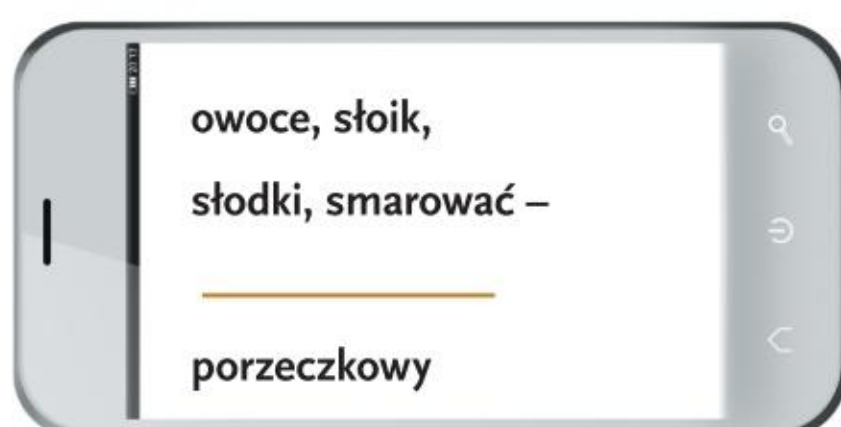
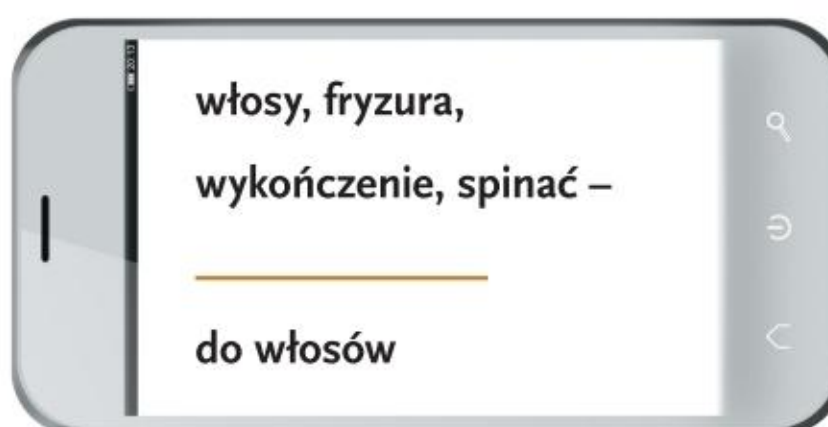
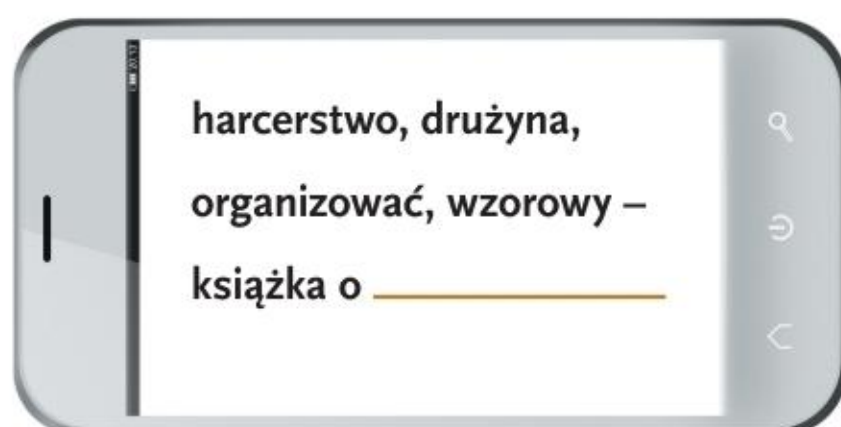
tata Wojciech

córka Żaneta

syn Jerzy

8. Podczas zakupów w sklepie mama otrzymała SMS-y od swoich dzieci, które podpowiadają jej, co ma jeszcze kupić. Odczytaj ich intencje.

9. Tato chce uzupełnić domową biblioteczkę na podstawie listy z tytułami książek. Niestety, część liter jest zamazana. Uzupełnij je i wyjaśnij ustnie pisownię wyrazów wielką i małą literą.

- Krzyki na rozdrożach ____fryki A/a
- W ____mazonii zwierzęta niebożęta A/a
- Na kontynent ____zjatycki w sposób nieco poetycki A/a
- Jeżeli nie ____rancja, to przynajmniej ____rancuska elegancja F/f
- Przygody psa ____urka i kota ____górką B/b, O/o
- Legenda dla młodzieży o ____rzywej ____ieży K/k, W/w
- W ____uzeum ____arodowym w ____rakowie przewodnik na pytania
odpowie M/m, N/n, K/k
- Na ____awelu od lat wielu W/w
- Na ____licę ____iśsudskiego przez ____leję ____łowackiego U/u, P/p, A/a, S/s
- Wokół ____dańska ____ojna ____rojańska G/g, W/w, T/t

10. Niezadowolony klient chce reklamować produkty. Uzupełnij dialog, dopisując do wyrazów brakujące części **nie** razem lub osobno.

Pracownik: _____ mogę panu uznać reklamacji,

_____ zdążył pan w wyznaczonym terminie.

Klient: To jakieś _____ porozumienie. Przecież kupowałem te rzeczy

_____ dawno. _____ pamiętam dokładnie, kiedy to było,

ale data jest na paragonie.

Pracownik: No właśnie. Spóźnił się pan _____ co.

To _____ dotrzymanie terminu.

Klient: Jest pan bardzo _____ miły, _____ wiedziałem,

że do czasu na złożenie reklamacji wliczane są także dni świąteczne.

Pracownik: _____ rozumie pan, że _____ znajomość prawa

_____ zwalnia z przestrzegania zasad?

Klient: Ale te przedmioty są dla mnie _____ przydatne!

Pracownik: _____ stety, _____ mogę panu pomóc.

Głoski dobrze słyszę, litery trafnie piszę

Pisownia głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych

1. Dopasuj nazwy odgłosów zwierząt do odpowiednich zdjęć. Pokoloruj w rzeczownikach **na czerwono** spółgłoski dźwięczne, a **na niebiesko** – spółgłoski bezdźwięczne.

- bzyczenie • chichot • fukanie • gwizdanie • popiskiwanie
- pohukiwanie • ryk • wycie

uporczywe

obronne

trwożliwe

nocne

upiorny

donośny

ostrzegawcze

rozpoznawcze

2. Napisz, co robią osoby przedstawione na zdjęciach. Użyj wyrazów dźwiękonaśladowczych.

czasownik tylko ze spółgłoskami dźwięcznymi

czasownik ze spółgłoskami dźwięcznymi i bezdźwięcznymi

czasownik tylko ze spółgłoskami bezdźwięcznymi

3. Wypisz z wiersza po jednym przykładzie wyrazów zawierających głoski opisane w tabeli. Wyjaśnij znaczenie słowa w tytule.

Agnieszka Frączek

Ścichapęk – _____

Czy ścichapęk pęka z cicha,
tak że wcale go nie słychać?
Czy też pęka z głośnym trzaskiem,
tak że wszyscy wieją z wrzaskiem?

Jeszcze jedna myśl mnie nęka...
A jeżeli on NIE PEKA?
Nikt nie widział, w tym tkwi sęk,
by ścichapęk kiedyś pękł!

Wyraz zawierający				
tylko spółgłoski dźwięczne	tylko spółgłoski bezdźwięczne	taką samą liczbę głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych	więcej spółgłosek bezdźwięcznych niż dźwięcznych	więcej spółgłosek dźwięcznych niż bezdźwięcznych
_____	_____	_____	_____	_____

4. Ułóż z podanych liter dwa zestawy wyrazów: z przewagą spółgłosek dźwięcznych oraz z przewagą spółgłosek bezdźwięcznych.

„Dźwięczne” słowa

- _____ a, a, rz, w, w
- _____ g, m, o, rz, t
- _____ g, rz, t, z, y
- _____ o, u, m, r, r

„Bездźwięczne” słowa

- _____ e, p, sz, t
- _____ k, o, s, t, t, u
- _____ y, k, s
- _____ ę, k, cz, sz

5. Wypisz z diagramu pary wyrazów, które różnią się dźwięcznością spółgłosek.

Ś	B	Ż	G	K	D	O	R	T	O
P	Ą	K	Ł	O	S	R	A	D	A
D	K	B	O	Ł	P	A	T	B	A
A	S	U	S	O	P	Z	A	K	S
M	W	T	R	Z	O	T	A	M	Z
W	I	E	D	Z	G	O	Ł	O	Y
S	E	P	O	K	R	Ą	Ż	Y	C
Z	C	T	O	Ń	Ą	D	O	Ń	I
U	T	A	R	Ł	Ż	Y	C	I	E
U	D	A	R	Ł	Y	B	U	D	G

Wzór: rada – rata

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

_____ – _____

6. Połącz w pary wyrazy różniące się pisownią dwóch głosek (jednej pod względem dźwięczności, a drugiej – zapisu ó/u). Ułóż zdanie z jak największą liczbą tych słów.

7. Napisz, co usłyszał chłopiec na polanie w lesie. Dobierz odpowiednie słowa z ramki. Podkreśl w tekście wszystkie dwuznaki **rz** wymawiane jak **sz**. Uzupełnij wniosek dotyczący pisowni i wymowy zapisanych wyrazów.

- chrząkanie • krzyk • przekomarzających się
- trzaskających • wystrzału

Po kilku godzinach marszu znalazł się na polanie. Przysiadł na jednym z powalonych drzew. Łowił uchem dźwięki _____ gałązek. Z daleka dobiegały głosy _____ nastolatków. Z oddali dochodziło _____ warchlaków. Nagle usłyszał nieco przytłumiony dźwięk _____. Przebiegające przez polanę zwierzęta przeraziły chłopca, a przejmujący _____ zza krzaków prawie go sparaliżował. Po spółgłoskach bezdźwięcznych: _____, _____, _____, _____ piszemy dwuznak **rz**, mimo że wymawiamy głoskę .

8. Podkreśl w podanych frazeologizmach wyrazy, w których spółgłoska dźwięczna sąsiaduje ze spółgłoską bezdźwięczną, a dowiesz się, pod jakimi hasłami w słowniku frazeologicznym można szukać znaczenia tych związków.

Wzór: dochodzić po nitce do kłębka – rozwiązywać sprawę stopniowo

- uchylić rąbka tajemnicy – częściowo wyjawić sekret
- żyć z ołówkiem w ręku – być oszczędnym, planować wszelkie wydatki
- robić coś na pół gwizdka – pracować niedbale, niedokładnie
- jechać na tym samym wózku – być w podobnej sytuacji, najczęściej niekorzystnej
- coś przechodzi ludzkie pojęcie – coś budzi powszechną dezaprobatę, sprzeciw
- wyglądać jak z obrazka – być bardzo ładnym, uroczym

9. Dopisz wyrazy pokrewne, które mogą podpowiadać pisownię głosek dźwięcznych w podkreślonych słowach.

Boli mnie główka, boli paluszek,
więc dziś niczego robić nie muszę.
„Stara śpiewka – rzekła Ewka –
to wymówka, gdy klasówka”.

Wchodzisz na wojenną ścieżkę,
gdy tylko udajesz koleżkę.
Kiedy na twarzy słodka minka,
a za plecami – gładka drwinka.

***smaczliwka** –
egzotyczny owoc,
inaczej: awokado.

Żywej gotówki mu brakuje,
więc na walizkach wciąż koczuje.
Ciężkie życie wiecie.
Pomóżcie mu w biedzie.

Wpadła w kompot jak śliwka,
choć to była smaczliwka*.
Brzydko to wyglądało,
pić się nam odechciało.

10. Uzupełnij dialogi takimi formami wyrazów, które uzasadnią pisownię wyróżnionych spółgłosek.

Mam mały poślizg...
Wyłączyli mi prąd, ale
zdążę ten samochód
naprawić na czas.

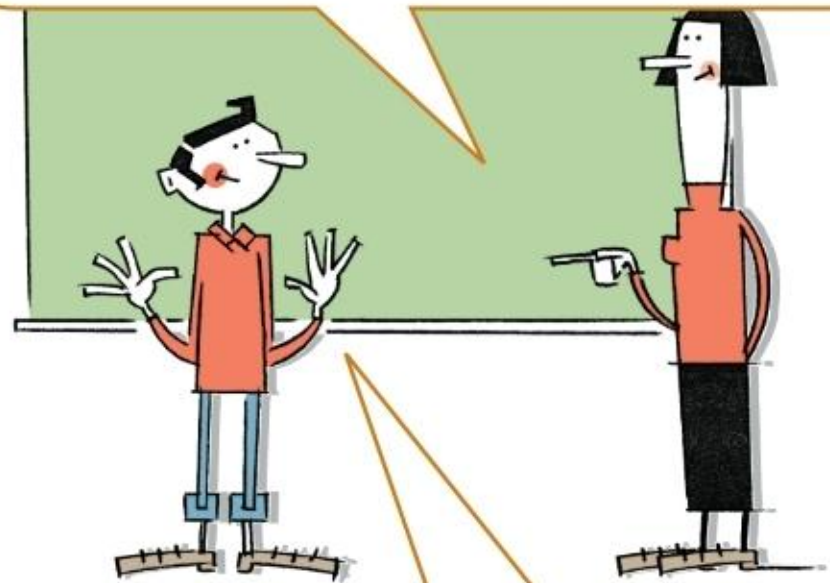

Przecież nie było żadnej
przerwy w dostawie
_____.
Nie możesz mieć
_____,
bo potrzebuję
_____ na jutro.

Podaj mi nóż i gwóźdź.
Paw ma za dużo nóg.

Widzisz, trud się opłacił. Nauczyłeś się, gdzie
jest wschód, a gdzie zachód. Wiesz, co to jest
płaskowyż i archipelag. Należy ci się pochwała.

Kilka _____ mogę ci podać,
ale powiedz, do czego potrzebujesz
_____?
Chcesz wyciąć _____
_____?

To nie było _____. Kolega narysował
mi na prawej ręce symbol _____
słońca, a na lewej – _____.
Ale definicje _____ i _____
wkutem na pamięć.

Co?! Wychodzić
z domu w taki mróz?
Na chodnikach lód.
Jeszcze złamię nogę
i będzie potrzebny
chirurg.

Na dworze nie ma
_____. Na chodnikach
nie widzę _____.
_____ nie będziesz
potrzebował – poszukaj raczej
specjalisty od lenistwa.

11. Jakie głoski słyszysz, wypowiadając słowa: **liczba**, **prośba**? W każdej z poniższych sentencji brakuje jednego z tych wyrazów. Uzupełnij odpowiednio aforyzmy. Zanotuj, w jakim przypadku występują wpisane słowa.

- Nie zgadzam się z matematyką. Uważam, że suma zer daje groźną _____ . (Stanisław Jerzy Lec) _____
- Kiedy bogowie chcą nas ukarać, spełniają nasze _____ . (Oscar Wilde) _____
- Fałsz ma nieskończoną _____ postaci, natomiast prawda tylko jedną formę istnienia. (Jan Jakub Rousseau) _____
- Czy godzi się wymuszać to, czego nie można wyjednać _____ ? (Seneka Młodszy) _____
- Człowiek to nie matematyka. Nic się w nim ze sobą nie zgadza. Dodasz dwie _____ , wyjdzie ci wynik ujemny. I na odwrót. (Dorota Terakowska) _____

12. Uzupełnij w wierszach brakujące litery.

Małgorzata Strzałkowska
Cietrze _____

Trzó _____ ka piegży drży na wiet _____ e,
ch _____ ęszczę w zbożu sk _____ ydła ch _____ ąszczy,
wrzeszczy w deszczu cietrze _____ w s _____ etrze,
drepcząc w kółko pośró _____ gąszczy.

Wierszyki łamiące języki

Kalina Jerzykowska
Sie _____

Utkął pajak gęstą sie _____
i rzekł żonie: – Ty tu sie _____ ,
a ja sobie trochę polatam
na nitce babiego lata.

Urszula Kozłowska
Dziadek Tadek

Poszedł dzia _____ ek z dzia _____ ek sta _____ kiem
na spacer p _____ ed obia _____ kiem
i w wędró _____ ki owej toku
wielki statek ujrzał w doku.
Pat _____ ą dzia _____ ki oraz gapie:
dziadek się po trapie drapie!
Tak to bywa z dzia _____ kiem Ta _____ kiem.
Dzia _____ ki obia _____ jedzą w kra _____ kę,
a on płynie znó _____ na tamę,
by odwiedzić pewną damę.

W głośnej scenie ciche cienie

Oznaczanie spółgłosek miękkich

1. Podkreśl w wierszu wyrazy zawierające spółgłoski miękkie. Wybierz i zapisz przykłady ilustrujące różne możliwości oznaczania miękkości głosek.

Ludwik Jerzy Kern

Cień

Ten mój cień, śmieszny cień
Chodzi za mną cały dzień.
Robi wszystko to, co ja:
Ja gram w piłkę, on też gra,
Ja na schody, on na schody,
Ja jem lody, on je lody,
Ja przez płot, on przez płot,
Gotów jest do różnych psot.

Miękkość spółgłosek oznaczamy w piśmie:

- znakiem diakrytycznym*,

gdy spółgłoska miękka znajduje się na końcu wyrazu, np. _____, lub

gdy spółgłoska miękka znajduje się przed inną spółgłoską, np. _____;

- literą *i*,

gdy spółgłoska miękka znajduje się przed samogłoską, np. _____,

lub gdy litera *i* nie tylko jest zmiękczeniem, lecz także oznacza samogłoskę, np. _____.

*znak diakrytyczny – kropka, przecinek, ogonek dostawiany do litery, wskazujący na sposób jej wymawiania, np. kropka w *ż*, ogonek w *ę*.

2. Zapisz zgodnie z wzorem nazwy zwierząt, których cienie zostały przedstawione na rysunkach. Określ pozycję spółgłosek miękkich oznaczonych znakiem diakrytycznym.

Wzór:

ni- e- **dź**- wi- e- **dź**
przed spółgłoską na końcu wyrazu

3. Wyszukaj na rysunku elementy, które w swojej nazwie mają spółgłoski miękkie oznaczone literą *i*, znajdujące się przed samogłoską. Zapisz te nazwy.

4. Dobierz muzykę do sztuki *Technika dziwnego magika*. Podkreśl przymiotniki ze spółgłoską miękką oznaczoną literą *i*, która nie tylko zmiękcza głoskę, lecz także tworzy sylabę. Wyróżnij te głoski – jak w tytule sztuki.

5. Przyporządkuj cechy postaci scenicznych do kostiumów. Do słów znajdujących się na sukniach dopisz synonimy wybrane spośród wyrazów podanych w ramce i podkreśl w nich grupy spółgłosek miękkich.

Wzór:

- chciwość
- mądrość
- wyrozumiałość
- żałość

6. Podaj formę bezokolicznikową podkreślonych czasowników, a następnie zapisz je w kolejności alfabetycznej.

- mówił głupstwa – plótł banialuki _____
- nie przerwał w porę wypowiedzi – nie ugryzł się w język _____
- mocno się wstydził – najadł się wstydu _____
- był obiektem krytyki – znalazł się na cenzurowanym _____
- wszystkim dokuczył – zalażł wszystkim za skórę _____
- żył w biedzie, był w trudnej sytuacji materialnej – cienko prządł _____
- miał za sobą ciężkie życiowe doświadczenia – dużo przeszedł _____

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

7. Połącz postać z teatru cieni z aktorem, który porusza lalką. Ich kwestie zawierają takie same spółgłoski miękkie.

Mieszkaliście
tu od wieków.

Niestety,
to pomyłka.

Miło nam
z tobą.

Wiemy, że
liczyłeś cienie.

Dziecko,
podziękuj.

Chodzi, chodzi
czapla po desce.

Wy, dorośli,
tego nie wiecie.

W lipcu w mieście
Pacanowie...

Chomiku, dolej
do dzbana!

Panie chrzęszczu,
po co pan tak
brzęczy w gęszczu?

8. Dopasuj wypowiedzi z wkładki nr 17 do postaci na rysunku. Zanotuj dwie spółgłoski miękkie, które najczęściej się powtarzają.

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

• Powtarzające się spółgłoski: _____.

9. Przyporządkuj słynne cytaty z dramatów Williama Szekspira do tytułów utworów, z których pochodzą. W tym celu podkreśl w cytatach wszystkie spółgłoski miękkie i dopasuj je do szyfrów znajdujących się na okładkach.

- A. „Być albo nie być. Oto jest pytanie”.
 B. „Czymże jest nazwa? To, co zowiem różą, pod inną nazwą równie by pachniało”.
 C. „Życie jest tylko przechodnim półcieniem”.
 D. „Świat jest teatrem, aktorami ludzie”.
 E. „Tchórz, zanim umrze, kona wiele razy, walecznych jedna tylko śmierć spotyka”.
 F. „Kto drwi ze straty, złodzieja okrada; sam siebie łupi, kto po stracie biada”.

10. Włącz się do improwizacji*. Znajdź w wypowiedziach aktorów słowa, które po zamianie jednej z głosek na miękką będzie można wpisać w luki.

Wzór:

Dentysta Zięba nie miał żadnego zęba.

Zorganizował mecz o samurajski _____.

To jest właśnie osada, w której ziemia _____.

Wyszedł z tego cało, _____ go nie bolało.

Stop! Widzę graniczną _____.
Weź ratunkową linę.

Ach, to twoje _____.
Lepiej idź na badanie.

Klucz do odpowiedzi

spółgłoska miękka oznaczona znakiem diakrytycznym, znajdująca się na końcu wyrazu.

spółgłoska miękka oznaczona znakiem diakrytycznym, znajdująca się przed inną spółgłoską.

spółgłoska miękka oznaczona literą *i*, znajdująca się przed samogłoską.

spółgłoska miękka oznaczona literą *i*, która nie tylko jest znakiem zmiękczenia, lecz także oznacza samogłoskę.

*improwizacja

– tworzenie czegoś bez wcześniejszego przygotowania.

Przeniesieni do krainy symetrii, proporcji i cieni

Pisownia zakończeń -i, -ii, -ji

1. Dopasuj plamy z wkładki nr 18 do konturów umieszczonych poniżej. Ułóż je w kolejności alfabetycznej. Określ rodzaj, liczbę i przypadek rzeczowników.

Brakuje mi

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

Przyglądam się

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

Marzę o

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

WKLEJ

- głębia
- linia
- proporcja

Wszystkie rzeczowniki są rodzaju _____ liczby _____.

W grupie pierwszej występują rzeczowniki w _____, w grupie drugiej – w _____, a w grupie trzeciej – w _____.

2. Uzupełnij podpisy pod ilustracjami. Dopisz brakujące części wyrazów do podanych zakończeń rzeczowników rodzaju żeńskiego.

Zakrzywienie _____ ii

Poczucie _____ i

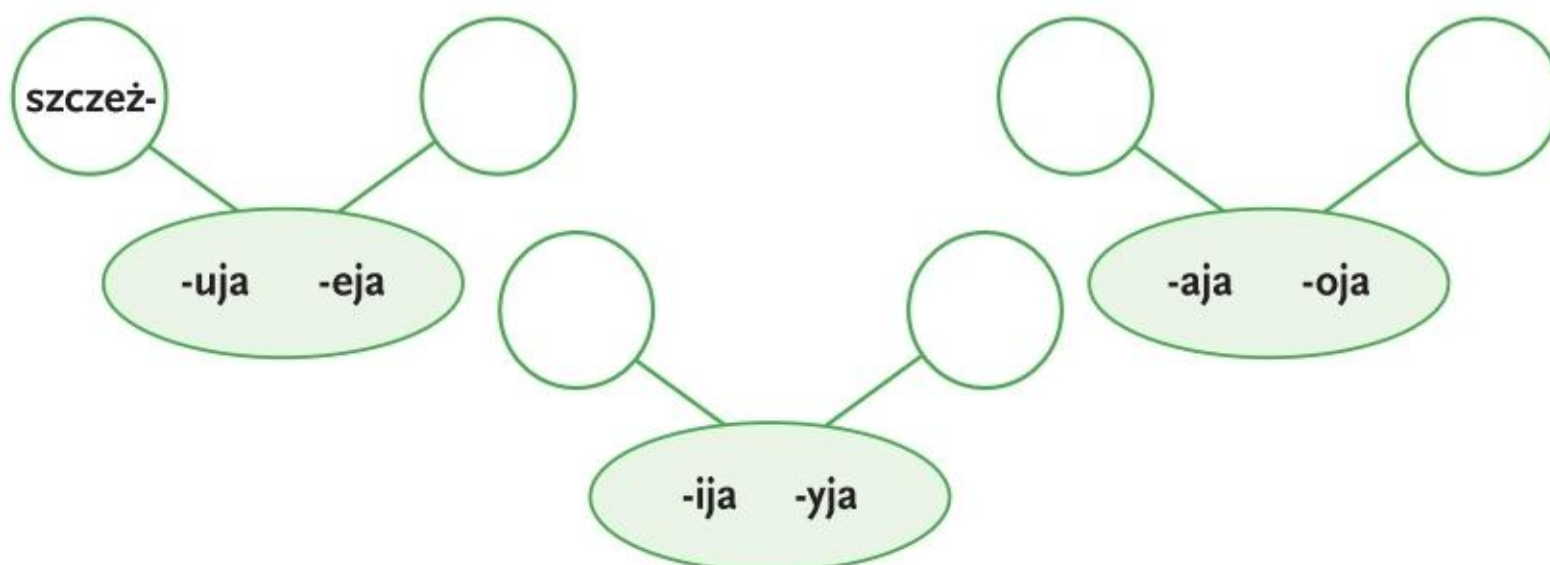
Zaburzenie _____ ji

3. Wpisz na stopniach wyrazy z ramki zakończone na *-ji*, tak aby każdy kolejny był o jedną sylabę dłuższy od poprzedniego.

- akcja • apopleksja (udar) • archidiecezja • delegacja • dymisja
- dyskrecja • eksplozja • komunikacja • misja • teletransmisja
- telewizja • wizja

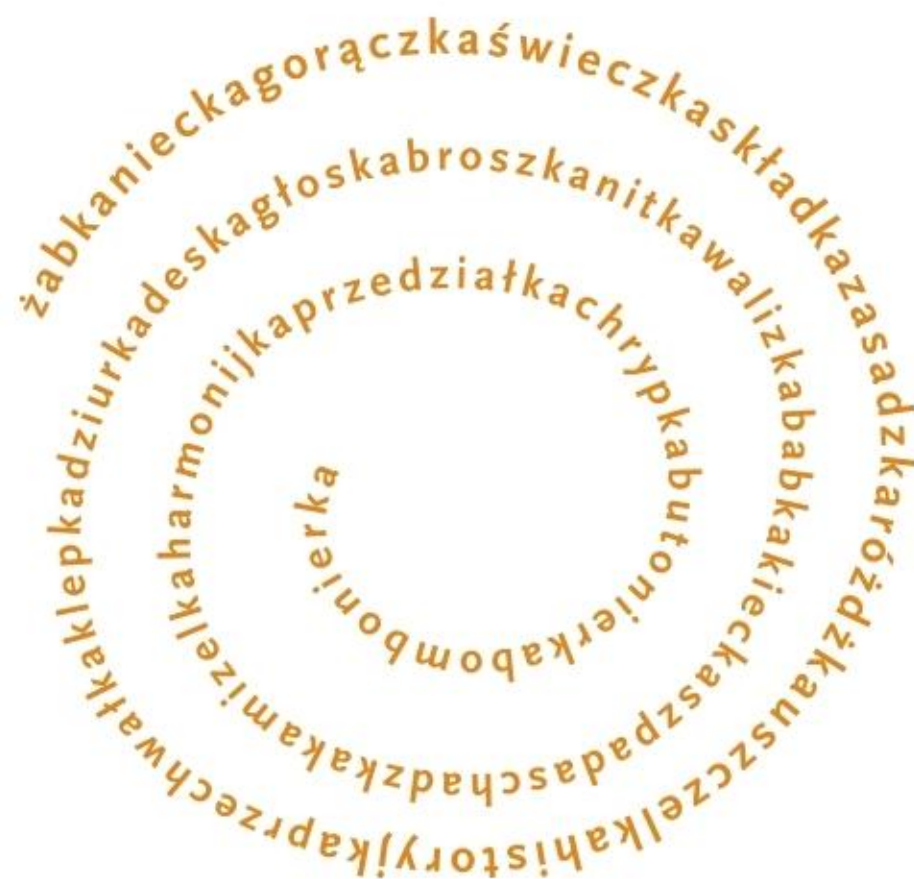
 podjął się _____ podał się do _____ na ten widok dostał _____ nie doszło do _____	 brakowało mu _____ huk _____ emitowany w _____ przeniesiony do _____ lubelskiej	 piłkarze w _____ mistrz _____ przyjazd _____ język najlepszym narzędziem _____
---	---	--

4. Podaj przykłady rzeczowników zakończonych tak, jak wskazano na schematach. Ułóż zdania z każdym utworzonym wyrazem w formie dopełniacza, celownika lub miejscownika liczby pojedynczej.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

5. Oddziel w spirali rzeczowniki i zapisz je w kolejności alfabetycznej. Wybierz spośród nich sześć, którymi uzupełnisz związki wyrazowe podane poniżej.

- przeczytać od _____ do _____
- zniknąć jak za dotknięciem czarodziejskiej _____
- doprowadzić kogoś do białej _____
- komuś brakuje piątej _____
- nie zostawić na kimś suchej _____
- gra jest warta _____

6. Przeczytaj teksty pod rysunkami i na ich podstawie sprawdź, co możesz zobaczyć. Pokoloruj w wypowiedziach postaci rzeczowniki zakończone na **i** na zielono, a na **-ii** – na czerwono. Sprawdź w słowniku wyrazów obcych, które rzeczowniki nie są wyrazami rodzimymi, i je podkreśl.

- Jestem piękną kobietą. Nie mam wyglądu harpii.
- Pochodzę ze Słupi. Przeżyłam tam ponad sześćdziesiąt lat.

- Wolę dotykać ziemi.
- Bez wody dostaję arytmii serca.

- Mimo że jestem Indianinem, mieszkam w Ostrowi Mazowieckiej.
- Nie trzeba wiele filozofii, żeby zobaczyć, że wchodzę do igloo.

- Nie mam wyglądu hrabi. Szpeci mnie ten nos.
- W Libii, skąd pochodzę, spotkasz podobnie piękne dziewczyny jak ja.

7. Przećwicz wymowę podanych wyrazów. Następnie po lewej stronie zapisz te, których zakończenie wymawiamy w mianowniku jako [ńa], a po prawej te, których zakończenie wymawiamy w mianowniku jako [ńja].

*babunia, ciotunia,
brzoskwinia, uczelnia,
jadalnia, kuchnia, jaskinia,
łaźnia, wartownia,
opinia, harmonia, linia,
kolonia, ceremonia,
filharmonia, fonia,
tyrania, ironia, komunia*

Dopisz wybrane słowa do odpowiednich czasowników. Zwróć uwagę na to, że każdy wymaga podania słowa w innym przypadku: dopełniaczu, celowniku lub miejscowniku.

Nie widzę (kogo? czego?) _____

Oddam to (komu?) _____

Znajduje się w (czym?) _____

8. Odczytaj w lusterku wyrażenia zapisane na marginesie i wykreśl je z diagramu. Nieskreszone litery czytane kolejno utworzą definicję.

O	P	Z	T	S	Y	M	P	A	T
I	I	Y	K	A	D	Z	I	A	Ł
F	I	W	Z	E	N	C	Y	K	L
O	P	E	D	I	I	Y	K	I	B
A	D	Z	A	J	Ą	C	Y	N	A
H	I	S	T	O	R	I	I	T	U
D	O	R	F	I	L	I	I	Ę	Ś
W	W	I	F	U	R	I	I	A	T
N	A	Ł	C	H	E	M	I	I	A

9. Połącz wyrazy, które się rymują. Uzupełnij nimi podane zdania. Użyj formy dopełniacza, celownika lub miejscownika.

bajka	buzia	Zuzia	harmonia
kniewa	Rozalia	perkusja	symfonia
fajka	dyskusja	nadzieja	dalia

Nikt nie słyszał _____ o kocie bez _____.

W gęstej _____ nie było _____.

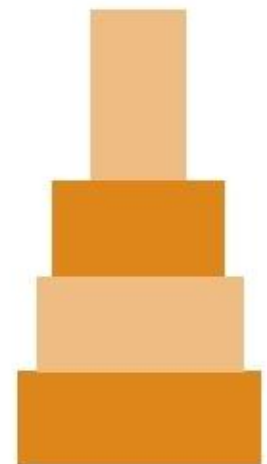
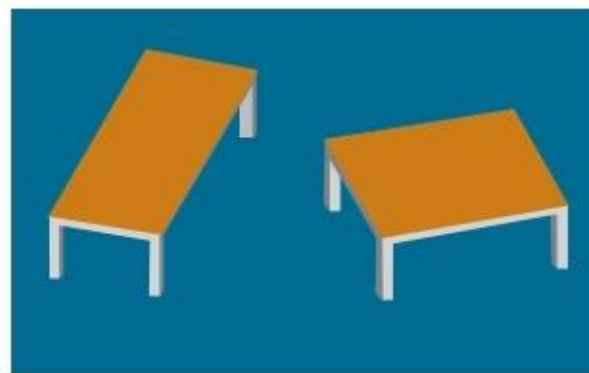
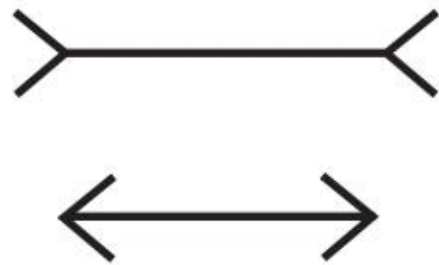
Dała _____ swojej _____.

Dla _____ nie ma _____.

Pilnował _____ w tworzonej _____.

Zabrakło _____ o dźwiękach _____.

10. Uzupełnij rzeczowniki odpowiednimi zakończeniami.

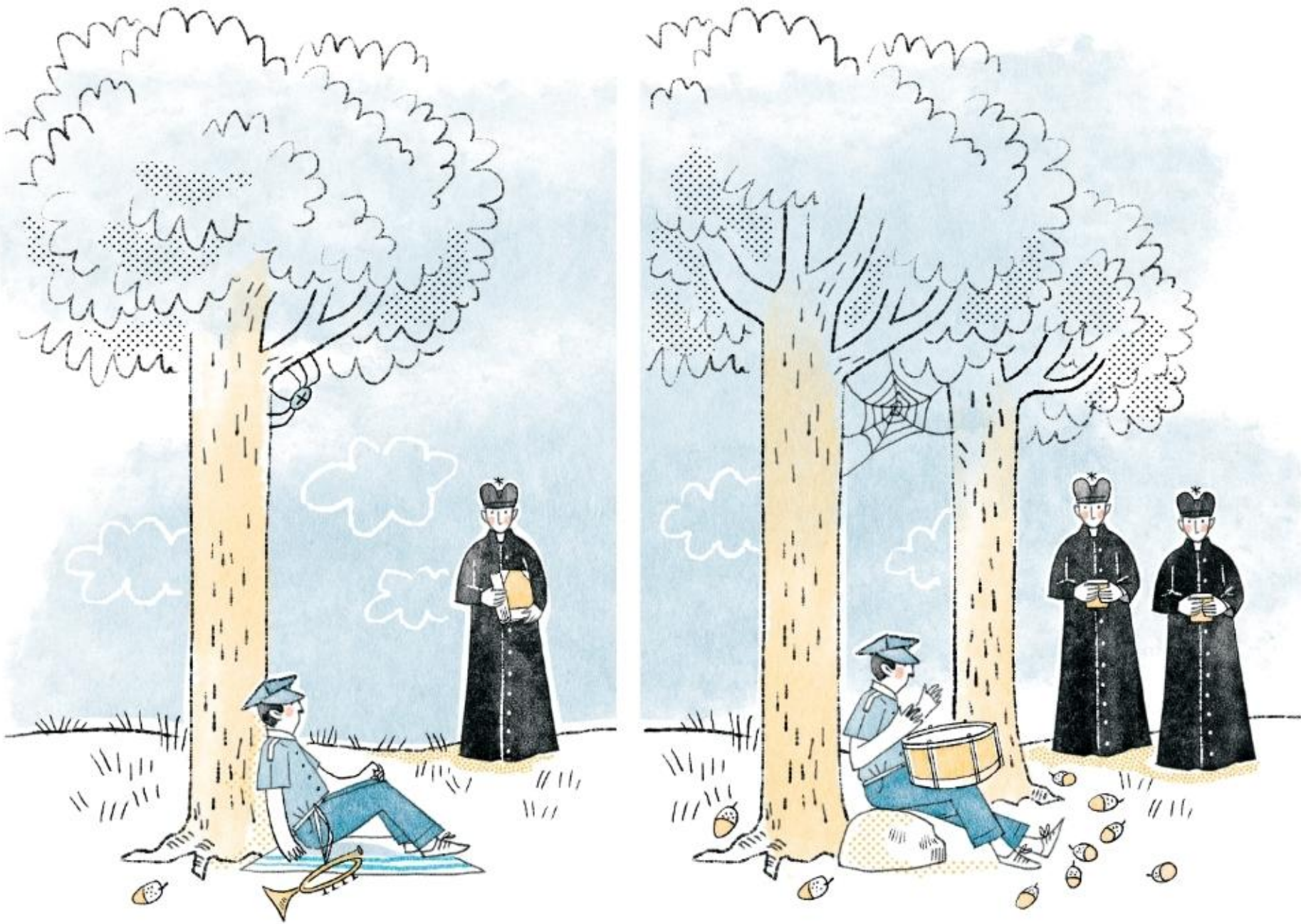

Pewnie nie raz zetknąłeś się ze zniekształceniami geometr . Obejrzyj kilka fotograf . Linie ze strzałkami wydają się różnej długość , chociaż mają tyle samo centymetrów. Często można nie zauważyć deformac skal i wielkość – jak w przypadku odpowiednio narysowanych prostokątów. Określając wielkość powierzchn stołów w kuchn , również możesz się pomylić. Cóż, trzeba trenować zmysł orientac . Obejrzyj program w telewiz poświęcony tym zagadnieniom, sięgnij do publikac prasowej na ten temat lub monograf naukowej. Nie będziesz ignorantem w tej kwest .

W pisowni nosówek nie błędzę, mały konkurs więc urządzę

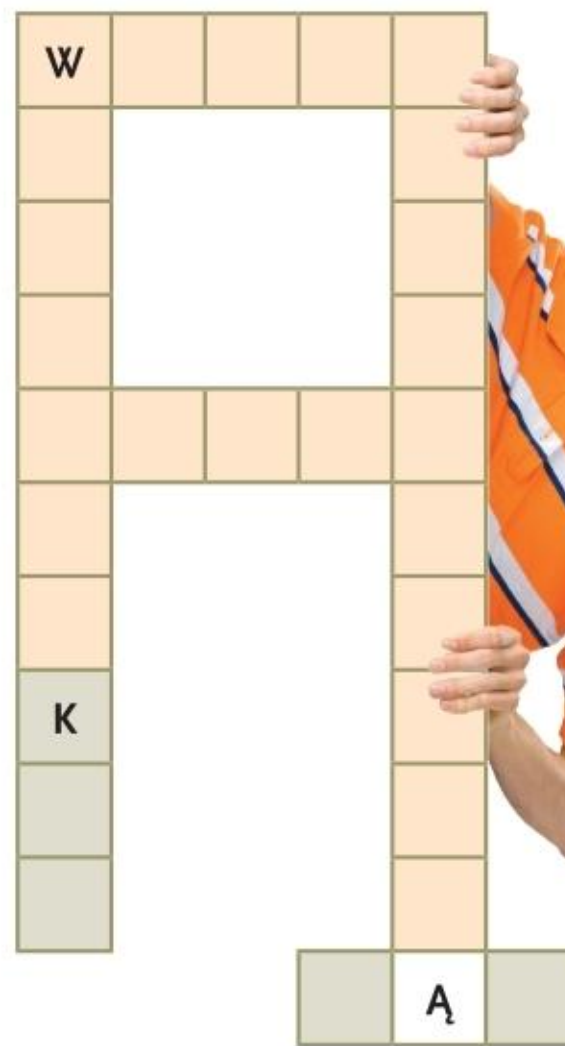
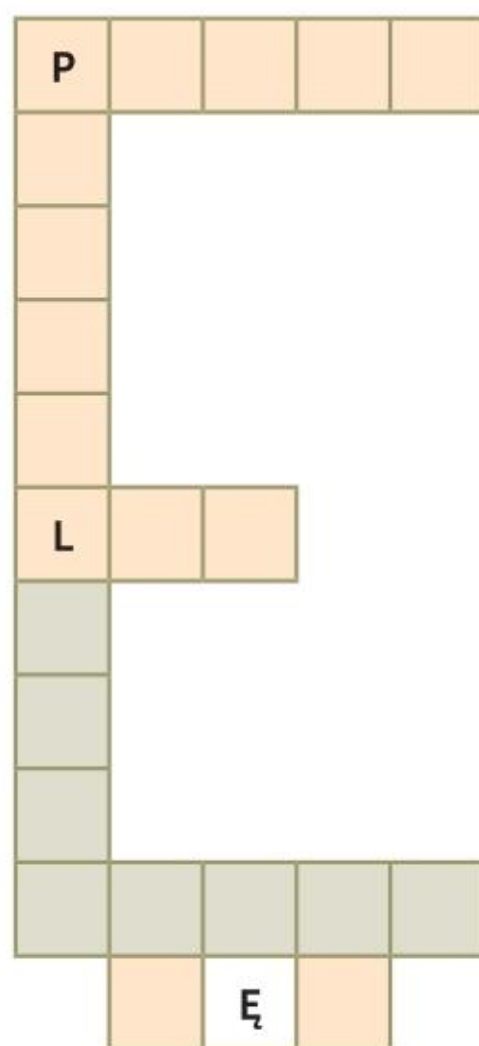
Pisownia końcówek **ę, ą, en, om** w czasownikach, rzeczownikach i przymiotnikach

1. Wyszukaj różnice między rysunkami. Zapisz pary różniących się wyrazów i podkreśl w nich litery **ą** i **ę**.

- kąpielisko
- kąt
- lęk
- pas
- pędzel
- pętać
- pręt
- sęp
- tęcza
- trące
- wątek
- wrzątek

2. Wpisz w odpowiednie miejsca w diagramach wyrazy z ramki na marginesie. Pomogą ci podane litery. We wstawionych słowach pokoloruj litery **q** oraz **ę**.

3. Połącz wyrazy, które różnią się tylko jedną głoską. Pokoloruj **na zielono** literę **q**, a **na czerwono** – **ę**.

4. Odczytaj zaszyfrowane depesze. Wypisz z nich czasowniki i określ ich formę gramatyczną. Pokoloruj końcówki osobowe czasowników.

D E P E S Z A

Bęjadęja uja ciejabieja zaja półja gojadzijanyja.
Przyjjadęja zja kojalejażanjakąja.
Przyjaniojasę japączjąkija.

czasowniki: _____

w _____ osobie

liczby _____

czasu _____

D E P E S Z A

Odonipooneczyoniwaonejąoni naone Haoniwaonejachoni.
Poonedzioniwiaonejąoni nieonesaonimoonewioniteone
krajonioonebraonizyone. Oonipaonelaonijąone sięoni ione
seronifuonejąoni.

czasowniki: _____

w _____ osobie

liczby _____

czasu _____

D E P E S Z A

Pionszeona duonożoon iona częsonotoon.
Daonajeono soonbieona raonodeon.
Wieona, żeono toon koonanieczononośćon.

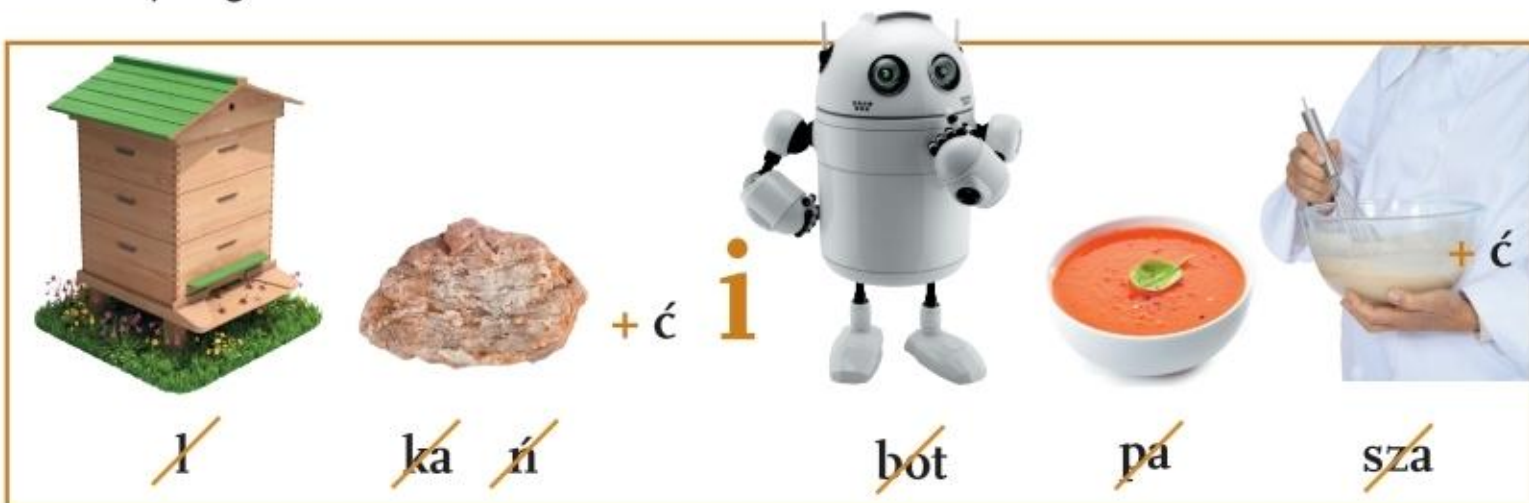
czasowniki: _____

w _____ osobie

liczby _____

czasu _____

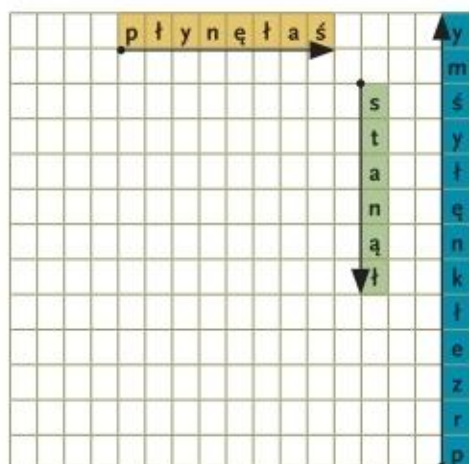
5. Rozwiąż rebus. Ułóż zdania z czasownikami występującymi w haśle. Użyj formy 1. osoby liczby pojedynczej czasu teraźniejszego oraz 3. osoby liczby mnogiej czasu teraźniejszego.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

• _____

• _____

6. Znajdź w diagramie czasowniki w czasie przeszłym i uzupełnij nimi odpowiednie związki wyrazowe. Określ rodzaj wpisanych wyrazów.

c	i	a	ł	p	ł	y	n	ę	ł	a	ś	g	i	n	ł	y
o	u	r	a	o	s	t	a	n	ę	l	i	ś	m	y	c	m
ł	ę	k	a	ł	w	i	ą	ż	e	w	r	w	s	w	i	ś
ę	y	ą	ł	k	ą	z	a	j	ą	c	o	y	t	ę	ę	y
n	ł	t	o	n	ę	ł	a	ę	ł	i	z	l	a	z	ż	ł
y	ę	i	l	ę	n	u	s	d	o	ą	w	ę	n	e	k	ę
ł	n	b	ż	ł	b	ł	m	ą	k	ż	i	ż	ą	ł	o	n
p	g	o	y	a	ę	u	ą	b	ą	k	n	ą	ł	e	m	k
s	ą	ł	ł	m	c	m	ż	n	d	z	ą	u	j	i	ł	ł
e	i	c	ś	i	l	ę	n	w	i	k	ł	ż	ę	ł	a	e
d	c	p	l	ą	s	ł	w	n	ę	k	e	w	ą	s	y	z
r	o	ę	ą	ę	ą	o	m	i	e	ł	ś	d	ą	s	y	r
ł	z	k	d	ą	e	i	c	ś	y	ł	ę	n	k	ł	o	p

- _____ coś pod nosem – powiedziałem coś cicho i niepewnie
- _____ skrzydła – w sprzyjających okolicznościach ujawniłeś swoje zdolności
- czas _____ w miejscu – nic się nie zmieniło
- _____ bakcyła – bardzo się czymś zainteresowałam
- zawsze _____ pod prąd – zawsze sprzeciwiałaś się panującym zwyczajom
- _____ w długach – miała dużo długów
- _____ to po nim jak po gęsi – nie zrobiło to na nim żadnego wrażenia
- _____ na wysokości zadania – podołaliśmy, potrafiliśmy tego dokonać
- nie _____ nawet palcem w bucie – nie zdobyliście się nawet na minimalny wysiłek, niczego nie zrobiliście
- _____ ich na boczny tor – pozbawili ich dotychczasowego znaczenia
- _____ gorzką pigułkę – doznałyśmy przykrości, ale nie zareagowałyśmy
- _____ haczyk – dałyście się wprowadzić w błąd
- _____ ją za język – wypytywały, usiłowały się czegoś dowiedzieć

7. Połącz ilustracje w pary. Wpisz nazwy niedorostłych zwierząt i podkreśl w nich głoski nosowe.

8. Rozwiąż krzyżówkę. Uzupełnij zdania wyrazem hasłowym podanym w odpowiednim przypadku.

A.		1			4
B.				3	
C.			2		

A. Górna część czaszki człowieka powyżej czoła.

B. Charakterystyczna wypukłość lub plamka na skórze.

C. Wspólnota terytorialna i organizacyjna rodów wywodzących się od jednego, zwykle legendarne przodka.

Moje _____ oznacza życie. Mama nadawała mojemu _____ szczególne znaczenie. Mówiła: „To _____ wybrała twoja prababcia”. Powtarzała, że z tym _____ można śmiało wkraczać w dorosłość. O tym _____ często mówiło się podczas rodzinnych spotkań. Nigdy nie zmieniałabym swojego _____.

9. Ułóż z sylab rzeczowniki i wpisz je w luki obok czasowników, tak aby utworzyć związki wyrazowe. Pomoże ci wskazana punktacja. Sylab możesz używać kilkakrotnie. Dopisz inne rzeczowniki rodzaju żeńskiego, które również mogłyby tworzyć związki z podanymi czasownikami.

- widzę _____ (6 p.), _____
- mam _____ (7 p.), _____
- czyszczę _____ (12 p.), _____
- interesują się _____ (4 p.), _____
- znajdują się pod _____ (9 p.), _____

- emocjonują się
- posiadają
- recenzują
- zachwycają się
- zadziwiają
- historią
- inteligencją
- książkę
- urodą
- władzę

10. Spośród podanych przymiotników wykreśl ten, który nie jest bliskoznaczny do pozostałych. Dopisz do podanych zestawów odpowiednie wyrazy z ramki.

Wzór: obserwuję świecącą, skrzącą się, ośniewoną, migotliwą gwiazdę

- _____ ciekawą, inną, interesującą, intrygującą _____
- _____ sporą, znaczną, niemałą, właściwą _____
- _____ nieprzeciętną, wybitną, wyjątkową, zróżnicowaną _____
- _____ pamiętną, dawną, niegdysiejszą, minioną _____
- _____ wspaniałą, doskonałą, bogatą, idealną _____

11. Przyporządkuj informacje gramatyczne do odpowiednich rzeczowników podanych w zdaniach. Podkreśl ich końcówki fleksyjne.

C. lm r.m.

C. lm r.ż.

C. lm r.n.

N. lp r.m.

N. lp r.n.

Spotkał się
z dyrektorem.Był
zaskoczony jego
uporem.Patrzyła
z zachwytem.Podarował to
synom.Pomagała
przyjaciółkom.Chwalił się
zdjęciem.Kierował się ku
wzgórzom.Opowiadała
wnuczętom.

12. Wpisz właściwe litery w puste miejsca w rymowankach.

Co to b___dzie? Bł___d na bł___dzie!

Za pi___ć pi___ta. Kto posprz___ta?

Prosi___ jest troch___nie w sosie.

M___drzec cicho siedział ospały,
przemówił młody przem___drzały.

W sobot___sobie odpoczn___,
na zabaw___pójd___doroczn___.

Stoj___z tr___bk___w r___ku,
poszukuj___dźwi___ku.

2. Czeka cię spotkanie ze znanym podróżnikiem. Ułóż pytania na temat atrakcji przedstawionych na zdjęciach.

Fascynująca zagadka
Stonehenge w południowej Anglii

Tajemnicze Wielkie Zimbabwe
w Afryce, na południe od równika

Zagadkowe tarasy w Peru, niedaleko
Cuzco – dawnej stolicy Inków

***globtroter** – człowiek, który dużo podróżuje i zwiedza; obieżyświat, wędrowiec.

3. Przekształć tekst w instrukcję skierowaną bezpośrednio do globtroterów*. Wybierz trzy najważniejsze, według ciebie, informacje i zapisz je w formie rad. Zdania możesz zakończyć wykrzyknikami.

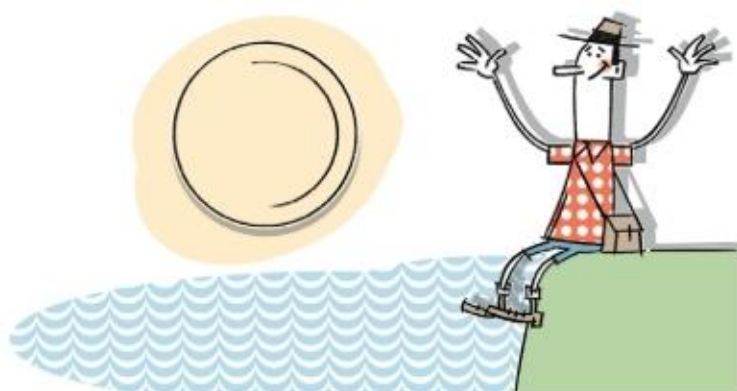
Wzór:

Aby kupić tanie bilety lotnicze, warto szukać informacji na forach internetowych.
Szukaj informacji na forach internetowych!

Najtańsze bilety lotnicze kupimy od września do listopada oraz od stycznia do końca maja. Najtańsze dni wylotu lub przylotu to wtorek, środa, czwartek. Najlepiej zdecydować się na kupno dwa, trzy miesiące przed planowaną wyprawą. Najdroższe są połączenia bezpośrednie, dlatego warto rozłożyć podróż do określonego celu na kilka etapów i najpierw wybrać się na przykład do sąsiedniego kraju.

Bilety kupowane nocą są tańsze niż nabywane w dzień. Nie opłaca się rezerwować biletów podczas weekendu, ponieważ ich ceny są zdecydowanie wyższe – wtedy wiele osób ma czas na planowanie podróży. Podróżowanie z bagażem podręcznym znacznie obniża koszty podróży.

4. Wymyśl i zapisz zdania wykrzyknikowe pasujące do sytuacji przedstawionych na rysunkach.

5. Wstaw przecinki rozdzielające jednakowe części zdania. Określ, jakie to części zdania, a dowiesz się, gdzie przebywali podróżnicy.

- Był na górze Nemrut nad wodospadem wpadającym do jeziora Wan w legendarnej grocie Abrahama. _____
- Podziwiał mozaikową mapę z Madaby skalne miasto Nabatejczyków fortyfikacje krzyżowców. _____
- Urzekła ją niezwykła urokliwa nieposkromiona przyroda afrykańskiego Ngorongoro. _____

Klucz do odpowiedzi

przydawki – **Tanzania**
dopełnienia – **Jordania**
okoliczniki – **Turcja**

- niż ja.
- Boże,
- co ty.
- jak nikt inny.
- niczym wódz.
- Człowieku,
- Kobieto,

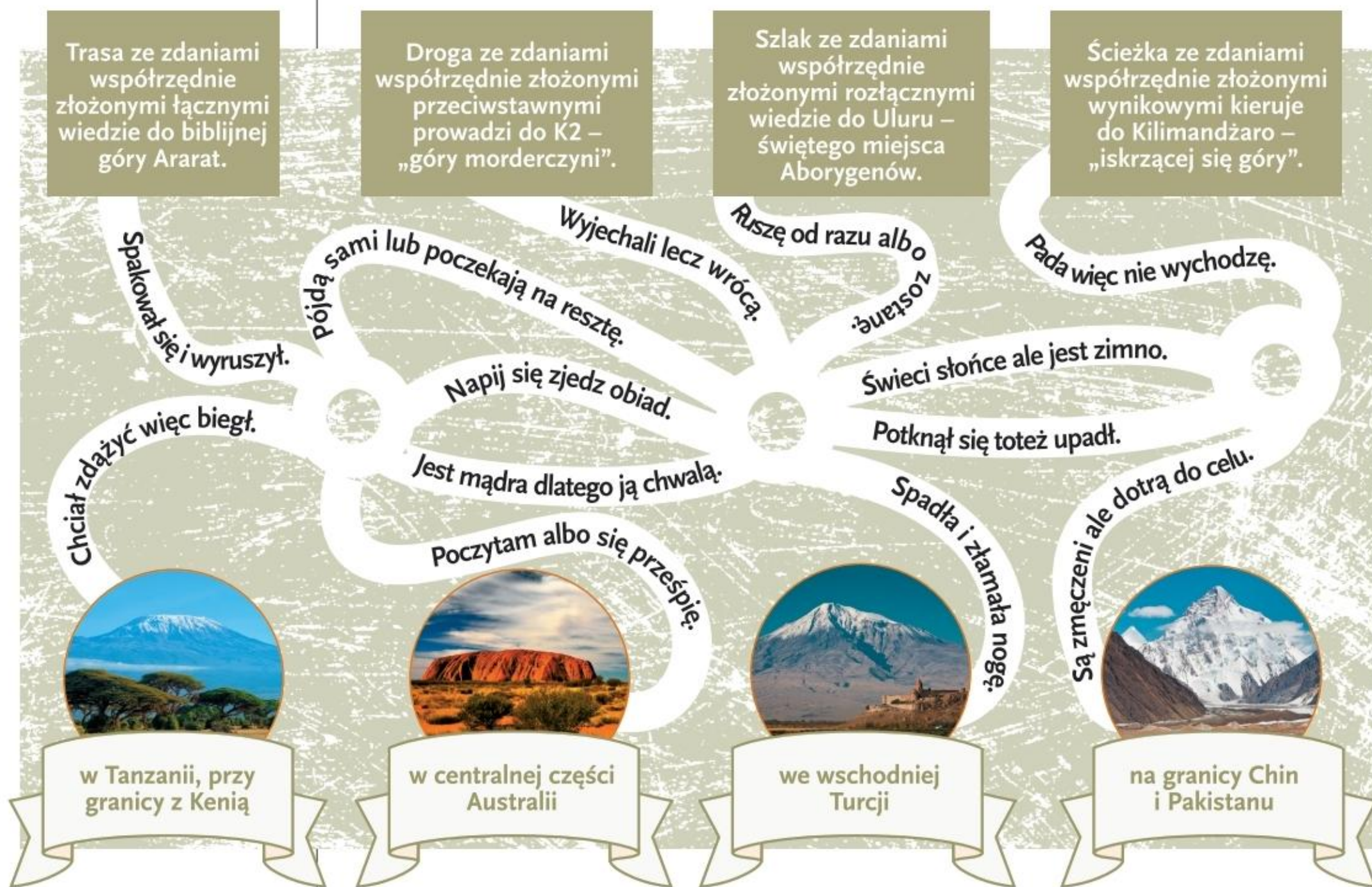
6. Uzupełnij brakujące bloki piramidy wyrazami z ramki na marginesie. Dokończ wniosek dotyczący interpunkcji w wypowiedzeniach pojedynczych.

Przecinkami oddzielamy rzeczowniki w _____.

Przecinka zazwyczaj nie stawiamy przed wyrazami wprowadzającymi

7. Przejdź wyznaczone trasy labiryntu, a dowiesz się, jak się nazywają góry przedstawione na zdjęciach. Wstaw przecinki w zdaniach współrzędnie złożonych przeciwstawnych i wynikowych oraz w zdaniach bezspójnikowych.

8. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Pokoloruj przecinki rozdzielające zdania składowe.

Wiedział, _____ musi wyruszyć.

Nie chciał, _____ ktokolwiek z nim jechał.

Podróżował po świecie, _____ zebrać materiał do swoich reportaży.

Należał do ludzi, _____ dzisiaj rzadko się spotyka.

_____ zwiedził prawie cały świat, nie przechwalał się tym.

Cierpiał, _____ musiał dłużej niż miesiąc przebywać w jednym miejscu.

_____ lubi podróże, nie zagrzeje miejsca w domu.

9. W liście podróżnika zabrakło ośmiu kropek, pięciu przecinków, jednego znaku zapytania i jednego wykrzyknika. Wstaw te znaki przestankowe w odpowiednich miejscach.

Nepal 15 02 2016 r

Droga Aniu

Czy zgadniesz gdzie jestem

Na wyciągnięcie ręki mam pasmo Annapurny które wystrzela
osiem tysięcy metrów w górę Kiedy wschodzące słońce zapala
szczyty wszyscy wstrzymują oddech Widok jakby z głębin nieba
wylatywał ognisty anioł

Aniu niedługo będę w kraju Już dziś zapraszam Cię na spotkanie

Pozdrawiam serdecznie

Jan

10. Wybierz odkrywcę, z którym chciałbyś/chciałabyś przeprowadzić wywiad. Wymyśl rozmowę i ją zapisz. Sprawdź, czy twoja praca jest zgodna z zasadami interpunkcji podanymi w podręczniku.

Kot poprawia błędy? Idź do niego. W te pędy!

Konstanty Ildefons Gałczyński
O Kotku-Knotku

Poeta: Oto macie bajeczkę:
Kotek palił fajeczkę,
puszczał dymek i tak dalej...

Dzieci: Kotek fajki nie pali.

Poeta: Ach, to nie było tutaj!
To był taki kot w butach,
hen, za górą, za rzeką.
Kot chadzał z halabardą¹,
jadał jajka na twardo,
pijał kawę i mleko.

Dzieci: Znowu błąd, z błędu chryja²,
bo kot kawy nie pija.

Poeta: A halabarda?

Dzieci: Detal.
Trochę drzewa i metal.

Poeta: No dobrze, ale przecie
jeszcze tego nie wiecie,
że ten kotek...

Dzieci: Cococo?

Poeta: ...łaził z latarką nocą...

Dzieci: I...?

Poeta: ...w tej latarce kotek
łapką podkręcał knotek³.

Dzieci: I co dalej?

Poeta: Niestety:
Kotek knot tak podkręcił,
że aż mu spuchła ręka.
I zgasła latarenka.

Dzieci: A co się stało dalej?

Poeta: Dalej jak najwspanialej.
Dalej to już nie bajka,
„halabarda” i „fajka”,
tylko powiem, jak było:
Kot mi napisał w liście,
że go znał osobiście
Ezop, Krasicki, Kryłow⁴.
Nazwiska dobre. Więc ja,
przy takich referencjach⁵,
zrobiłem go sekretarką w te pędy.
I dziś mój Kotek-Knotek
ma uczciwą robotę:
poprawia moje ortograficzne błędy.

¹

²

³

⁴ Ezop, Krasicki, Kryłow – sławni bajkopisarze.

⁵ referencje – opinia dla kogoś, kto stara się o pracę.

1. Chochlik drukarski usunął z wiersza niektóre przypisy. Wypisz wyrazy oznaczone cyframi i wyjaśnij ich znaczenie.

¹ _____ – _____

² _____ – _____

³ **knotek, knot** – gruba nić paląca się w świecy lub w lampie naftowej.

2. Przytocz fragment wiersza, który jest charakterystyczny dla początku baśniowych opowieści. Określ, czy litery w zapisanych wyrazach są wymienne, czy niewymienne. Zaproponuj rysunek, który ułatwiłby zapamiętanie tych słów.

• _____

3. Wyjaśnij, dlaczego w wierszu wyraz **knotek** pisany jest raz wielką, a raz – małą literą.

4. Wymyśl inne imię dla kota z wiersza – takie, które mogłoby być trudne pod względem ortograficznym. Wyjaśnij swój wybór.

Wzór: Mruczuś – Kotek-Knotek zaczyna głośno mruczeć, gdy tylko znajdzie błąd związany z literą **u**.

Z zadowolenia mrużę oczy i mruczę:
mru-mru, kiedy widzę wyrazy z **u**.
Nie mrugnę okiem na **ó**, ale jeżeli
ktoś z **u** zrobi błąd, wypędzę go stąd!

5. Kot został sekretarzem poety. Znajdź w wierszu słowo, które uzasadnia pisownię podkreślonych liter. Podaj przykłady podobnych par wyrazów spoza wiersza.

- sekretarz, bo _____
- _____, bo _____
- _____, bo _____

6. Wejdź w rolę kota – redaktora i uzupełnij odpowiednimi częstkami wyrazy hasłowe przy definicjach.

- kot – pieszczotliwie o kocie lub bliskiej osobie.
- koc – dorosły samiec kota.

7. Wejdź w rolę kota – korektora i wstaw właściwe litery w tytuły wierszy Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego.

Zaczarowana doro____ka
 Dlaczego og____rek nie śpiewa?
 Wr____bla ____ielkanoc
 18 ____otędzi
 W leśnicz____wce
 Kto wymyślił ____oinki
 Tor____ńskie pierniki
 Satyra na bo____ą kr____wkę

8. Przejdź śladami kota i zapisz wyrazy z **rz** po spółgłoskach, na które Knotek mógł nadepnąć w wierszu.

9. Znajdź w wierszu rzeczownik bliskoznaczny do wyrazu, którego poeta użył do określenia pecha. Utwórz od niego przymiotnik i przysłówkę. Uzupełnij powstałymi słowami przysłówia i powiedzenia.

rzeczownik

przymiotnik

przysłówkę

- Szczęście człowieka psuje, _____ hartuje.
- _____ człowiek jest rzeczą świętą.
- Najlepszą wagą do mierzenia przyjaźni jest _____.
- _____ chodzą parami.
- Od _____ każdy ucieka.
- Najgorzej być _____ zakochanym.
- _____, kto nigdy nie był szczęśliwy.
- Kto w _____ rozkłada ręce, ten się naraża na niepowodzenie.

10. Wejdź w rolę kota – mistrza ortografii. Uzupełnij regułę i podaj kilka przykładów z wiersza, które ją ilustrują.

Nie z czasownikami piszemy _____, np. _____.

11. Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwe zakończenie spośród podanych.

W wypowiedzeniu „Dalej to już nie bajka” **nie** z rzeczownikiem zostało zapisane rozłącznie, ponieważ

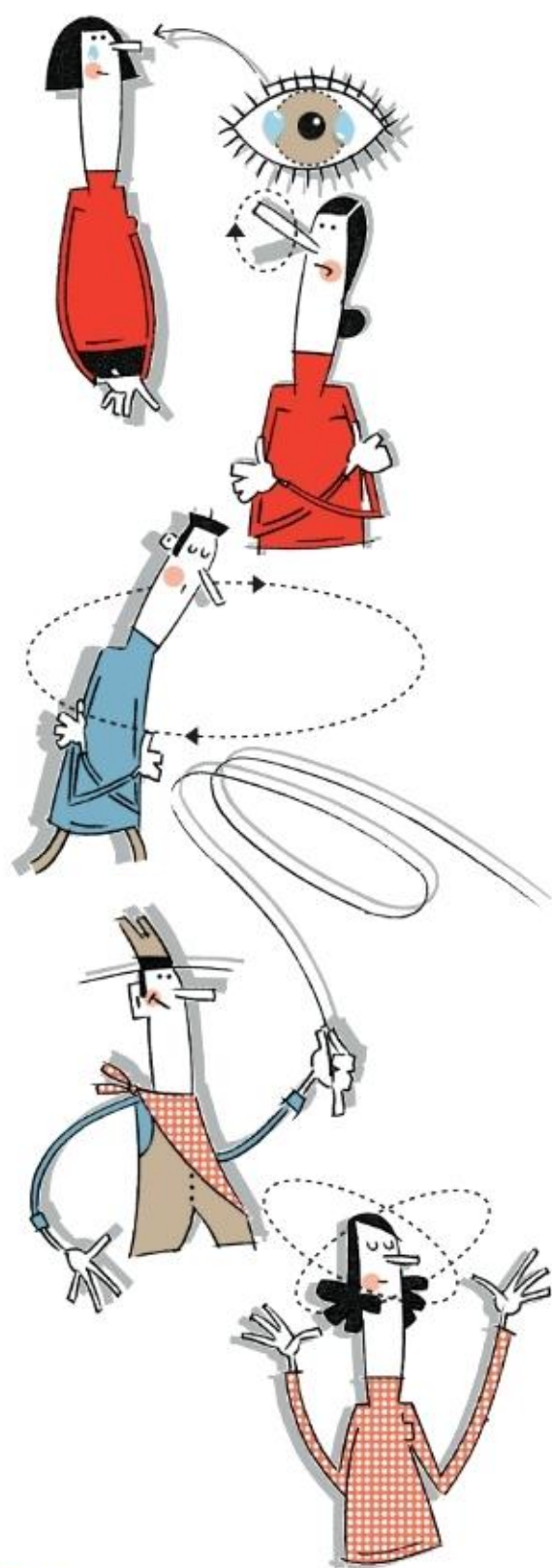
- A. autor nie zdążył jeszcze zatrudnić kota do poprawiania błędów.
- B. z wypowiedzenia zniknął czasownik, do którego **nie** się odnosi.
- C. w bajkach wszystko jest możliwe, a więc można pisać dowolnie.

12. Podkreśl wyrazy lub wyrażenia z ramki synonimiczne do określenia *w te pędy*, zawierające samogłoski nosowe. Samogłoski te pokoloruj na czerwono. Ułóż z jednym pokolorowanym wyrazem zdanie na temat znajomości ortografii.

- pędem • na łeb na szyję • prędko • co tchu • chyżo
- rączo • piorunem • migiem • szybko • żwawo
- w okamgnieniu • błyskawicznie • galopem • pospiesznie

- _____
- _____
- _____

13. Napisz obok rysunków pasujące do nich frazeologizmy z czasownikiem **kręcić**. Ułóż z tymi zwrotami zdania dotyczące kocich bohaterów z różnych utworów.

• _____ –
ktoś jest czymś mocno wzruszony

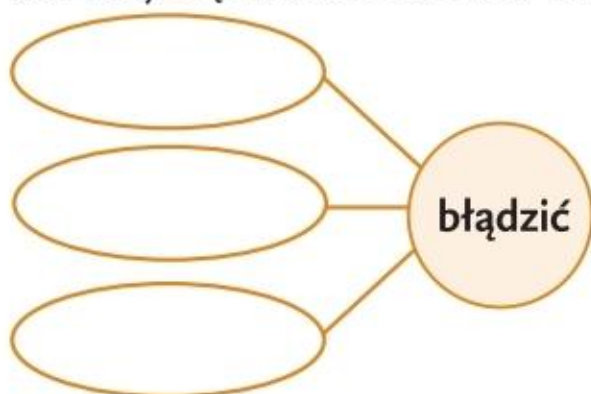
• _____ –
okazywać niezadowolenie

• _____ –
bezsukutecznie poszukiwać rozwiązania problemu, wracać
ciągle do punktu wyjścia

• _____ –
działać przeciwko komuś, na czyjąś niekorzyść

• _____ –
ktoś jest czymś oszołomiony

14. Dopisz do czasownika **błądzić** części, które utworzą kolejne wyrazy. Z jednym z nich ułóż zdanie dotyczące kota z wiersza K.I. Gałczyńskiego.

15. Określ przypadek rymujących się wyrazów w pierwszych dwóch wersach utworu. Oddziel w nich temat od końcówki.

• _____ – _____ temat – _____, końcówka – _____
• _____ – _____ temat – _____, końcówka – _____

16. Poszukaj w wierszu wyrażeń przyimkowych z **q** lub **ę** i wpisz je do tabeli. Wymyśl i dopisz przyimotniki, które mogłyby się znaleźć w tych wyrażeniach.

Wyrażenia przyimkowe składające się z przyimka i rzeczownika	
w dopełniaczu	w narzędniku

17. Wejdź w rolę kota zdającego egzamin z ortografii. Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B oraz jej uzasadnienie – 1. lub 2.

Czasownik *spuchnąć* zawiera

A. <i>ch</i> wymienne,	ponieważ	1. w wyrazie pokrewnym <i>ch</i> wymienia się na <i>sz</i> , np. <i>puszysty</i> .
B. <i>ch</i> niewymienne,		2. wyraz <i>puszek</i> nie należy do rodziny wyrazów tego czasownika.

18. Oceń prawdziwość podanych zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F, jeśli jest fałszywe.

W wierszu jest dziesięć wyrazów, w których miękkość spółgłoski została oznaczona literą <i>i</i> .	P	F
W wierszu nie ma wyrazów z głoskami miękkimi oznaczonymi znakiem diakrytycznym.	P	F

19. Dokończ zdanie. Wybierz informację oznaczoną literą A, B albo C.

Wyrazy **Ezop**, **Krasicki**, **Kryłow** zostały napisane wielkimi literami, ponieważ

- A. są to pseudonimy artystyczne twórców.
- B. autor chciał uczcić wybitnych twórców.
- C. są to nazwiska.

20. Wejdź w rolę kota – sekretarza i uzupełnij zdanie literami oznaczającymi spółgłoski dźwięczne lub bezdźwięczne.

Po ___ powie ___ wyda ___ cy, że może ju ___
sp ___ edawać ksią ___ kę z nowymi ut ___ orami poety.

21. Wymyśl i napisz zwrotkę wiersza, w której znajdą się wyrazy trudne pod względem ortograficznym.

Wyprawa po skarb

Przed tobą zadanie odnalezienia przedmiotów dających władzę nad światem. Wyruszasz na poszukiwania. Musisz pokonać wiele przeszkód, aby zdążyć przed grupą rywali, którzy również pragną zdobyć starożytny artefakt*. Aby osiągnąć cel, wykonuj kolejne zadania. Poprawne odpowiedzi umożliwią ci przejście na następne pola i zbliżenie się do miejsca ukrycia skarbu. Błędna odpowiedź spowoduje, że stracisz kolejkę.

***artefakt** – przedmiot, który nie występuje w przyrodzie, a jest efektem pracy człowieka.

I. PRZYGODA SIĘ ZACZYNA, CZEKA NA CIEBIE DRUŻYNA

1. Przed tobą zaszyfrowana wiadomość. Wykreśl z tekstu wyrazy z wymiennymi **rz** i **ż**, a dowiesz się, co wyznaczył ci los.

1

Starożytni przerażeni uczeni poszerzyli przewidzieli, że niezmierzone za kilka gorzkich tysięcy starzec lat pojawi się podróżny na Ziemi istota mężna zdolna rozważna poprowadzić porażkę Ziemi do stworzonych zwycięstwa drużyny nad kosmitami spoza wzorzec Drogi Mlecznej. W atmosferze każdym parzystym wieku specjali wystannicy zamierzają Wielkiego Maga szczerze typują mierzą jedną osobę orzeł, która potrafi obdarzyć odzyskać zamrożone insygnia władzy zastrzeżone dające szansę zawrzeć na sprawiedliwe powtarzane i bezpieczne dłużej rządzenie światem zmiażdżonym. Tym razem zanurzony wybrańcem wyżej jesteś ty otwórz.

2. W pojedynkę nie podołasz zadaniu. Potrzebujesz dwóch pomocników. Prawdziwi towarzysze to ci, w których wypowiedziach odnajdziesz najwięcej wyrazów z **ż** lub **rz** niewymiennym.

2

Być może nie uwierzysz, ale potrafię strzelić do celu z odległości kilometra. Nie zdarzyło mi się spudłować. Jestem uważny i mocno angażuję się w każdą sprawę.

Strzelec

Nie będę się zbyt przechwalać. Jestem odważny, ale nie narażam się bez potrzeby. Nie zamierzam się powtarzać... Rozważ moją propozycję pozytywnie, bo nie chciałbym uciekać się do szantażu.

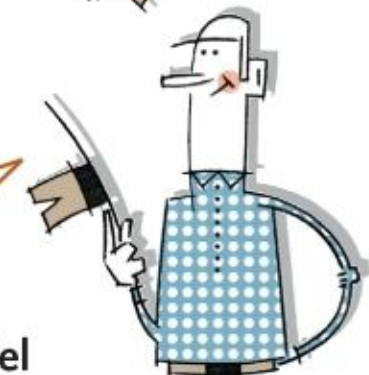
Szantażysta

Dosiadam wierzchowca w biegu. Wyglądam jak karzeł, ale mam umysł mocarza. Udowodnię to, kiedy nadarzy się okazja. Przemieszczam się niezauważony.

Dżokej

Życzliwie traktuję innych. Jestem dobrym towarzyszem podróży... Dostrzegam najdrobniejsze szczegóły. Będziesz mieć ze mnie pożytek.

Przyjaciel

II. GDZIE SIĘ UKRYĆ? GDZIE SZUKAĆ KRYJÓWKI? TRZEBA DOSTRZEC RÓŻNE WSKAZÓWKI

5

5. Zauważyliście, że grupa złoczyńców jest tuż za wami. Postanowiliście się rozdzielić. Sprawdź, w którą stronę wyruszy każdy z poszukiwaczy. Uzupełnij brakujące litery w wyrażeniach zapisanych na trasach labiryntu i zobacz, do jakich miejsc dotrzecie.

Pierwszy pomocnik – frazeologizmy z ó wymiennym

to m...wi samo
na siebie
nie cz...ję n...g
blady jak pt...tno
aż do b...l...gł...d skręca m...kiszki
węd...wka l...d...w
nie od raz...Krak...w zb...dowano

Drugi pomocnik – frazeologizmy z ó niewymiennym

do g...ry nogami
n...ż się w kieszeni otwiera
będę mieć życie...słane r...żami
gapi się jak w...t na malowane wrota
do st...pior...n...w
nie chciałbym być w jego sk...rze

Tvoja trasa – frazeologizmy z ó w różnych zakończeniach

badaj zdr...w
diabeł tkwi w szczeg...łach
cud...w nie ma

przybudówka przy kościele

kościół

chór kościelny

6. Umówiliście się na spotkanie w hotelu. Zobaczycie się, jeśli każdy z poszukiwaczy poda pięcioelementowy rymowany odzew na hasło recepcjonisty. Dopisz odpowiedzi. Wyrazy muszą zawierać literę **u** w tym samym miejscu co w hasle.

HASŁO:

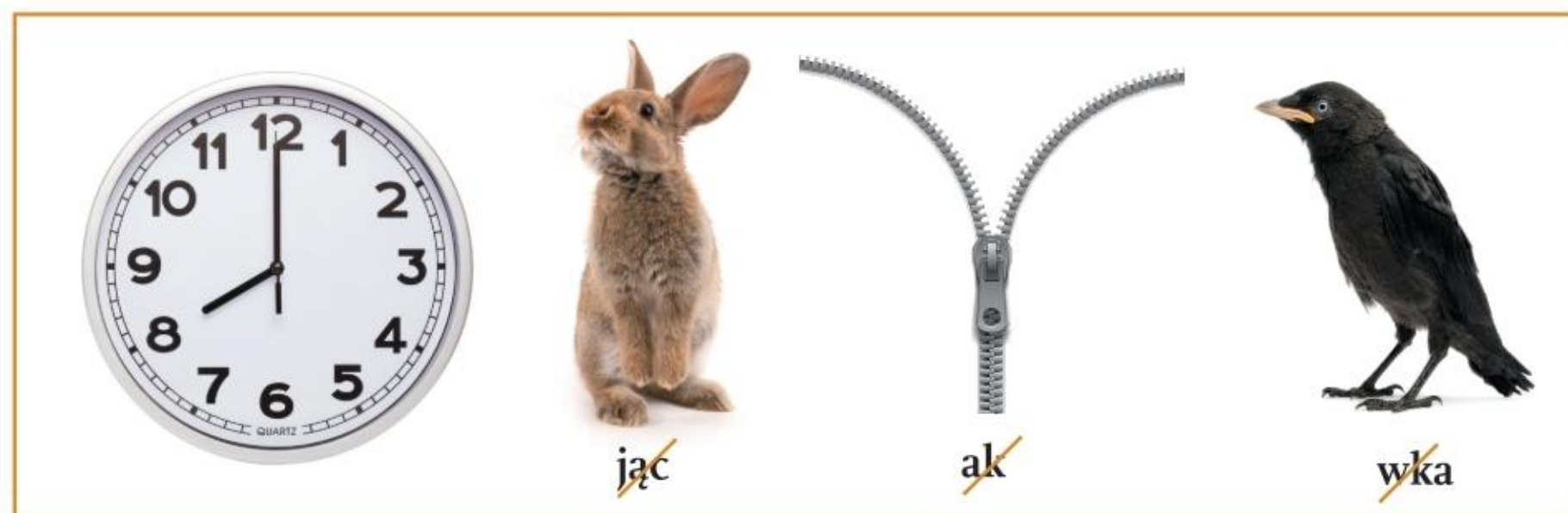
uzbiera plądruje rabunek buch bez huku

ODZEW:

7. Otrzymaliście klucz magnetyczny do pokoju, ale miejsce, do którego trzeba go przyłożyć, musisz odszukać w rebusie.

7

III. CHYŁKIEM PRZEMYKASZ, HAŁASU UNIKASZ

8. Przeglądasz kolejną instrukcję. Nieznany sprzymierzeniec podpowiada, które miejsca musicie omijać, a do których koniecznie powinniście zajrzeć. Sprawdź, które miejsca są niebezpieczne, i przekreśl je na mapie.

Klucz do odpowiedzi

W miejscach, które mają w nazwie **h** lub **ch** niewymienne, czyhają na was podchwytliwe pułapki.

9. Strzelec dostał informacje, kogo trzeba unikać podczas akcji. Powinien wskazać te osoby. Aby skorzystać z klucza do odpowiedzi, uzupełnijcie wyrazy brakującymi literami.

ar ___ eolog	ar ___ itekt	___ utnik
bla ___ arz	___ afciarka	___ andlowiec
o ___ roniarz	psy ___ olog	ku ___ arz
bio ___ emik	___ igienistka	___ ydraulik

8

Klucz do odpowiedzi

Uciekajcie przed osobą, w której nazwie znajduje się **ch** wymienne. Pozostali będą wam życzliwi.

10. Przyjaciół znalazł listę produktów, które mogą być zatrute. Rozwiążcie krzyżówkę i odczytajcie hasło – jest w nim podana nazwa produktu, który musicie wykreślić z menu, bo może wam zaszkodzić.

A.				4				3
B.			2					
C.		5						
D.			7					
E.		6		1				

1	2	3	4	5	6	7

10

9

IV. NIE WIERZ KOSMITOM, UFAJ WRÓŻBITOM

11. Przeczytaj rady osób zajmujących się przepowiadaniem przyszłości. Wytypuj postać, której wskazówki przydadzą się poszukiwaczom. W jej wypowiedzi znajdziesz częśćkę **nie** z czterema różnymi częściami mowy. Zapisz te wyrazy w kolejności podanej poniżej.

Uważaj, abyś

przysłówek

czasownik

przymiotnik

rzeczownik

insygniów.

Niebacznie wstąpiłeś do zakazanej strefy. Nikt jeszcze nie uruchomił tak potężnych sił. Poznasz ogrom nieczułości Wielkiego Maga. Doświadczysz nieludzkiej udręki. Możesz jednak odwrócić bieg zdarzeń. Zawsze trzymaj berto w lewej ręce, jabłko królewskie schowaj w jaskini, a koronę oddaj magom.

Nie spodziewałeś się tylu trudności. Przed tobą już niewiele wyzwań. Musisz udać się w tereny niedostępne dla zwykłego śmiertelnika. Może brzmi to nedorzecznie, ale insygnia władzy ukryte są zawsze za tobą. Nie odwracaj jednak głowy. Zmień tylko kierunek marszu.

Nie przypuszczałeś, że los ci splota takiego figla. Byłeś niedoceniany, teraz wszyscy pokładają w tobie wielkie nadzieje. Nie możesz zawieść. Nieprzyjaciele czyhają na twoje potknięcie. Pamiętaj o instrukcji, którą dostałeś. Przeczytaj ją raz jeszcze. Znajdziesz tam niezbędne wskazówki.

11

12. Przekaż inne wskazówki swoim towarzyszom wyprawy. Uzupełnij tekst częśćką **nie** pisaną razem lub oddzielnie z podanymi wyrazami.

_____ brakuje nam zapału, ale musimy opanować swoją
_____ cierpliwość. _____ codziennie nadarza się
okazja przejęcia władzy nad światem. _____ można jednak
w _____ mądry sposób doprowadzić grupy przestępców
do skarbu. Jeszcze _____ dawno byli pewni, że powinie nam się
noga. A my jesteśmy już _____ mniej niż kilka godzin marszu
do miejsca, gdzie znajdziemy następne instrukcje.
_____ wszędzie możemy się zatrzymać. _____ ufajmy
_____ znajomym. Zwracajmy uwagę na _____ typowe
sytuacje. Wyrocznia przestrzega nas przed taką pełną
_____ zwykłych kwiatów, które rosną _____ dalej niż
kilometr stąd. Unikajmy _____ bezpieczeństwa. Nasze
_____ powodzenie to katastrofa dla ludzi.
_____ trudno sobie wyobrazić, co by się działo, gdyby berto
wpadło w ręce przestępców. _____ lepiej będzie, jeżeli zdobędą
koronę.

12

V. Z MAPY ODCZYTASZ, GDZIE TWÓJ KORYTARZ

13. Uczestnicy wyprawy muszą się rozdzielić. Sprawdź w dostępnych źródłach, dokąd uda się każdy z was. Zapisz odpowiednie nazwy własne.

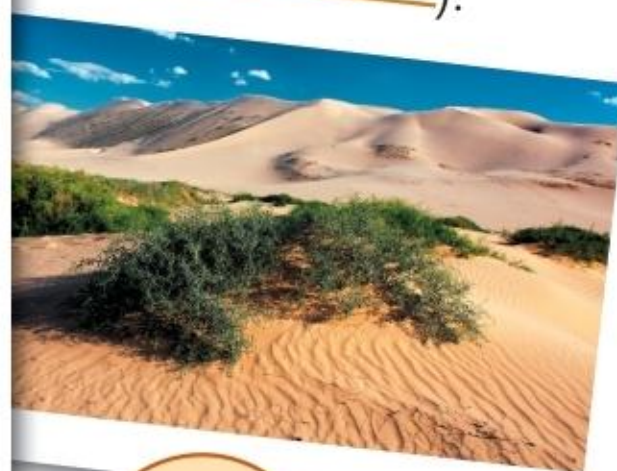
- Udasz się na kontynent odkryty przez Kolumba (_____), do kraju, w którym znajdują się piramidy Azteków. Droga prowadzącą na południowy wschód od stolicy dotrzesz do Świątyni Pierzastego Węża w _____.

- Strzelec dotrze do najmniejszego kontynentu świata (_____) i wejdzie na jego najwyższy szczyt, czyli _____, a następnie poleci do stanu Wiktorja, gdzie leży dawna stolica kraju (_____).

- Przyjaciół trafi z kolei na największy kontynent (_____) do _____ i w stolicy tego kraju (_____) pomyszkują po Zakazanym Mieście, a następnie pojedzie na drugą pod względem wielkości pustynię świata (_____).

13

14. Każdy z poszukiwaczy otrzymał voucher* turystyczny z adresem hotelu, w którym ma się stawić. Czek jest ważny dopiero po poprawnym wypełnieniu. Uzupełnij swój dokument. Ze względów bezpieczeństwa wpisz fikcyjne dane.

*voucher [czyt. wałczەر] – czek podróży umożliwiający realizację świadczeń zamówionych przez biuro podróży.

14

Nazwisko:

Narodowość:

Imię:

Data i miejsce urodzenia:

Dokument tożsamości:

Adres zamieszkania w Polsce:

Nazwa i adres hotelu, w którym pasażer będzie przebywał:

Nazwa firmy płaćcej i sposób płatności:

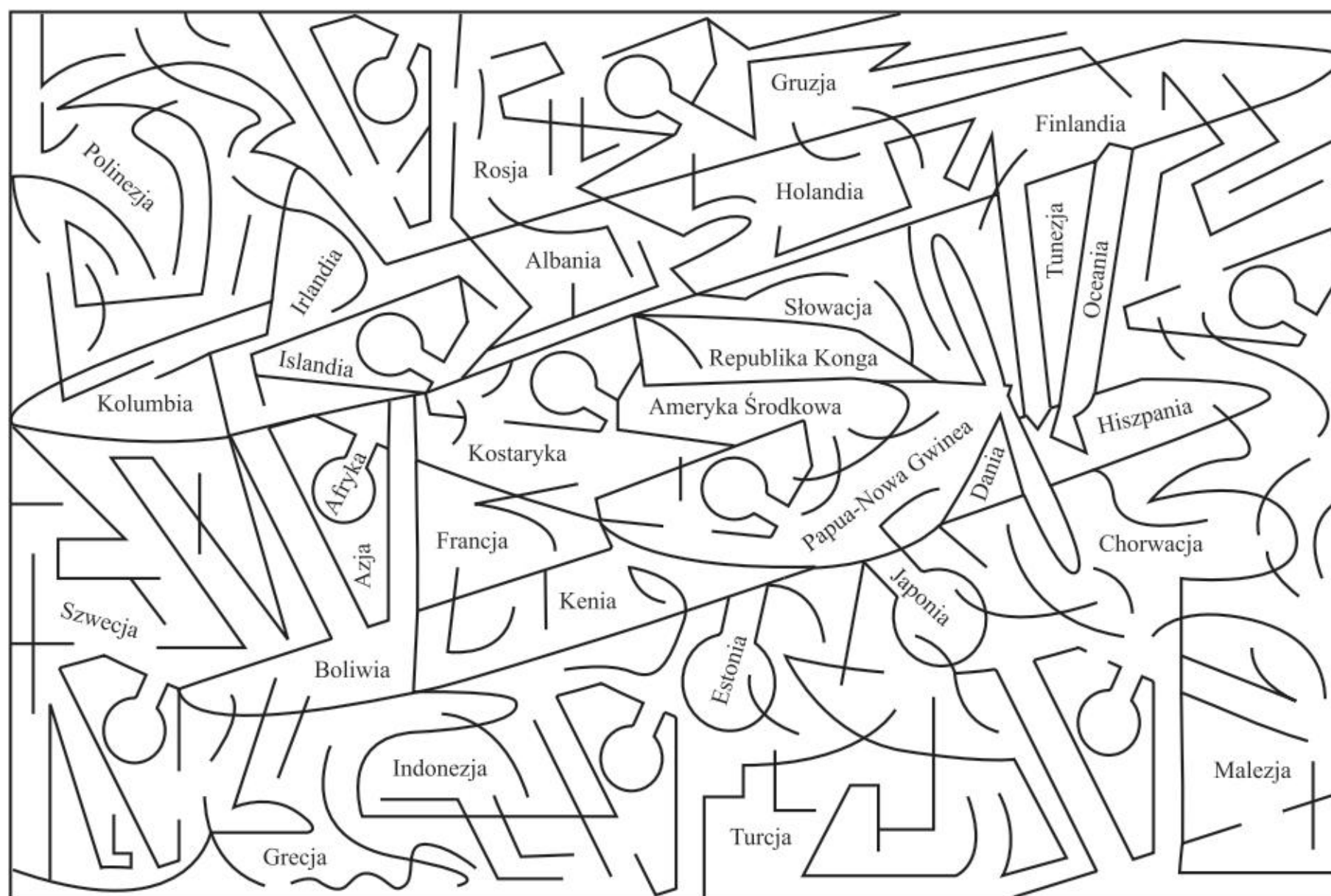
Miejsca, które pasażer zamierza odwiedzić:

Podpis:

Data:

VI. NIC NIE PRZYCHODZI ŁATWO, ĆWICZ ORTOGRAFIĘ, DZIATWO!

15. Twoi towarzysze wyprawy muszą do ciebie dotrzeć. Sprawdź, jaki środek transportu wybrali. Pokoloruj pola z rzeczownikami, które w dopełniaczu liczby pojedynczej mają różne zakończenia: **-i** – na brązowo, **-ii** – na żółto, **-ji** – na niebiesko.

16. Twoi pomocnicy są już blisko. Gdzie ich spotkasz? Wykreśl słowa zawierające spółgłoski bezdźwięczne zapisywane literą oznaczającą spółgłoskę dźwięczną. Pierwsze litery nieskreślonych wyrazów wskażą to miejsce.

INSTRUKCJA

TY – wyrazy ze spółgłoską *ś* zapisaną za pomocą:
 a) litery *i* w podwójnej funkcji, b) znaku diakrytycznego przed inną spółgłoską,
 c) litery *i* oznaczającej tylko zmiękczenie poprzedzającej spółgłoski,
 d) znaku diakrytycznego na końcu wyrazu,
 e) znaku diakrytycznego na końcu wyrazu.

17. Trzeba znaleźć przejście do tajemnej komnaty. Każdy z uczestników wyprawy musi odszukać odpowiednie słowa podane w instrukcji. Zaznacz trasy poszukiwaczy.

17

silny

dźwięk

dziewiąty

woń

chroń

goleń

myślą

zasiadł

szansa

cenny

grzebień

dźwig

cień

ktoś

zaprosz

oceń

ciszej

ciemno

zaćmienie

ciężko

ilekroć

chodź

dźwig

zieleń

koń

czczony

ziemia

zmiana

pień

niedźwiedź

zimno

podział

zima

groźba

zawieź

dzień

woziła

18

INSTRUKCJA

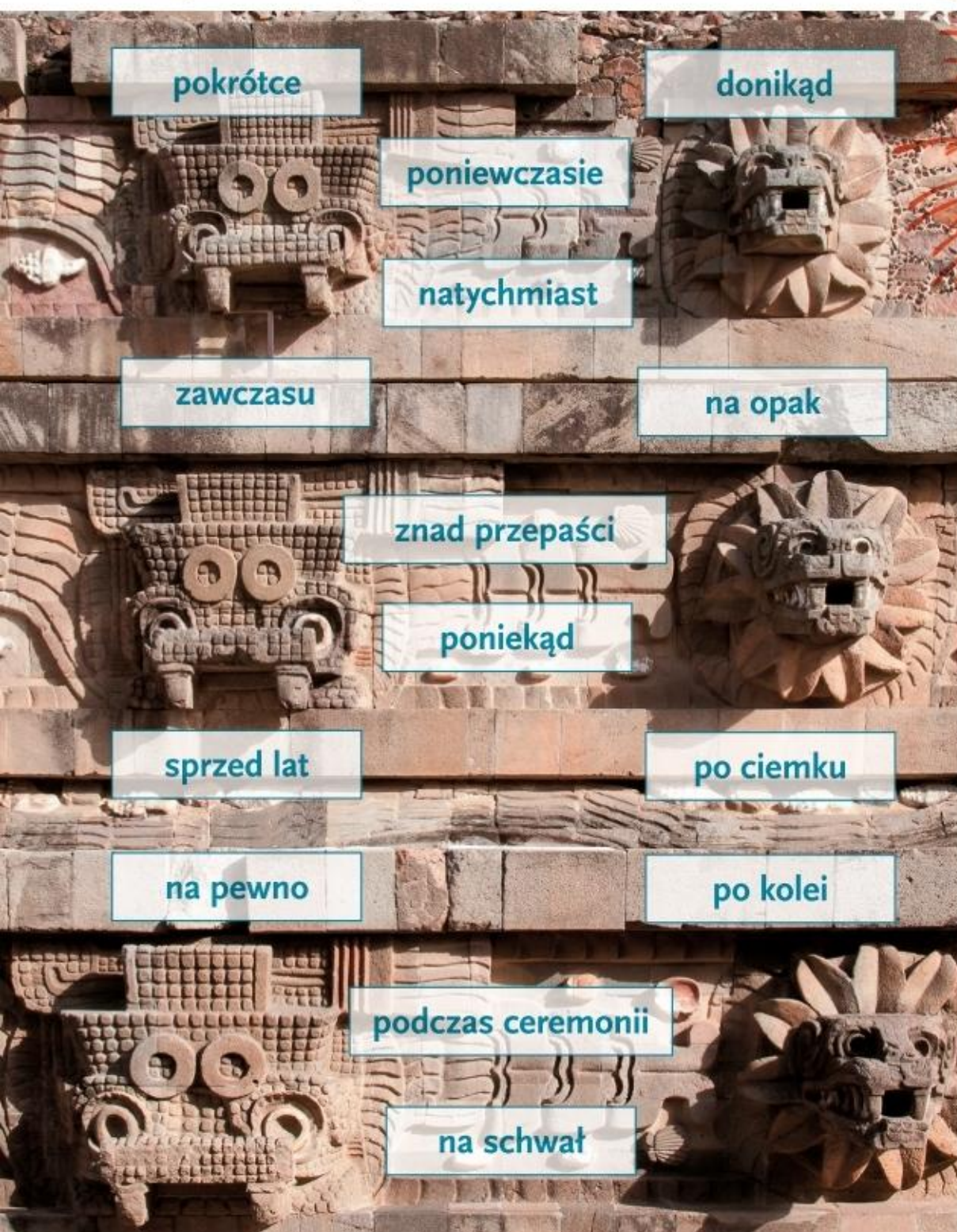
Strzelec – wyrazy ze spółgłoską *ć* zapisaną za pomocą:
 a) litery *i* oznaczającej tylko zmiękczenie poprzedzającej spółgłoski, b) znaku diakrytycznego na końcu wyrazu,
 c) litery *i* w podwójnej funkcji, d) litery *i* oznaczającej tylko zmiękczenie poprzedzającej spółgłoski,
 e) znaku diakrytycznego przed inną spółgłoską.

INSTRUKCJA

Przyjaciół – wyrazy ze spółgłoską *ż* zapisaną za pomocą:
 a) znaku diakrytycznego przed inną spółgłoską, b) znaku diakrytycznego na końcu wyrazu,
 c) litery *i* w podwójnej funkcji, d) litery *i* oznaczającej tylko zmiękczenie poprzedzającej spółgłoski,
 e) litery *i* oznaczającej tylko zmiękczenie poprzedzającej spółgłoski.

VII. W ZNALEZIENIU SKARBU PRZYIMKI POMOGĄ, NIECH ICH WIDOK NIE PRZEJMUJE CIĘ TRWOGA

18. Przed tobą ostatni etap. Musisz odszukać insygnia władzy. Znajdują się one w rzeźbach z przyimkami złożonymi. Szczegółowe wskazówki są w instrukcji.

Instrukcja:

Szukaj tylko związków wyrazowych z przyimkiem złożonym pisany łącznie: korona – zapis przyimka złożonego niezgodny z zapisem oryginalnych przyimków prostych; berło – zapis przyimka złożonego zgodny z zapisem przyimków prostych; jabłko – przyimek złożony składający się z przyimka i rzeczownika.

19

VIII. SZCZĘŚLIWE ZAKOŃCZENIE – ŚWIATA UPIĘKSZENIE

19. Poszukiwacze pomyślnie zakończyli misję. Z tej okazji wystrzelili sztuczne ognie. Zapisz obok rozbłyskujących fajerwerków jak najwięcej wyrazów mających wspólne elementy formy i bliskie znaczenie.

Osiągnąć

pamiętne

zwycięstwo!

20. Napisz na cześć bohaterów pochwalny wierszyk. Uzupełnij tekst podanymi wyrazami w odpowiedniej formie.

łyknąć • mądrze • zrzędnąć • sądzić • zginać

Cel swój osiągnęliście,
stawy _____
Wrogom _____ miny
i nie bez przyczyny.
Władzę przejęliście
i nie _____
_____ rządźcie
i sprawiedliwie _____

20

Źródła ilustracji i fotografii

Ilustracje:

Daria Brzezińska: s. 13, 14, 19, 24, 32, 41, 68, 83, 139 (kolorowanki), s. 76 (plan Warszawy), s. 112 (iluzje), s. 121 (ślady w Nazca), s. 136 (stara mapa)

Daniel de Latour: okładka (kotek)

Ewa Olejnik: s. 9 (Jadwiga i dworzanie; Jagiełło i dwórki), s. 22 (napad, dziura w chodniku, granica), s. 23 (dziewczynka, wóz, dziewczynka z zegarem), s. 26 (dwaj chłopcy), s. 38 (Madej), s. 47 (chodząca encyklopedia, biały kruk, mól książkowy), s. 48 (ilustracja do wiersza), s. 49 (dziewczynka z literą i), s. 50. (sala sądowa), s. 52 (uczeń z podaniem, ojciec i nauczyciel), s. 56 (rysunki do słów: *orzeł, wydłużyć, mierzyć, powyższy, zanurzony, zagrożenie*), s. 57 (Krzysztof, Bożena, Jakub), s. 63 (bibliotekarz, kwiatki), s. 64 (murowanie pieca, golenie brody, przygotowywanie do egzaminu, odbieranie porodu; farmaceuta, konserwator zabytków, prokurator, główny księgowy), s. 66 (śpiąca pszczoła), s. 69 (Helios, Hypnos, Hypermestra), s. 77 (dziewczynka z książką), s. 86–87 (bogowie greccy), s. 94 (klientka, kasjerka), s. 96 (rodzina Kupczyńskich), s. 98 (reklamacja towaru), s. 102 (siedzący chłopak), s. 103 (naprawa samochodu, rozmowa na temat obrazu, nauczycielka z uczniem, matka z synem), s. 105 (chłopiec z cieniem), s. 123 (w dżungli, przed piramidą, koło wulkanu, z małpką, przy zabytkowej kolumnie, nad morzem), s. 125 (mężczyzna w kapeluszu), s. 126 (dwoje dzieci i poeta rysujący kota), s. 127 (leżący kot), s. 128 (kot piszący piórem), s. 130 (kobieta z okiem, kobieta z nosem, mężczyzna w berecie, kowboj, kobieta z podniesionymi rękami), s. 132 (strzelec, szantażysta, dżokej, przyjaciel), s. 134 (mężczyzna w czerwonej koszuli, mężczyzna w niebieskiej koszuli, dwoje dzieci), s. 135 (repcjonista), s. 137 (trzej czarodzieje), s. 138 (chłopiec), s. 139 (dziewczynka i chłopiec), s. 140 (dziewczynka i chłopiec, mężczyzna w czerwonej koszuli, mężczyzna w niebieskiej koszuli), wklejka 8. (czarny koń, szara mysz, lew salonowy, niebieski ptak, piesek salonowy)

Agata Raczyńska: s. 6 (Wiesiek, Jaśko, Dzidziunia), s. 8 (dziewczynka), s. 17 (krasnale), s. 59 (chłopiec z zeszytem), s. 65 (piszący chłopiec), s. 93 (w sklepie), s. 100 (chłopiec, dziewczynki oglądające książkę), s. 106 (w kawiarni), s. 108 (skazańcy i rycerze), s. 115 (trębacz i bębniarz)

Zdjęcia:

Tekst główny:

s. 5 (otwarta książka) Kazyavka/Shutterstock.com, (Charlie Chaplin) MJS/BE&W; s. 6 (książka) kanate/Shutterstock.com, (okładka CD) R-studio/Shutterstock.com, (okładka DVD) Nomad_Soul/Shutterstock.com, (płyta) Photo Melon/Shutterstock.com; s. 7 (wulkan) Byelikova Oksana/Shutterstock.com; s. 9 (stary papier) R-studio/Shutterstock.com; s. 10 (dziewczynka z psem) gorillaimages/Shutterstock.com, (chłopiec) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com, (mężczyzna) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com; s. 11 (dzieci z tabletem) Pressmaster/Shutterstock.com, (dziewczynka z rodzicami) India Picture/Shutterstock.com, (dzieci na korytarzu) Syda Productions/Shutterstock.com, (dziewczynka w autobusie) Monkey Business Images/Shutterstock.com; s. 12 (małpka) Hannah Gleghorn/Shutterstock.com, (maski teatralne) ElenaShow/Shutterstock.com, (chłopiec) Catalin Petolea/Shutterstock.com; s. 13 (E. Munch, *Krzyk*) reprodukcja; s. 14 (Johann Wolfgang Goethe) reprodukcja, (Winston Churchill) Library of Congress, (Ludwik van Beethoven) reprodukcja; s. 15 (chłopiec z modelem Ziemi) Valua Vitaly/Shutterstock.com; s. 16 (dziewczynka) Syda Productions/Shutterstock.com; s. 18 (ziemniaki) Deep OV/Shutterstock.com, (kapusta) monticello/Shutterstock.com, (rzepa) Binh Thanh Bu/Shutterstock.com, (cebula) Palokha Tetiana/Shutterstock.com; s. 20 (Marco Polo) reprodukcja, (Vasco da Gama) reprodukcja, (smok) seaskylab/Shutterstock.com, (słoń) Stock-Smart-Start/Shutterstock.com; s. 21 (karteczki) ESB Professional/Shutterstock.com, (chłopiec) Gelpi JM/Shutterstock.com, (W. Podkowiński, *Dziewczynka w kapeluszu z kwiatami*, 1894) Wilczyński Krzysztof/Ligier Studio/Muzeum Narodowe w Warszawie; s. 23 (stary papier) R-studio/Shutterstock.com; s. 24 (W. Kossak) Muzeum Wojska Polskiego/East News; s. 26, wklejka 5 (puzzle – kwadryga) R. Babakin/Shutterstock.com; s. 27 (Jowisz) The Bridgeman Art Library/PhotoPower, (pieczęć) ULKASTUDIO/Shutterstock.com, (Dydona i Eneasze) reprodukcja, (stare kartki) R-studio/Shutterstock.com; s. 28 (kadr z filmu *Troja*: Menelaos i Hektor) Alex Bailey/Kobal/The Picture Desk/AFP Photo/East News, (kadr z filmu *Troja*: Grecy) WARNER

BROS/Album Online/East News, (kadr z filmu *Troja*: Hektor) Alex Bailey/Kobal/The Picture Desk/AFP Photo/East News; s. 29 (klatka filmowa) kak2s/Shutterstock.com, (kadr z filmu *Percy Jackson i bogowie olimpijscy: złodziej pioruna*) Kobal/REX/Shutterstock/East News, (kadr z filmu *Xena: wojownicza księżniczka*) Moviestore/REX/Shutterstock/East News, (kadr z filmu *Immortals. Bogowie i herosi*) Moviestore/REX/Shutterstock/East News; s. 30 (centaur) reprodukcja, (*Temida*) Oleg Golovnev/Shutterstock.com; s. 31 (*Kolos Rodyjski*) reprodukcja, (*Wenus z Milo*) Lefteris Papoulakis/Shutterstock.com, (*Umierający Gal*) Natalia Bratslavsky/Dreamstime.com, (*Nike z Samotraki*) kanvag/Shutterstock.com, (*Grupa Laokoona*) Repina Valeriya/Shutterstock.com; s. 33–36 (głowa bożka azteckiego) Adam Hicks/Shutterstock.com; s. 33 (bożki azteckie) Julio Aldana/Shutterstock.com; s. 37 (kościół Mariacki) Oscity/Shutterstock.com; s. 38 (karteczki) Picsfive/Shutterstock.com; s. 39 (dudek) photomaster/Shutterstock.com, (pliszka) photomaster/Shutterstock.com, (kruk) PHOTOCREO Michal Bednarek/Shutterstock.com, (trawa) Anan Kaewkhammul/Shutterstock.com, (sasanka) Henrik Larsson/Shutterstock.com, (gerbera) Lotus Images/Shutterstock.com, (lewkonie) Maja Cvetojevic/Shutterstock.com, s. 40 (gałązka oliwna) Plateresca/Shutterstock.com, (taśma filmowa) Nasared/Shutterstock.com, (kadr z filmu pszczołka Maja) IFA Film/United Archives/East News, (kadr z filmu *Król Lew*) Mary Evans Picture Library/East News, (kadr z filmu *Przygody kota Filemona*) Filmoteka Narodowa; s. 42 (wilkołak) Vuk Kostic/Shutterstock.com; s. 43 (dziewczynka) lanych/Shutterstock.com, (książki) kanate/Shutterstock.com; s. 44, wklejka 10. (flaga Węgier) reprodukcja, (flaga Japonii) reprodukcja, (flaga Turcji) reprodukcja, (flaga Rosji) reprodukcja, (flaga Hiszpanii) reprodukcja; s. 45 (chłopiec w okularach) VGstockstudio/Shutterstock.com, (laur) ANCH/Shutterstock.com, (kłębek) DenisNata/Shutterstock.com, (dziewczynka) RamonaS/Shutterstock.com, (chłopak) Alberto Zornetta/Shutterstock.com, (wiadro z wodą) Helle/Shutterstock.com; s. 46 (aktor) Elnur/Shutterstock.com, (nauczycielka) Anna Omelchenko/Shutterstock.com, (kucharz) doodko/Shutterstock.com; s. 51 (dom bliźniak) Ewelina Wachala/Shutterstock.com, (dom na działce) almgren/Shutterstock.com, (chata) Igor Grochev/Shutterstock.com; s. 53, wklejka 12. (figury szachowe) Dashikka/Shutterstock.com; s. 54 (hacel – śruba do podków), (chłopak w niebieskiej koszulce) Kiselev Andrey Valerevich/Shutterstock.com, (chłopak w białej koszuli) SMIRNOVA IRINA/Shutterstock.com, (chłopak w białej koszuli i swetrze) Blaj Gabriel/Shutterstock.com, (chłopak w białym T-shircie) Max Topchii/Shutterstock.com; s. 55 (piłkarzyki) Jiri Vaclevek/Shutterstock.com, (sudoku) Jillwt/Shutterstock.com, (cymbergaj) Daniel Abela/Shutterstock.com, (bierki) Tikta Alik/Shutterstock.com, (warcaby) Garsya/Shutterstock.com; s. 58 (ręka) Iaremenko Sergii/Shutterstock.com, (domino) www.BillionPhotos.com/Shutterstock.com; s. 59 (scrabble) Laboo Studio/Shutterstock.com; s. 61 (samochód – rysunek) Studio_G/Shutterstock.com, (dom – rysunek) grmarc/Shutterstock.com; s. 62 (rozłożone książki) Kazyavka/Shutterstock.com; s. 63 (pieczętka) Olegro/Shutterstock.com; s. 67 (Henryk Jerzy Chmielewski, Tytus, Romek i A'Tomek. Księga XV) © Prószyński Media Sp. z o.o.; s. 69 (harpie) reprodukcja, (hory) [Pan with Horae, by Louis Dorigny, 18th Century, fresco] The Bridgeman Art Library/PhotoPower, (Hesperidy) [The Garden of the Hesperides; Artist: Edward Burne-Jones] reprodukcja; s. 70 (książka) kanate/Shutterstock.com, (Papkin) VISION/East News, (Chilon Chilonides) PIOTR LISZKIEWICZ/East News, (Onufry Zagłoba) Polfilm/East News, (Leszek) Nate Allred/Shutterstock.com; s. 71 (książka) kanate/Shutterstock.com; s. 72 (Robin Hood) Morgan Creek/Warner Bros/Kobal/REX/Shutterstock/East News, (Janosik) PAP/CAF/Maciej Sochor, (książka) Kazyavka/Shutterstock.com; s. 73 (Lodowiec Szelfowy Rossa) AndreAnita/Shutterstock.com, (Ayers Rock) Stanislav Fosenbauer/Shutterstock.com, (Wezuwiusz) S-F/Shutterstock.com, (Bajkał) Oleg Gekman/Shutterstock.com, (Wodospady Wiktorii) Vadim Petrakov/Shutterstock.com, (pustynia Atacama) D'July/Shutterstock.com, (Wielki Kanion Kolorado) sumikophoto/Shutterstock.com; s. 74 (mieszkańcy Armenii) Kasia Nowak/Alamy Stock Photo/BE&W, (mieszkańcy Łotwy) Marcel Jancovic/Shutterstock.com, (mieszkańcy Flandrii) Zvonimir Athletic/Shutterstock.com, (mieszkańcy Bretanii) Mike McEnnerney/Alamy Stock Photo/BE&W, (kolej transsyberyjska) ALEKSANDR RIUTIN/Shutterstock.com, (tama) GABRIEL DUVAL/AFP Photo/East News, (uliczka) abxyz/Shutterstock.com, (meczet) Waj/Shutterstock.com, (fort) UV70/Shutterstock.com, (Pekin) Delpixel/Shutterstock.com; s. 75 (flagi) Luis Molinero/Shutterstock.com, (szarfa) Kanate/Shutterstock.com, (mapa Polski) AridOcean/Shutterstock.com; s. 76 (Gdańsk) meseberg/Fotolia.com, (Łódź) Mariola Anna S/Shutterstock.com, (Lublin) Kapa1966/Shutterstock.com, (Wrocław) Igor Straburzyński/WSiP, (Warszawa) puchan/Shutterstock.com, (Poznań) S-F/Shutterstock.com; s. 77 (książka) kanate/Shutterstock.com; s. 78 (Jan Matejko, *Zaprowadzenie chrześcijaństwa*) reprodukcja, (Jan Matejko, *Hołd*

pruski) reprodukcja, (Wojciech Kossak, *Bitwa pod Kircholmem*) reprodukcja, (Juliusz Kossak, *Jan III Sobieski pod Wiedniem*) Ligier Piotr/Muzeum Narodowa w Warszawie; s. 79 (Jan Matejko, *Rejtan*) reprodukcja, (Wojciech Kossak, *Olszynka Grochowska*) reprodukcja; s. 80 (ławeczka Ireny Kwiatkowskiej) Hubert Bierndgarski/REPORTER, (ławeczka Czesława Niemena) MAREK BAZAK/East News, (ławeczka Juliana Tuwima) Mariola Anna S/Shutterstock.com; s. 81 wklejka 15. (krasnale z kulą) Nessa Gnatoush/Shutterstock.com, (krasnal z sercem) Nessa Gnatoush/Shutterstock.com, (krasnale strażacy) Be Good/Shutterstock.com, (krasnal na słupie) Frank Bach/Shutterstock.com, (krasnal siedzący) Juan Vte. Muñoz/Shutterstock.com, (krasnal z nosidłem na wodę) Santi Rodriguez/Shutterstock.com, (krasnal za kratami) kelifamily/Shutterstock.com, (krasnal murarz) posztos/Shutterstock.com, (krasnal na gołębiu) Frank Bach/Shutterstock.com; s. 82 (pomnik Andersena) Maylat/Shutterstock.com, (pomnik Disneya i Myszki Miki) Supanee Hickman/Dreamstime.com, (pomnik Arthura Conan Doyle'a) patrick nairne/Alamy Stock Photo/BE&W, (pomnik Jarosława Haška w Pradze) Sergey Kohl/Shutterstock.com, (pomnik Sherlocka Holmesa) Kyrien/Dreamstime.com, (pomnik Małej Syrenki) Anton_Ivanov/Shutterstock.com, (pomnik Józefa Szwejka) Baci/Shutterstock.com, (pomnik Misia Uszatka) CEZARY PECOLD/East News, (pomnik Pik-Poka) CEZARY PECOLD/East News, (pomnik kota Bonifacego) Bączyński Janusz/Dreamstime.com, (pomnik Maurycego i Hawranka) Dawid Lasocinski/Forum; s. 83 (pomnik dzieci skaczących do wody) Philip Bird LRPS CPAGB/Shutterstock.com, (pomnik hipopotamów) Patche99z/Wikipedia [licencja CC-3.0], (pomnik biegnących koni) Joseph Sohm/Shutterstock.com; s. 84 (Góra Rushmore) Critterbiz/Shutterstock.com, (pomnik Järnpojke) Raphael Saulus/Wikipedia [public domain]; s. 85 (rzeźby z Wyspy Wielkanocnej) Anton_Ivanov/Shutterstock.com, (kamienie) photka/Shutterstock.com, (pomnik Alicji w Krainie Czarów) Christian Mueller/Shutterstock.com; s. 89 (Izyda) tan_tan/Shutterstock.com, (Ozyrys) tan_tan/Shutterstock.com, (Horus) tan_tan/Shutterstock.com, (Anubis) tan_tan/Shutterstock.com, (Amon) siloto/Shutterstock.com; s. 90 (faraon) Babin/Shutterstock.com, (anch – symbol życia) MasaMima/Shutterstock.com; s. 91 (wieża wiatrów) Valery Rokhin/Shutterstock.com, (róża wiatrów) TrampZZ/Shutterstock.com; s. 92 (wampir) Albert Ziganshin/Shutterstock.com, (kadr z filmu *Wampiry bez zębów*) Everett Collection/East News; s. 94 (drożdżówka) exopixel/Shutterstock.com, (chałka) S1001/Shutterstock.com, (chleb) Stockvision/Shutterstock.com, (miód) r.classen/Shutterstock.com, (herbatniki) tinnko/Shutterstock.com, (cukierki) oksana2010/Shutterstock.com, (truskawki) Dmitrij Skorobogatov/Shutterstock.com, (gruszki) NIPAPORN PANYACHAROEN/Shutterstock.com, (jeżyny) Kovaleva_Ka/Shutterstock.com, (rzodkiewka) Abramova Elena/Shutterstock.com, (chrzan) Ledo/Shutterstock.com, (ogórek) Hong Vo/Shutterstock.com, (burak) Anna Kucheroval/Shutterstock.com, (mięso) ben44/Shutterstock.com, (bandaż) Sergej Razvodovskij/Shutterstock.com, (chusteczki) Elena Kharichkina/Shutterstock.com, (biżuteria) Ilja Generalov/Shutterstock.com, (gumy do żucia) CWIS/Shutterstock.com, (mascara) ronstik/Shutterstock.com, (róż) SmileStudio/Shutterstock.com; s. 95 (samochód – rysunek) SoleilC/Shutterstock.com; s. 97 (telefon) lculig/Shutterstock.com, (książki) donatas1205/Shutterstock.com; s. 99 (komar) Kletr/Shutterstock.com, (jeź) Galushko Sergey/Shutterstock.com, (królik) JIANG HONGYAN/Shutterstock.com, (wilk) mllorenz/Shutterstock.com, (hiena) Aaron Amat/Shutterstock.com, (lew) Eric Isselee/Shutterstock.com, (sowa) Eric Isselee/Shutterstock.com, (delfin) Potapov Alexander/Shutterstock.com, (dziewczyna słuchająca muzyki) UMB-O/Shutterstock.com, (chrapiący chłopak) Ljupco Smokovski/Shutterstock.com, (mówiący chłopiec) Bernad/Shutterstock.com; s. 105 (słoń) Algonga/Shutterstock.com, (jeleń) K N/Shutterstock.com, (ćma) dkvektor/Shutterstock.com, (świnka morska) Airin.dizain/Shutterstock.com, (żrebak) ngaga/Shutterstock.com; s. 106 (ręce z batutą) Jirsak/Shutterstock.com, (nuty) Evgeniia Speshneva/Shutterstock.com; s. 107 (sukienka) LiukasArt/Shutterstock.com, (sukienka) LiukasArt/Shutterstock.com, (sukienka) LiukasArt/Shutterstock.com, (sukienka) LiukasArt/Shutterstock.com; s. 108 (Koziołek Matołek) basia, (żuk) AHuHu/Shutterstock.com, (chomik) ananas/Shutterstock.com, (krasnal) Les Perysty/Shutterstock.com, (mama z dzieckiem) Nowik Sylwia/Shutterstock.com, (mężczyzna w szarej koszuli) Rido/Shutterstock.com, (kobieta w szarej bluzce) kurhan/Shutterstock.com, (mężczyzna w koszuli i krawacie) Kinga/Shutterstock.com, (kobieta w różowej bluzce) kurhan/Shutterstock.com, (mężczyzna w koszuli) Rido/Shutterstock.com; s. 105 (książki) kanate/Shutterstock.com, (chłopak) pikselstock/Shutterstock.com, (dziewczyna) Jeanne McRight/Shutterstock.com; s. 110 (pędzel) mylisa/Shutterstock.com, (fale) Blan-k/Shutterstock.com, (krajobraz) szefei/Shutterstock.com, (kot) Rrrainbow/Shutterstock.com; s. 111 (słońce) Basia; s. 113 (chłopiec) Gelpi JM/Shutterstock.com, (lusterko) sagir/Shutterstock.com; s. 116 (chłopiec) Maksim Shmeljo/Shutterstock.com; s. 117 (ul)

Slavoljub Pantelic/Shutterstock.com, (kamień) AlexussK/Shutterstock.com, (robot) kirill_makarov/Shutterstock.com, (zupa) MaraZe/Shutterstock.com, (kucharz) Phovoir/Shutterstock.com; s. 119 (krowa) FCG/Shutterstock.com, (koń) Eric Isselee/Shutterstock.com, (kura) Valentina_S/Shutterstock.com, (pies) Gelpi JM/Shutterstock.com, (kot) Antonio Gravante/Shutterstock.com, (owca) Eric Isselee/Shutterstock.com, (ciełę) panbazil/Shutterstock.com, (żrebię) Svetlana Mihailova/Shutterstock.com, (jagnię) Miniature world/Shutterstock.com, (szczenie) Claire McAdams/Shutterstock.com, (kocię) Cherry-Merry/Shutterstock.com, (kurczę) Africa Studio/Shutterstock.com; s. 120 (kolorowe karteczki) kanate/Shutterstock.com; s. 122 (Stonehenge) aslysun/Shutterstock.com, (Wielkie Zimbabwe) Lynn Y/Shutterstock.com, (tarasy w Peru) Vadim Petrakov/Shutterstock.com, (laptop) A-R-T/Shutterstock.com; s. 124 (cegły) Eldad Carin/Shutterstock.com, (Karakorum) Patrick Poendl/Shutterstock.com, (Uluru) Stanislav Fosenbauer/Shutterstock.com, (Kilimandżaro) Volodymyr Burdiak/Shutterstock.com, (Khor Virap) Alexander Ishchenko/Shutterstock.com; s. 126 (kleksy) Alexey Pushkin/Shutterstock.com; s. 128 (ślady) VectorPlotnikoff/Shutterstock.com; s. 131 (pióro w kałamarzu) Yulia Reznikov/Shutterstock.com; s. 132 (stary papier) sl_photo/Shutterstock.com; s. 133 (nietoperz) Kirsanov Valeriy Vladimirovich/Shutterstock.com, (plecak zielony) burnell/Shutterstock.com, (plecak skórzany) OKcamera/Shutterstock.com, (worek) Ivan Neru/Shutterstock.com, (tło za drabinką) GO BANANAS DESIGN STUDIO/Shutterstock.com, (drabinka) SeDmi/Shutterstock.com; s. 134 (przybudówka przy kościele; kościół) Brzostowska/Shutterstock.com, (chór) Zvonimir Athletic/Shutterstock.com; s. 135 (dzwonek) Scanrail/Shutterstock.com, (zegar) Aleksandar Grozdanovski/Shutterstock.com, (zając) Stefan Petru Andronache/Shutterstock.com, (suwak) Trifonenkolvan/Shutterstock.com, (kawka) Eric Isselee/Shutterstock.com; s. 136 (karteczka) Picsfive/Shutterstock.com, (stary papier) ecco/Shutterstock.com, (strzała) Andrey Burmakin/Shutterstock.com, (deska) Picsfive/Shutterstock.com, (sztuśce – rysunek) Art Panther/Shutterstock.com; s. 138 (piramida) Vadim Petrakov/Shutterstock.com, (Góra Kościuszki) Peter Zaharov/Shutterstock.com, (pustynia) Daniel Prudek/Shutterstock.com; s. 139 (piramida) Anna Omelchenko/Shutterstock.com; s. 140 (kamienie) Beautiful landscape/Shutterstock.com, (kamienne wejście) 3drenderings/Shutterstock.com; s. 141 (smoki) Vladimir Korostyshevskiy/Shutterstock.com, (fajerwerki) Noppasin/Shutterstock.com, (stary papier) Vadim Sadovski/Shutterstock.com

Wklejki:

4. (pilot do telewizora) MPanchenko/Shutterstock.com, (Kozak) Sergemi/Shutterstock.com, (Arab) michaeljung/Shutterstock.com, (kozak) Ms. Abidika/Shutterstock.com, (arab) Olga_i/Shutterstock.com, (mieszkaniec Pekinu) Monkey Business Images/Shutterstock.com, (pilot w kabinie) Andresr/Shutterstock.com, (pekińczyk – pies) JackRayton/Shutterstock.com, 6. (Pytia) akg-images/BE&W, (Amazonka) akg-images/BE&W, (Cerber) Rabatti – Domingie/akg-images/East News, (satyr – orszak) The Bridgeman Art Library/PhotoPower, 10. (mięśnie) FXQuadro/Shutterstock.com, (ślimak) Kletr/Shutterstock.com, (kaloryfer) lucadp/Shutterstock.com, (estakada) zhangyang13576997233/Shutterstock.com, (suszarka) Dimedrol68/Shutterstock.com, (pomiar prędkości) John Roman Images/Shutterstock.com, 11. (samochód) Rawpixel.com/Shutterstock.com, (walizki) gilotyna4/Shutterstock.com, (worek) Ivan Neru/Shutterstock.com, (trawa) bestofgreenscreen/Shutterstock.com, 13. (zegarmistrz) Andrey Burmakin/Shutterstock.com, (moździerz) kuzina/Shutterstock.com, (koszykarz) Eugene Onischenko/Shutterstock.com, (ubrania) HomeArt/Shutterstock.com, (wystawa) andersphoto/Shutterstock.com, (licznik) Serafima82/Shutterstock.com, (grupa ludzi) Kiselev Andrey Valerevich/Shutterstock.com, (bagaż) monticello/Shutterstock.com, 14. (pióro wieczne) Sabina Dimitriu/Shutterstock.com, (sandale) Adisa/Shutterstock.com, (żołnierski ekwipunek) oleandra/Shutterstock.com, (zasuwka) siloto/Shutterstock.com, (kozaki) Photobac/Shutterstock.com, (żarówka) Coprid/Shutterstock.com, (komplet flamastrów) nikkytok/Shutterstock.com, (przrząd do wspinaczek) Claudio Baldini/Shutterstock.com, (chustka) Kaya/Shutterstock.com, (mundur) Africa Studio/Shutterstock.com

Mapy:

Adrian Bergiel: s. 15 (mapka Sycylii, Polski, Egiptu); s. 73 (mapa świata)